

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ &
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΥΛΟΠΕΤΡΙ: ΠΟΛΗ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΥΜΑΤΑ
ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΥ
ΚΕΝΤΡΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ/ ΑΜ: 2142019003

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΠΟΥΛΑΚΗ ΠΑΝΩΡΑΙΑ

Χίος, 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ	5
Περίληψη	6
Abstract	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι – ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	8
1.1 Διατύπωση της γενικότερης προβληματικής της έρευνας	8
1.2 Σκοπός και σημασία της έρευνας	10
1.3 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων	10
1.3.1 Ερευνητικά ερωτήματα ποσοτικής έρευνας	10
1.3.2 Ερευνητικά ερωτήματα ποιοτικής έρευνας	11
1.4 Δομή της εργασίας	11
1.5 Μεθοδολογία της έρευνας και δειγματοληπτική τεχνική	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 -ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	14
2.1 Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού	14
2.2 Καταδυτικός τουρισμός και ενάλια αρχαιολογία	15
2.2.1 Καταδύσεις και είδη καταδυτικής αναψυχής	17
2.3. Βασικά χαρακτηριστικά σε όρους προσφοράς και ζήτησης.	21
2.4. Μελλοντική δυναμική ζήτηση καταδυτικού τουρισμού	23
2.5 Ισχυρά χαρακτηριστικά του καταδυτικού τουρισμού για την ανάπτυξη του.	24
2.6 Συνύπαρξη και συνέργειες με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού	26
2.7 Προφίλ δυτών και κίνητρα	27
2.7.1 Προφίλ δυτών	27
2.7.2 Κίνητρα δυτών	27
2.8. Παρουσίαση δημοφιλών καταδυτικών πάρκων στον διεθνή χώρο	30
2.8.1 Θεματικό πάρκο καταδύσεων Bahrein	30
2.8.2 Θεματικό πάρκο καταδύσεων στην Ιταλία – Baiae	31
2.8.3 Καταδύσεις στην Αίγυπτο	32
2.8.4 Καταδυτικά πάρκα στο Μεξικό	33

2.9. Παρουσίαση καταδυτικών πάρκων στον Ελλαδικό χώρο	34
2.9.1 Καταδυτικά πάρκα στην Μεσσηνία	36
2.9.2. Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου	36
2.10 Στάσεις και αντιλήψεις τοπικής κοινωνίας	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΑΥΛΟΠΕΤΡΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	45
3.1 Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης	45
3.1.1 Γενικές πληροφορίες Ενότητας Λακωνίας	45
3.1.2 Τουριστικές υποδομές καταλυμάτων Λακωνίας	46
3.1.3 Αξιοθέατα και πολιτισμικά μνημεία στην Λακωνία	46
3.1.4 Εναλλακτικές τουριστικές δραστηριότητες στην Λακωνία	47
3.1.5 Κινήσεις τουριστών στην Λακωνία	49
3.1.6 Τουριστικά και οικονομικά μεγέθη	50
3.2 Ανακαλύπτοντας το Παυλοπέτρι	52
5.2.1 Ανάλυση S.W.O.T. προοπτικών ανάπτυξης καταδυτικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι Πελοποννήσου	54
5.2.2 Τοπικοί φορείς της περιοχής Βιγκλάφιας.	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	58
4.1 Ερευνητικά θεμέλια	58
4.2 Ανάπτυξη βιβλιογραφικής ανασκόπησης	60
4.3 Συλλογή δεδομένων	60
4.3.1 Ερωτηματολόγια	61
4.3.2 Επιλογή δείγματος	63
4.3.4 Συνεντεύξεις	65
4.3.5 Ηθικά ζητήματα και προσωπικά δεδομένα	66
4.4 Συλλογή δεδομένων και ανάλυση	66
4.4.1 Ποσοτική ανάλυση δεδομένων	66
4.4.2 Ποιοτική ανάλυση δεδομένων	67
4.4.3 Παρουσίαση δεδομένων	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	69
5.1. Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων	69

5.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά	69
5.1.2 Συμμετοχή στον τουριστικό τομέα	72
5.1.3 Αντιλήψεις σχετικά με τις επιπτώσεις του καταδυτικού τουρισμού	75
5.1.4 Στάσεις κατοίκων απέναντι στην τουριστική ανάπτυξη	78
5.2 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων	81
5.2.1 Μελλοντικός καταδυτικός τουρισμός στο Παυλοπέτρι	82
5.2.2 Διερεύνηση αιφώρας τουριστικής ανάπτυξης	84
5.2.3 Υφιστάμενη διαχείριση τουρισμού στο Παυλοπέτρι	86
5.2.4 Διαχείριση μελλοντικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι	88
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	90
6.1 Θεωρητικό μέρος.....	89
6.2 Εμπειρικό μέρος.....	91
Περιορισμοί της έρευνας	95
Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες	96
Συζήτηση	97
Βιβλιογραφία	99

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Όροι προσφοράς και ζήτησης καταδυτικού τουρισμού.....	22
Πίνακας 2: SWOT ανάλυση περιοχή Λακωνίας	56
Πίνακας 3: Κατανομή ηλικίας δείγματος.....	70
Πίνακας 4: Κατανομή φύλου δείγματος.....	70
Πίνακας 5: Κατανομή οικογενειακής κατάστασης δείγματος.....	71
Πίνακας 6: Κατανομή μορφωτικού επιπέδου δείγματος.....	71
Πίνακας 7: Κατανομή επαγγελματικής δραστηριότητας δείγματος.....	72
Πίνακας 8: Κατανομή τόπου διαμονής δείγματος.....	73
Πίνακας 9: Κατανομή έτη διαμονής δείγματος.....	73
Πίνακας 10: Αιγιαλίτιδα ζώνη.....	74
Πίνακας 11: Κατανομή ανά δραστηριότητα στην αιγιαλίτιδα ζώνη.....	74
Πίνακας 12: Αριθμός εργαζομένων στον τουριστικό κλάδο.....	75
Πίνακας 13: Κατανομή συμφωνίας και διαφωνίας για τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου.....	76
Πίνακας 14: Ύπαρξη επιπτώσεων από τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου.....	76
Πίνακας 15: Cronbach's Alpha για αξιοπιστία προτάσεων.....	77
Πίνακας 16: Αντιληπτές επιπτώσεις.....	77
Πίνακας 17: Στάσεις κατοίκων για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου.....	79
Πίνακας 18: Στάσεις κατοίκων για την εξάλειψη αρνητικών επιπτώσεων.....	79
Πίνακας 19: Στάσεις κατοίκων για τα οικονομικά οφέλη.....	80
Πίνακας 20: Στάσεις κατοίκων για τα μέτρα πολιτικής.....	81
Πίνακας 21: Συγκεντρωτικός πίνακας συμμετεχόντων.....	81
Πίνακας 22: Υπεύθυνοι για αντιμετώπιση μελλοντικών επιπτώσεων.....	89

Περίληψη

Ο ανεξερεύνητος βυθός της θάλασσας αποτελεί ένα μυστήριο για τους λάτρεις του καταδυτικού τουρισμού. Το Παυλοπέτρι ή αλλιώς «Πόλη κάτω από τα κύματα» βρίσκεται στα Βιγκλάφια της Λακωνίας και αποτελεί έναν αρχαιολογικό πλούτο για τους λάτρεις της κατάδυσης. Η δημιουργία ενός θεματικού πάρκου κατάδυσης στην περιοχή θα αποτελέσει πόλο έλξης τουριστών και κατά επέκταση θα σημειωθεί αύξηση του τουρισμού.

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής αποτελεί η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των τοπικών αρχών και μόνιμων κατοίκων της Βιγκλάφιας και της Νεάπολης για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας και ο αντιληπτός ρόλος των τοπικών αρχών στη διαχείριση του υφιστάμενου τουρισμού και του μελλοντικού καταδυτικού τουρισμού.

Για τη διερεύνηση των ερευνητικών μας ερωτημάτων χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική αλλά και η ποιοτική έρευνα. Το δείγμα στη ποσοτική έρευνα αποτέλεσαν 274 άτομα, μόνιμοι κάτοικοι των περιοχών Βιγκλάφιας και Νεάπολης, του Νομού Λακωνίας και για την ποιοτική έρευνα, συμμετείχαν 21 τοπικοί φορείς από τα Βιγκλάφια.

Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι η τοπική κοινωνία και οι τοπικοί φορείς, διατηρούν θετική στάση απέναντι στη δημιουργία ενός θεματικού πάρκου κατάδυσης στο Παυλοπέτρι και στην αύξηση της τουριστικής κίνησης. Ωστόσο διατηρούν επιφυλάξεις σχετικά με τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η αύξηση του τουρισμού. Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκε ότι οι αντιληπτές επιπτώσεις μπορεί να διαφέρουν από τις πραγματικές επιπτώσεις του τουρισμού. Οι αντιληπτές επιπτώσεις των κατοίκων, που αναδείχθηκαν, ήταν η συμφόρηση στην παραλία, η αύξηση τροχαίων ατυχημάτων, η αύξηση των απορριμμάτων και η έλλειψη ύδρευσης, ενώ αρμόδιοι για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων είναι η Περιφερειακή και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τέλος, προτείνεται η επιμόρφωση τόσο των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα με νέες γνώσεις και δεξιότητες όσο και στους κατοίκους για τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο τουρισμός με απώτερο στόχο την πρόληψη.

Λέξεις κλειδιά: καταδυτικός τουρισμός, πάρκο κατάδυσης, Παυλοπέτρι, επιπτώσεις, τοπική κοινωνία

Abstract

The unexplored seabed is a mystery for the lovers of diving tourism. Pavlopetri or otherwise “City beneath the waves” is located at Viglafia of Laconia Region and is an archaeological treasure for diving enthusiasts. The creation of a thematic diving park will become a tourist attraction and by extension will increase the touristic activities in the area.

The purpose of this master’s thesis is to investigate the perceptions and attitudes of the residents and stakeholders of Viglafia and Neapolis Region regarding the creation of a scuba diving thematic park in Pavlopetri Laconia, as well as the perceived role of the local authorities in the management of the existing and the future diving tourism.

Quantitative and qualitative research was conducted to investigate our research questions. For the quantitative research, the sample was consisted by 274 permanent residents of Viglafia and Neapolis regions of the Prefecture of Laconia. For the qualitative research, 21 local stakeholders participated.

The results showcased that the local community and local stakeholders maintain a positive attitude towards the creation of thematic diving park in Pavlopetri and consequently the increase of tourists in the region, However, participants were concerned about the impacts of the potential increased tourism in their area. In addition, it was observed that the perceived impacts differed from the actual impacts of tourism. The residents’ perceived impacts that emerged from the study were congestion on the beach, increased car accidents, increased waste, and lack of water supply, while the Regional and Local Governments are responsible for dealing with the impacts. Lastly, it is proposed to effectively train employees in the tourism sector with new skills and knowledge and train residents to prevent impacts due to tourism activities.

Key words: diving tourism, diving parks, Pavlopetri, impacts, local communities

Κεφάλαιο I – Εισαγωγική τοποθέτηση στο αντικείμενο της έρευνας

1.1 Διατύπωση της γενικότερης προβληματικής της έρευνας

Η Ελλάδα ως καταδυτικός προορισμός προσφέρει στους δύτες υποβρύχια ορατότητα έως και 50 μέτρα και η θερμοκρασία της θάλασσας κυμαίνεται από 16 έως και 23 βαθμούς κελσίου (PADI, 2022). Έχουν ανακαλυφθεί περισσότερες από 7.000 περιοχές με υποθαλάσσιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον και περισσότερα από 1.900 σύγχρονα ναυάγια του 20^{ου} αιώνα (Esspressonews, 2013). Συγκριτικά όμως με τις χώρες του εξωτερικού όπως η Ιταλία, η Αίγυπτος και το Μεξικό, η Ελλάδα είναι χαμηλή σε ανταγωνιστικότητα και εξηγείται από το γεγονός ότι μέχρι τα τέλη του 2005, απαγορευόταν οι ερασιτεχνικές καταδύσεις στην Ελληνική επικράτεια κυρίως για λόγους ενάλιων αρχαιοτήτων (WWF Ελλάς, 2016). Αντίθετα, οι γειτονικές χώρες έχουν διαφορετική νομοθεσία όπου οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν την αναγκαιότητα του καταδυτικού τουρισμού.

Ο Νομός της Λακωνίας είναι πλούσια σε παραδοσιακούς οικισμούς που διαθέτουν ιστορική, πολεοδομική, λαογραφική, αρχιτεκτονική, αισθητική και κοινωνική φυσιογνωμία. Τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί στην περιοχή διάφορες εναλλακτικές τουριστικές δραστηριότητες όπως ο ορειβατικός και ο πεζοπορικός τουρισμός, ο οινοτουρισμός, ο γαστρονομικός τουρισμός, ο οικοτουρισμός και πολιτιστικός τουρισμός (INSETE, 2020). Οι επισκέπτες προερχόμενοι από την Γερμανία διατηρούν υψηλό μερίδιο στην αγορά του τουρισμού και ακολουθούν οι επισκέπτες από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με μέση διάρκεια παραμονής τις 7.2 ημέρες (INSETE, 2020).

Το Παυλοπέτρι, αποτελεί την αρχαιότερη παγκοσμίως, υποθαλάσσια γνωστή πόλη, που βρίσκεται πάνω από 5.000 χρόνια στην περιοχή του Δήμου Ελαφονήσου της Λακωνίας, δίπλα στο χωριό Βιγκλάφια (Kipreos & Anagnostopoulou, 2017). Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους η βυθισμένη πόλη ή αλλιώς «Πόλη κάτω από τα κύματα» περιλαμβάνει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δρόμου με σπίτια, κήπους, κτιριακές δομές και ένα πολύπλοκο σύστημα ύδρευσης και κατοικούταν στην περίοδο του Χαλκού ενώ

καταστράφηκε από δύο μεγάλες σεισμικές δονήσεις. Η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στη συγκεκριμένη περιοχή θα αναβαθμίσει το τουριστικό προϊόν της Λακωνίας, θα δημιουργήσει έναν νέο εναλλακτικό τουρισμό, τον καταδυτικό τουρισμό που θα επιφέρει αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας και σημαντικά οφέλη για τους κατοίκους της περιοχής (Dimmock & Musa, 2015).

Διάφορες μελέτες έχουν διερευνήσει τις στάσεις, τις συμπεριφορές και τις αντιλήψεις των τουριστών σε σχέση με τον προορισμό που έχουν επιλέξει (Poria, Reichel & Cohen, 2013) και έχουν συνδυαστεί και αντιπαραβληθεί με τις απόψεις των κατοίκων (Glasson, Thomas, Chadwick, Crawley & Bibbings, 1992). Ένα από τα κύρια σημεία της επιστημονικής βιβλιογραφίας σχετικά με τον τουρισμό έγκειται στις επιπτώσεις του τουρισμού στην κοινότητα υποδοχής.

Οι Styliadis, Biran & Szivas (2014) εστίασαν στο πως αντιλαμβάνονται οι κάτοικοι τις επιπτώσεις του τουρισμού. Οι Jurowski, Uysal & Williams (1997) ακολουθώντας τη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής, αναφέρθηκαν στις ευνοϊκές οικονομικές επιπτώσεις. Άλλοι ακαδημαϊκοί, όπως ο Ward & Berno (2011) προτίμησαν να διερευνήσουν τα οφέλη που προσφέρει ο τουρισμός ενώ οι King, Pizam & Milman (1993) επέλεξαν αποκλειστικά να εστιάσουν στις κοινωνικές επιπτώσεις του τουρισμού. Άλλοι ερευνητές διερεύνησαν τις πολιτιστικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικοπολιτισμικές επιπτώσεις που ήταν πιο συναφή με τις αντιλήψεις της κοινότητας υποδοχής (Besculides, Lee & McKormick, 2002).

Τα τελευταία χρόνια υφίστανται μια αυξανόμενη ανησυχία για την υποστήριξη της τουριστικής ανάπτυξης από την τοπική κοινότητα υποδοχής και ειδικότερα για τις επιπτώσεις που συνεπάγονται σε αυτούς. Οι ερευνητές έχουν επισημάνει τη σημασία της στάσης και των συμπεριφορών της κοινότητας υποδοχής προκειμένου η τουριστική ανάπτυξη να είναι βιώσιμη στο μέλλον (Andereck, Valentine, Knopi & Vogt, 2005).

Οι κοινότητες υποδοχής διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη βιομηχανία του καταδυτικού τουρισμού. Η ομαλή ζήτηση και ο ανεφοδιασμός των καταδυτικών υπηρεσιών δημιουργεί πρότυπα αλληλεπίδρασης ανάμεσα στο περιβάλλον και στα κοινωνικά συστήματα που αφορούν τις κοινότητες υποδοχής. Για τις κοινότητες υποδοχής που διαθέτουν παρθένες φυσικές ομορφιές αυτές οι αλληλεπιδράσεις μπορούν να επιφέρουν σημαντικά οφέλη για τους κατοίκους της περιοχής (Dimmock & Musa, 2015). Η βιομηχανία του καταδυτικού τουρισμού δημιουργεί νέες ευκαιρίες

απασχόλησης και ανάπτυξης των επιχειρήσεων. Δημιουργεί θετικά κοινωνικά και πολιτισμικά αποτελέσματα καθώς και αειφόρα ανάπτυξη.

Πολλοί κάτοικοι όμως αντιδρούν στην αλλαγή αυτή υποστηρίζοντας ότι η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου μπορεί να προκαλέσει μόλυνση και καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος. Η τάση των δυτών να απομακρύνουν ως αναμνηστικά διάφορα σημαντικά ευρήματα αντιμετωπίζεται αρνητικά από τους κατοίκους της περιοχής (Dimmock & Musa,2015).

Για τη δημιουργία ενός θεματικού πάρκου κατάδυσης στο Παυλοπέτρι, κρίνεται αναγκαία η μελέτη και η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των κατοίκων της Βιγκλάφιας για τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει μια μελλοντική αύξηση του τουρισμού στην περιοχή τους. Σύμφωνα με τους Jovicic & Dragin (2008) το όριο ανοχής αποτελεί μια κόκκινη γραμμή και αν αυτή ξεπεραστεί, οι επιπτώσεις του τουρισμού είναι πλέον αρνητικές σε μεγάλο βαθμό. Η τοπική κοινωνία θα αρνείται να επιτρέψουν τουρίστες και διάφορες τουριστικές δραστηριότητες στην κοινότητα τους.

1.2 Σκοπός και σημασία της έρευνας

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής αποτελεί η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των τοπικών αρχών και μόνιμων κατοίκων της Βιγκλάφιας και της Νεάπολης για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας και ο αντιληπτός ρόλος των τοπικών αρχών στη διαχείριση του υφιστάμενου τουρισμού και του μελλοντικού καταδυτικού τουρισμού.

1.3 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων

1.3.1 Ερευνητικά ερωτήματα ποσοτικής έρευνας

- ✓ Ποια είναι η ανάμειξη της τοπικής κοινωνίας με τον τομέα του τουρισμού
- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας

- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου και η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού στη περιοχή τους.
- ✓ Ποιες είναι οι στάσεις των κατοίκων σχετικά με την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού.
- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις των κατοίκων σχετικά με τα μέτρα πολιτικής που θα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων του καταδυτικού τουρισμού;

1.3.2 Ερευνητικά ερωτήματα ποιοτικής έρευνας

- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων (stakeholders) για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι Λακωνίας και της επικείμενης αύξησης του τουρισμού.
- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τις δυνάμεις, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές της περιοχής της Βιγκλάφιας για μια αειφόρα τουριστική ανάπτυξη
- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη διαχείριση του υφιστάμενου τουρισμού
- ✓ Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη διαχείριση ενός μελλοντικού καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τα μέτρα πολιτικής που θα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού;

1.4 Δομή της εργασίας

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια, Το πρώτο κεφάλαιο περιλαμβάνει συνοπτικά τον προβληματισμό της έρευνας, τον σκοπό, τα ερευνητικά μας ερωτήματα, τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη διερεύνηση των ερευνητικών μας ερωτημάτων καθώς και τα κύρια συμπεράσματα της έρευνας.

Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει τη βιβλιογραφική ανασκόπηση της μελέτης. Αναφέρεται στον εναλλακτικό τουρισμό και εστιάζει στον καταδυτικό τουρισμό. Παρατίθενται τα βασικά χαρακτηριστικά σε όρους προσφοράς και ζήτησης, η

μελλοντική ζήτηση καθώς και τη συνύπαρξη και συνέργειες με άλλες μορφές τουρισμού. Εν συνεχεία, πραγματοποιείται ανάλυση του προφίλ και των κινήτρων του δύτε και αναφορά σε πάρκα κατάδυσης τόσο στον Διεθνή όσο και στον Ελληνικό χώρο. Τέλος, μέσα από παλαιότερες έρευνες παρατίθενται οι στάσεις και οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τις επιπτώσεις που επιφέρει ο τουρισμός.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται περιπτωσιολογική μελέτη για το Παυλοπέτρι. Αναλυτικότερα, παρατίθενται πληροφορίες σχετικά με τον Νομό της Λακωνίας, τις υφιστάμενες τουριστικές του υποδομές, τα αξιοθέατα και τα πολιτισμικά μνημεία της περιοχής, τις παρεχόμενες εναλλακτικές τουριστικές δραστηριότητες, τις κινήσεις των τουριστών και τα οικονομικά μεγέθη του τουρισμού. Επιπροσθέτως, το συγκεκριμένο κεφάλαιο αναφέρεται στο Παυλοπέτρι που βρίσκεται στα Βιγκλάφια του Νομού της Λακωνίας και πραγματοποιείται SWOT ανάλυση της περιοχής. Τέλος, παρατίθενται οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη δημιουργία ενός πάρκου κατάδυσης στην περιοχή.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στην μεθοδολογία της έρευνας ενώ το πέμπτο κεφάλαιο παραθέτει τα αποτελέσματα τόσο της ποσοτικής όσο της ποιοτικής έρευνας. Τέλος στο έκτο κεφάλαιο παρατίθενται η συζήτηση και τα συμπεράσματα και αναφέρεται στους περιορισμούς της έρευνας και σε προτάσεις μελλοντικών ερευνών. Στο τέλος της μεταπτυχιακής διατριβής, παρατίθενται η σχετική βιβλιογραφία και το παράρτημα με τα ερωτηματολόγια της έρευνας.

1.5 Μεθοδολογία της έρευνας και δειγματοληπτική τεχνική

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι η μεικτή ενσωματώνοντας την ποσοτική και την ποιοτική έρευνα μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Για τα δευτερογενή δεδομένα πραγματοποιήθηκε συλλογή δεδομένων από συμπληρωματικές πληροφορίες ενώ για τη συλλογή των πρωτογενή δεδομένων κατασκευάστηκαν δύο ερωτηματολόγια.

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν και συμπληρώθηκαν με τη μορφή συνεντεύξεων κατά τη χρονική διάρκεια από 1^η έως και 30 Σεπτεμβρίου 2022 και συμπληρωματικά από τις 3 έως και τις 10 Ιανουαρίου 2023. Το δείγμα για την ποσοτική έρευνα αποτέλεσαν 274 ερωτηθέντες μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής Βιγκλάφιας και Νεάπολης

με τη μέθοδο της δειγματοληψίας κατά κρίση. Το ερωτηματολόγιο για την ποιοτική έρευνα διανεμήθηκε σε 22 άτομα με τη μορφή της χιονοστιβάδας με τη προϋπόθεση ότι είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής.

Τέλος, η συμμετοχή τόσο στην ποσοτική όσο και στην ποιοτική έρευνα βασίστηκε αποκλειστικά στην εθελοντική συμμετοχή. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν προφορικά για τον λόγο συμμετοχής τους στην έρευνα, για τα πλήρη δικαιώματά τους και υπέγραψαν ένα έντυπο συγκατάθεσης για την συμμετοχή τους στην έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

2.1 Εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού

Οι νέες μορφές τουρισμού αναφέρονται στις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Οι ειδικές μορφές τουρισμού ή διακοπές ειδικών ενδιαφερόντων σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (WTO, 2004) αφορά τις διακοπές όπου το άτομο ασχολείται με την πολιτισμική ή καλλιτεχνική δραστηριότητα ή άλλη ενασχόληση με σκοπό τη προσωπική του ψυχαγωγία και την ατομική του ικανοποίηση.

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν τμήμα των ειδικών μορφών τουρισμού που περιλαμβάνουν ατομικά κίνητρα που συνδέονται με τον αθλητισμό, το περιβάλλον, τη φύση, τις τοπικές παραδόσεις, τον πολιτισμό και τις περιηγήσεις με τις κατάλληλες τουριστικές εγκαταστάσεις (Κοκκώσης & Τσάρτας, 2001).

Στόχος της υιοθέτησης εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού στην Ελλάδα αποτελεί η μετάβαση από έναν μαζικό και χαμηλής οικονομικής απόδοσης τουρισμό σε έναν ποιοτικό, καινοτόμο και πολυθεματικό τουρισμό που επιφέρει υψηλή οικονομική απόδοση για τη χώρα. Η άμβλυνση της εποχικότητας και η αύξηση της μέσης ημερήσιας δαπάνης ανά επισκέπτη θα επιφέρει οικονομική ανάπτυξη τόσο της Ελληνικής Κυβέρνησης όσο και των τοπικών τουριστικών φορέων.

Οι μορφές ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα αποτελούνται από νέα καινοτόμα και πολυσύνθετα τουριστικά προϊόντα που χαρακτηρίζονται από δυναμική ζήτηση και ανταποκρίνονται σε ειδικά κίνητρα (Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, 2013). Ο θρησκευτικός τουρισμός, ο ναυταθλητισμός, ο οικοτουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο συνεδριακός τουρισμός και ο καταδυτικός τουρισμός αποτελούν ορισμένα είδη εναλλακτικών μορφών τουρισμού που αναπτύσσονται ραγδαία στην Ελλάδα αλλά και σε πολλές χώρες του εξωτερικού.

2.2 Καταδυτικός τουρισμός και ενάλια αρχαιολογία

Η κατάδυση αποτελεί μια εναλλακτική μορφή τουρισμού με κύριο προσανατολισμό α) στο περιβάλλον και στη διατήρηση της φυσικής κληρονομιάς, β) στον εκπαιδευτικό τουρισμό, στον πολιτισμό και στην ιστορία μιας περιοχής, γ) στις εκδηλώσεις, δ) στην ψυχαγωγία και στην διασκέδαση (Τσάρτας, 1996· Βαρβαρέσος, 2009). Τα θεματικά πάρκα καταδύσεων αποτελούν μια ξεχωριστή κατηγορία για την εξυπηρέτηση και την ικανοποίηση του δύτε (Cebaallos – Lasurain, 1996). Τα πάρκα καταδύσεων μπορούν να οριστούν ως μικρές προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, σε διάφορες τοποθεσίες με φυσικό υποθαλάσσιο ανάγλυφο κατάλληλο για καταδύσεις αναψυχής, κλειστές και απαγορευτικές για οποιαδήποτε παρέμβαση ή άλλη δραστηριότητα όπως κάθε μορφή αλιείας. Στις καταδύσεις αναψυχής εκτός από τη διερεύνηση και την επισκόπηση του βυθού πραγματοποιούνται περιβαλλοντικές εκπαιδεύσεις και επιστημονικές έρευνες (Κούτσης, 2006).

Τα πάρκα κατάδυσης είναι ήπια και φιλικά προς το περιβάλλον και προσφέρουν τεράστια οφέλη στην τοπική κοινωνία και στο περιβάλλον. Επιπροσθέτως, οι καταδύσεις αναψυχής αναφέρονται σε δραστηριότητες απόλυτα συμβατές με την προστασία και τη διατήρηση του υποθαλάσσιου περιβάλλοντος (Lopez Omat, 2006· Francour, Harmelin, Pollard & Sartoretto, 2001). Επομένως, μπορούν να δημιουργηθούν ακόμα και σε περιοχές NATURA ή σε παρόμοια προστατευόμενα καθεστώτα που επιτρέπουν τις καταδύσεις και άλλες ήπιες δραστηριότητες όπως ο οικοτουρισμός (Κούτσης, 2006).

Το νερό και η θάλασσα είναι η πηγή της ζωής στον πλανήτη μας και καλύπτει σχεδόν τα τρία τέταρτα της επιφάνειας της Γης. Σύμφωνα με τον Bowens (2007) κάτω από την επιφάνεια των ωκεανών, λιμνών και ποταμών κείται μια φυσική καταγραφή της προϊστορικής και ιστορικής εποχής με ναυάγια, ανεξερεύνητες βυθισμένες πόλεις, αρχαία λιμάνια και άλλα ίχνη του παρελθόντος.

Η πρακτική της ενάλιας αρχαιολογίας είναι διεπιστημονική καθώς συνδυάζει μεθόδους διαφόρων συμμαχικών τομέων επιστημονικών πεδίων όπως η ανθρωπολογία, η χημεία, η εθνογραφία, η αρχιτεκτονική, η γεωλογία, η ωκεανογραφία και τέλος η παλαιολογία. Η ενάλια αρχαιολογία πραγματοποιείται με προκαθορισμένους καταδυτικούς εξοπλισμούς όπου χρησιμοποιούνται απλές μετρήσεις, χαρτογραφήσεις και τεχνικές

ζωγραφικής (Bowens, 2007). Οι ενάλιοι αρχαιολόγοι έχουν δανειστεί μεθόδους από την ναυτική επιστήμη προκειμένου να εξερευνήσουν και να ανακαλύψουν το ανεξερεύνητο υποθαλάσσιο περιβάλλον.

Οι ενάλιοι αρχαιολόγοι είναι τυπικοί δύτες, εξειδικευμένοι στην αρχαιολογία και εργάζονται για διάφορες κυβερνητικές οργανώσεις, για μουσεία, για το δημόσιο, τα πανεπιστήμια όπως επίσης και για ιδιωτικές κινηματογραφικές εταιρείες. Μέσω της ενάλιας αρχαιολογικής έρευνας ανοίγει ένα παράθυρο του παρελθόντος, επιτρέποντας έτσι την γνωριμία με την αρχαία ζωή.

Δυστυχώς, πολλές ενάλιες αρχαιολογικές τοποθεσίες δεν έχουν εξερευνηθεί και προστατευτεί από την Ελληνική κυβέρνηση και τείνουν να καταστραφούν λόγω των φυσικών φαινομένων όπως η αλλαγή στην στάθμη της θάλασσας και οι σεισμικές δραστηριότητες. Επιπροσθέτως, πολλοί ερασιτέχνοι δύτες συχνά αφαιρούν και πωλούν τα αρχαιολογικά ευρήματα από τις συγκεκριμένες τοποθεσίες, καταστρέφοντας με αυτόν τον τρόπο την αρχαία πολιτισμική ιστορία της χώρας.

Η Ελλάδα, ως ένας πλούσιος καταδυτικός προορισμός, δεν έχει αναπτυχθεί σε επιθυμητό βαθμό, λόγω των ελλείψεων στη νομοθεσία και των συνεχόμενων απαγορεύσεων στο παρελθόν. Αντίθετα, οι γειτονικές χώρες έχουν διαφορετική νομοθεσία όπου οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν την αναγκαιότητα του καταδυτικού τουρισμού.

Ο κύριος λόγος που οι ενάλιες δραστηριότητες έχουν απαγορευτεί από την Ελληνική Κυβέρνηση είναι η προστασία και η διασφάλιση των ενάλιων αρχαιολογικών ευρημάτων. Αυτή η άποψη αποδείχτηκε λανθασμένη καθώς η απειλή της πολιτισμικής κληρονομιάς της Ελλάδας δεν ήταν από τους δύτες αναψυχής αλλά από οργανωμένα δίκτυα που δραστηριοποιούνται σε περιοχές που δεν υπάρχουν οργανωμένα καταδυτικά κέντρα.

Μέχρι το 2005, απαγορεύονταν στους Έλληνες δύτες να πραγματοποιούν καταδύσεις σε περίπου 90% των Ελληνικών υδάτων. Σύμφωνα με τον νέο Νόμο 3409/2005 δίνεται η δυνατότητα στους δύτες να πραγματοποιούν καταδυτικές δραστηριότητες σχεδόν σε όλα τα Ελληνικά ύδατα και τις ακτογραμμές με ορισμένες εξαιρέσεις.

Συγκεκριμένα:

- ✓ Απαγορεύονται οι ατομικές καταδύσεις

- ✓ Οι νυχτερινές καταδύσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με την παρουσία ενός πιστοποιημένου καταδυτικού κέντρου.
- ✓ Οι δύτες θα πρέπει να έχουν αναγνωρισμένο από την Ελληνική Κυβέρνηση πιστοποιητικό καταδύσεων.
- ✓ Απαγορεύεται η πρόσβαση στους δύτες σε κάθε περιοχή που έχει χαρακτηριστεί ως αρχαιολογική περιοχή καθώς και σε οποιαδήποτε περιοχή που χαρακτηρίζεται ως επικίνδυνη για τους δύτες.
- ✓ Απαγορεύεται η απερίσκεπτη αλιεία με απαγορευμένα μέσα όπως ο δυναμίτης και άλλα τέτοιου είδους επικίνδυνες δραστηριότητες.

Παρόλο που οι θαλάσσιες δραστηριότητες αναψυχής είναι φιλικές προς το περιβάλλον, έχει παρατηρηθεί μια ανεξέλεγκτη και εντατική δραστηριότητα από τους δύτες, δημιουργώντας έτσι έναν αρνητικό συσσωρευμένο αντίκτυπο στο θαλάσσιο οικοσύστημα. Οι δύτες έχουν την τάση να ενοχλούν ή να προκαλούν τραυματισμούς στην χλωρίδα και στην πανίδα της θάλασσας και παρατηρείται συχνά το φαινόμενο του παράνομου εμπορίου αρχαιοτήτων.

2.2.1 Καταδύσεις και είδη καταδυτικής αναψυχής

Οι καταδύσεις είναι μια μορφή δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται κάτω από το νερό, όπου οι καταδύτες χρησιμοποιούν αυτοδύναμες αναπνευστικές συσκευές (Scuba) για να αναπνέουν κάτω από την θάλασσα (US Navy Diving Manual, 2008). Με την βοήθεια ενός κυλίνδρου με συμπιεσμένο αέριο για να αναπνέουν (συνήθως οξυγόνο, αλλά και άλλα αέρια), οι καταδύτες μπορούν να παραμείνουν κάτω από το νερό πολύ περισσότερο από ότι θα ήταν δυνατό κρατώντας την αναπνοή τους. Με την βοήθεια επιπρόσθετων εξοπλισμών όπως οι μάσκες καταδύσεων, ρυθμιστές αναπνοής, συσκευές πλευστότητας, βατραχοπέδιλα και μετρητές, οι καταδύτες έχουν την δυνατότητα να εξερευνήσουν τον υποθαλάσσιο κόσμο. Οι σύγχρονες καταδύσεις είναι πολύ ασφαλείς και εύκολες στην εκμάθηση (Dimmock & Musa, 2015:108)

Οι καταδύσεις είναι ένα άθλημα που ασκείται σε παγκόσμιο επίπεδο για λόγους ψυχαγωγίας και μπορεί να εξελιχθεί ακόμα και σε επάγγελμα. Για ορισμένους ανθρώπους, μια κατάδυση είναι η συγκίνηση της εξερεύνησης και της ανακάλυψης. Για άλλους είναι για την ομορφιά των υφάλων και της θαλάσσιας ζωής. Πάνω από όλα,

οι καταδύσεις είναι η απόλυτη απόλαυση της εμπειρίας του υποθαλάσσιου κόσμου, που είναι γεμάτη εκπλήξεις και πολύ πιο διαφορετική από τον δικό μας κόσμο. Ένας άνθρωπος που ενδιαφέρεται να αποκτήσει δίπλωμα καταδύσεων πρέπει να βρίσκεται σε πολύ καλή φυσική κατάσταση, να ξέρει κολύμβηση και να μπορεί να επιπλέει στο νερό. Παιδιά ηλικίας από 8 ετών μπορούν να ξεκινήσουν μαθήματα ενώ τα παιδιά ηλικίας 10 ετών έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν το πρώτο ερασιτεχνικό πιστοποιητικό καταδύσεων « Junior Open Water» και τα παιδιά ηλικίας 15 ετών έχουν την δυνατότητα να αποκτήσουν το πιστοποιητικό « Open Water». Επιπροσθέτως, οι καταδύσεις είναι προσβάσιμες σε όλους τους ανθρώπους με ειδικές ανάγκες και πολλοί εκπαιδευτές έχουν εκπαιδευτεί στο να προσφέρουν μαθήματα προσαρμοσμένα στους δύτες με κινητικά προβλήματα (Dimmock & Musa, 2013).

Σύμφωνα με τους Dimmock & Musa (2013) οι πιο γνωστοί τύποι καταδύσεων είναι οι καταδύσεις για λόγους αναψυχής. Οι δύτες συνήθως συμπληρώνουν μια σειρά από μαθήματα σε όλα τα είδη ειδικοτήτων όπως νυχτερινές καταδύσεις, καταδύσεις σε ναυάγια, φωτογραφικές και εικονοληπτικές καταδύσεις, καταδύσεις σπηλαίων, υποβρύχιο νατουραλισμό και ταυτοποίηση των ψαριών. Η έννοια των καταδύσεων για λόγους αναψυχής διαφέρει ανάμεσα σε εκπαιδευτικές οργανώσεις καταδύσεων. Γενικότερα, οι καταδύσεις για λόγους αναψυχής μπορούν να οριστούν με βάση των ακόλουθων παραμέτρων (Dimmock & Musa, 2013): α) όχι βαθύτερα από 130 πόδια, β) επιτρέπει μια απευθείας άνοδο στην επιφάνεια., γ) δεν υπερβαίνει τα όρια αποσυμπίεσης.

Ένα ακόμα είδος καταδύσεων αποτελούν οι τεχνικές Καταδύσεις. Οι τεχνικές καταδύσεις είναι για πολύ έμπειρους καταδύτες. Πολλοί δύτες για λόγους αναψυχής επιθυμούν να εξερευνήσουν εκτενέστερα τον υποθαλάσσιο χώρο και πραγματοποιούν ακραίες καταδύσεις σε μεγάλο βάθος, προχωρημένες καταδύσεις σε ναυάγια και προχωρημένες καταδύσεις σε υποθαλάσσια σπήλαια (De Dai, Huang, Chen, Chen & Huan, 2021).

Μια ακόμη μορφή καταδύσεων αποτελούν οι εμπορικές καταδύσεις. Οι εμπορικοί καταδύτες, πραγματοποιούν καταδύσεις για τη διαβίωση τους. Χτίζουν υποβρύχιες κατασκευές, διεξάγουν έρευνες και συμμετέχουν σε επιχειρήσεις διάσωσης. Οι εμπορικοί καταδύτες, επιπλέον πραγματοποιούν καταδύσεις για συλλογή σφουγγαριών όπως οι καταδύτες της Καλύμνου.

Το τελευταίο είδος καταδύσεων αποτελούν οι στρατιωτικές καταδύσεις. Οι στρατιωτικές καταδύσεις είναι παραπλήσιες με τις εμπορικές καταδύσεις αλλά περιλαμβάνει επιπλέον εργασίες όπως η υποβρύχια επιτήρηση, ο καθαρισμός ναρκών και οι στρατιωτικές έρευνες (US Navy Diving Manual, 2008).

Σήμερα, υπάρχουν διάφορα είδη κατάδυσης για την αναψυχή των τουριστών. Η πιο γνωστή μορφή κατάδυσης αποτελεί η ελεύθερη κατάδυση ή αλλιώς η κατάδυση άπνοιας, που αποτελεί κατάδυση «μιας αναπνοής» χωρίς τη χρήση καταδυτικού εξοπλισμού. ωστόσο υπάρχουν διάφορες τεχνικές όπου ο δύτης μπορεί να κρατήσει την αναπνοή του για μεγάλο διάστημα κάτω από το νερό (De Dai et al., 2021). Η ελεύθερη κατάδυση απαιτεί μεγάλη πειθαρχία και πολύ καλή γνώση κολύμβησης. Αποτελεί μια επικίνδυνη δραστηριότητα που μπορεί να οδηγήσει ακόμα και στο θάνατο του δύτη.

Οι καταδύσεις ανοιχτής θαλάσσης (Open water diving) αποτελούν άλλη μια από τις πιο γνωστές μορφές καταδύσεων αναψυχής ιδιαίτερα για τους αρχάριους δύτες. Η κατάδυση ανοιχτής θαλάσσης αναφέρεται στην απομάκρυνση του δύτη από την παραλία μέσω σκάφους και στη δυνατότητα του να βουτήξει στην θάλασσα. Κατά τη διάρκεια των συγκεκριμένων καταδύσεων, το μέγιστο βάθος που μπορεί να φτάσει ένας δύτης είναι τα 18 μέτρα (Merino, Bravo – Olivas, Chavez Dagostino, Medina – Rosa, 2021).

Αντίθετα στη βαθιά κατάδυση (Deep diving) που ξεπερνά το βάθος των 18 μέτρων, ο δύτης έχει τη δυνατότητα να εξερευνήσει καινούργιες περιοχές και να επεκτείνει τις καταδυτικές του δυνατότητες. Ο Σύλλογος καταδύσεων ψυχαγωγικής εκπαίδευσης προτείνει το μέγιστο βάθος κατάδυσης τα 40 μέτρα, ωστόσο συχνά διαφέρει από τοποθεσία σε τοποθεσία. Οι καταδύσεις σε μεγαλύτερο βάθος ενέχουν κινδύνους όπως νάρκωση αζώτου, ασθένεια αποσυμπίεσης, αρτηριακή εμβολή και πνιγμό. Η βαθιά κατάδυση συστήνεται σε εξειδικευμένους και έμπειρους δύτες (Merino et al., 2021)

Μια άλλη μορφή καταδύσεων αποτελεί η κατάδυση με βοήθεια του ρεύματος της θάλασσας (Drift diving). Η συγκεκριμένη κατάδυση αναφέρεται στον τύπο κατάδυσης όπου η παλίρροια της θάλασσας μεταφέρει τον δύτη σε διαφορετικό μέρος από την αρχική του κατάδυση. Το Drift diving προσφέρει σημαντικά οφέλη στον δύτη περιλαμβάνοντας τη δυνατότητα να καλύψει μια μεγάλη υποβρύχια περιοχή, θαυμάζοντας τη χλωρίδα και τη πανίδα. Επιπροσθέτως, δεν επιβάλλει έντονη σωματική

δραστηριότητα καθώς ο δύτης δεν χρειάζεται να κολυμπήσει απλά να ακολουθεί το ρεύμα της θάλασσας.

Οι καταδύσεις τοίχου (Wall dive) αναφέρονται στις καταδύσεις που πραγματοποιούνται κατά μήκος ενός κατακόρυφου υφάλου. Οι υποβρύχιοι τοίχοι ουσιαστικά επιτρέπουν στον δύτη να πραγματοποιήσει βαθιές καταδύσεις. Για μια επιτυχημένη κατάδυση τοίχου και κατ' επέκταση βαθιά κατάδυση, απαιτείται ο αυστηρός έλεγχος της άνωσης για την αποφυγή βαθύτερης κατάδυσης από την επιτρεπόμενη. Επιπροσθέτως δεν υπάρχει ένας ορατός βυθός για να υποδείξει στον δύτη το βάθος της κατάδυσης (Merino et al., 2021). Εξαιτίας της επικινδυνότητας, συγκεκριμένη κατάδυση πραγματοποιείται μόνο από εξειδικευμένους και έμπειρους δύτες.

Μια ακόμη μορφή καταδύσεων αναψυχής είναι η νυχτερινή κατάδυση (Night diving). Όταν δύει ο ήλιος, ορισμένοι τύποι πανίδας και χλωρίδας ζωντανεύουν και η νυχτερινή θαλάσσια ζωή αρχίζει δειλά και εμφανίζεται. Αυτό επιτρέπει στον δύτη να εξερευνήσει τον ωκεανό με διαφορετικό τρόπο και να γίνει μάρτυρας του εκπληκτικού φυσικού φαινομένου της βιοφωταύγειας όπου οι ζωντανοί οργανισμοί εκπέμπουν λαμπερό φως. Ο κίνδυνος που υπάρχει στη νυχτερινή κατάδυση αποτελεί η αυξημένη πιθανότητα αποπροσανατολισμού του δύτη λόγω του σκοτεινού περιβάλλοντος (Merino et al., 2021).

Οι καταδύσεις ναυαγίων και ενάλιας αρχαιολογίας είναι ελκυστικές για τους δύτες που τους προσφέρει μια εξαιρετική εμπειρία. Οι συγκεκριμένες καταδύσεις αποτελούν μια από τις γνωστές μορφές καταδύσεων καθώς αμέτρητα ναυάγια και ενάλια αρχαιολογικές τοποθεσίες κείτονται στο βάθος των ωκεανών (Baker, 2004). Κατά τη διάρκεια των καταδύσεων είναι σημαντικό, οι δύτες να μην αφαιρούν αντικείμενα από τα ναυάγια και τις αρχαιολογικές τοποθεσίες καθώς καταστρέφεται ο αρχαίος πολιτισμός και σε πολλές χώρες θεωρείται ως αρχαιοκαπηλία.

Τέλος οι καταδύσεις πάγου (Ice diving) προσφέρουν μοναδική εμπειρία για τους δύτες που δεν τους ενοχλεί η πολύ κρύα θάλασσα. Οι καταδύσεις πάγου αναφέρονται στις καταδύσεις κάτω από την παγωμένη επιφάνεια του ωκεανού ή μιας λίμνης. Συχνά, οι δύτες θα χρειαστεί να σπάσουν τον πάγο για να πραγματοποιήσουν την κατάδυση τους και να αναδυθούν από το ίδιο σημείο. Λόγω της ακραίας χαμηλής θερμοκρασίας και του συγκεκριμένου σημείου εισόδου και εξόδου, οι δύτες κινδυνεύουν από υποθερμία,

βλάβη εξοπλισμού λόγω παγετού και αποπροσανατολισμού της εξόδου τους (Barazza, 2018).

2.3. Βασικά χαρακτηριστικά σε όρους προσφοράς και ζήτησης

Η Επαγγελματική Ένωση Εκπαιδευτικών Καταδύσεων (PADI) από το 1976 έως και σήμερα έχει πιστοποιήσει πάνω από 29.000.000 αυτόνομους καταδύτες παγκοσμίως και πιστοποιεί περίπου 1.000.000 δύτες ετησίως (PADI, 2022). Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το Καταδυτικό Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Υποβρύχια Ομοσπονδία (Recreation Scuba Diving Council Europe, 2016) υπολογίζεται ότι στην Ευρώπη υπάρχουν πάνω από 3.5 εκατομμύρια ενεργοί δύτες εκ των οποίων οι 1.5 με 2 εκατομμύρια δύτες πραγματοποιούν καταδύσεις σε κάποιον καταδυτικό προορισμό της Μεσογείου.

Η αγορά των καταδύσεων είναι ετερογενής και η ζήτηση διαμορφώνεται ανάλογα με τα χρόνια κατάδυσης των δυτών, τις εμπειρίες, τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, τις προσδοκίες, τα κίνητρα και τις ανάγκες τους (Garrod, 2008). Οι πιο έμπειροι δύτες αναζητούν να πραγματοποιούν καταδύσεις σε υποβρύχια αρχαιολογικά καταδυτικά πάρκα, σε ναυάγια και σε σπηλιές (Todd & Mann, 2002).

Η δημοτικότητα των καταδύσεων αναψυχής έχει αυξηθεί τις τελευταίες δεκαετίες σε βαθμό που οι καταδύσεις και η επιχειρηματική δραστηριότητα έχουν καταστεί σημαντικοί τομείς του τουρισμού τονώνοντας οικονομικά με αυτό το τρόπο την παγκόσμια βιομηχανία καταδύσεων (Μυλωνόπουλος & Μοίρα, 2005). Η συνεχόμενη ζήτηση για καταδύσεις οφείλεται στην επιθυμία των δυτών να γίνουν μάρτυρες της θαλάσσιας φύσης και του θαλάσσιου κρυμμένου πολιτισμού. Παράλληλα, η πρόσβαση σε ελκυστικά υποβρύχια αξιοθέατα μέσω προηγμένης τεχνολογίας, εκπαίδευσης και κατάρτισης έχει δημιουργήσει μια ανεπτυγμένη βιομηχανία καταδυτικού τουρισμού στο εξωτερικό (Towsend, 2008)

Πίνακας 1 : Όροι προσφοράς και ζήτησης καταδυτικού τουρισμού

ZHTHΣH	ΠΡΟΣΦΟΡΑ
---------------	-----------------

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ασφάλεια ✓ Τοποθεσία ✓ Εμπειρία και περιπέτεια ✓ Προσωπική ανάγκη ✓ Καθόλη τη διάρκεια του χρόνου ✓ Νέου/ Άνδρες ✓ Οικονομικά ευκατάστατοι ✓ Πάνω από δέκα διανυκτερεύσεις ✓ Υψηλό μορφωτικό επίπεδο ✓ Χαρακτηρισμός μοναδικής εμπειρίας. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εγκαταστάσεις καταδύσεων ✓ Καταδυτικός εξοπλισμός ✓ Εκπαίδευση ✓ Αναμνηστικά αντικείμενα ✓ Υπηρεσίες μεταφοράς ✓ Υπηρεσίες διαμονής ✓ Υπηρεσίες σίτισης ✓ Ιατρικές υπηρεσίες ✓ Φυσικό περιβάλλον και πολιτισμικά μνημεία.
--	---

Οι δύτες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη καταδυτική βιομηχανία για να τους προσφέρει ικανοποιητικές καταδυτικές εμπειρίες. Για το λόγο αυτό, η βιομηχανία, επικεντρώνεται στους προμηθευτές υπηρεσιών κατάδυσης όπως οι καταδυτικοί φορείς, οι λιανικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες διαμονής, η εκπαίδευση στις καταδύσεις, η αγορά αναμνηστικών αντικειμένων, η παροχή και η ενοικίαση του εξοπλισμού. Ωστόσο, κάθε καταδυτικό κέντρο προσφέρει πληροφορίες σχετικά με τη περιοχή, τις υπηρεσίες μεταφορών, τις υπηρεσίες σίτισης και διαμονής, μαγαζιά με αναμνηστικά αντικείμενα καθώς και ιατρικές υπηρεσίες σε περιπτώσεις τραυματισμού (Dimmock, Cummins & Musa, 2013).

Παρατηρείται μεγάλη και διαφορετική ποικιλία στη προσφορά των καταδυτικών υπηρεσιών και στην καταδυτική ειδίκευση ανάμεσα στα θεματικά καταδυτικά πάρκα. Τα μεγάλα καταδυτικά κέντρα τείνουν να διαμορφώνουν μια ευρύτερη και εξειδικευμένη εκπαίδευση για τον δύτε, ενώ τα μεσαία και τα μικρά καταδυτικά κέντρα τείνουν να προσφέρουν παραδοσιακές και μη καινοτόμες υπηρεσίες (Towsend, 2018).

Η ικανοποίηση του δύτε, μπορεί να προέλθει τόσο από τα απτά όσο και από τα άυλα στοιχεία του καταδυτικού κέντρου. Τα άυλα στοιχεία περιλαμβάνουν την εκπαίδευση, τη φιλοξενία και τη συμπεριφορά των υπαλλήλων ενώ τα υλικά στοιχεία περιλαμβάνουν τα αναμνηστικά αντικείμενα, οι εγκαταστάσεις, ο καταδυτικός εξοπλισμός καθώς και διάφορα άλλα στοιχεία που είναι απτά.

Ωστόσο, η μεγαλύτερη ικανοποίηση των δυτών προέρχεται από την ποιότητα και την ξεχωριστή εμπειρία του δύτη στο βυθό της θάλασσας. Οι δύτες αναζητούν την περιπέτεια και προσδοκούν να ζήσουν μια ανεπανάληπτη εμπειρία στο βυθό της θάλασσας απολαμβάνοντας τη θαλάσσια χλωρίδα και πανίδα καθώς και τα ενάλια αρχαία μνημεία. Σύμφωνα με τους Dimmock et al. (2013) οι δύτες μπορεί να μη ζήσουν την ίδια εμπειρία στο ίδιο μέρος αν οι καιρικές συνθήκες δεν είναι κατάλληλες.

Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στον δύτη και στην καταδυτική βιομηχανία επικουρείται από την αύξηση της τεχνολογίας, συμπεριλαμβανομένου και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία αποτελούν αρωγό στην κάλυψη της ζήτησης και της βελτίωσης της εκπαίδευσης και της δικτύωσης του δύτη σε όλη τη καταδυτική κοινότητα (Διακομιχάλης, 2009).

Τα τελευταία χρόνια, η ζήτηση των καταδύσεων συνεχώς αυξάνεται και δημιουργούνται όλο και περισσότερα καταδυτικά κέντρα προκειμένου να ανταποκριθούν στη ζήτηση των δυτών. Με σκοπό την καινοτομία, κατασκευάζονται τεχνητά καταδυτικά πάρκα και μουσεία όπου ο δύτης να μπορεί να έχει τη δυνατότητα να εξερευνήσει μόνος του διάφορα ευρήματα και ναυάγια (Skeat, 2003). Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου 6.000 καταδυτικά κέντρα και 80 θεματικά πάρκα έχουν καταγραφεί και ο αριθμός αυτός συνεχώς αυξάνεται.

2.4. Μελλοντική δυναμική ζήτηση καταδυτικού τουρισμού

Η ζήτηση του καταδυτικού τουρισμού σημειώνει αύξηση τα τελευταία έτη σε τέτοιο βαθμό που θεωρείται σε άλλες χώρες του εξωτερικού, ως ένα σημαντικό μέρος στον τομέα του συνολικού τουρισμού. Η αυξανόμενη ζήτηση οφείλεται κυρίως στις αυξανόμενες ανάγκες των έμπειρων δυτών για νέες εμπειρίες και περιπέτειες με σκοπό να γίνουν μάρτυρες της θαλάσσιας ζωής και της ενάλιας αρχαιολογίας (Gamon & Robinson, 2003). Ο.

Ο αριθμός των καταδυτών- τουριστών που επισκέπτονται τα καταδυτικά πάρκα όπως αυτά της Ιταλίας, της Αιγύπτου και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς καθώς εκεί υπάρχουν οι καλύτερες καταδυτικές τοποθεσίες. Η

συγκεκριμένη τουριστική ζήτηση έχει επιφέρει τη δημιουργία νέων εστιατορίων και καταλυμάτων και τη συνολική αύξηση των οικονομικών μεγεθών των περιοχών.

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα που προσφέρει ο καταδυτικός τουρισμός είναι ότι στις καταδύσεις ένας μη έμπειρος καταδύτης δεν χρειάζεται απαραίτητα να γνωρίζει πως να κολυμπάει και να επιπλέει στη θάλασσα (Gammon & Robinson, 2003). Μια σύντομη εκπαίδευση στο καταδυτικό κέντρο από έναν έμπειρο εκπαιδευτή, μπορεί να προσφέρει στον μη έμπειρο δύτη, τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει καταδύσεις.

Επιπροσθέτως, οι καταδύσεις συμβάλλουν στη μείωση της αρτηριακής πίεσης. Σε παγκόσμιο επίπεδο, ο μισός πληθυσμός υποφέρει από υψηλή αρτηριακή πίεση και σύμφωνα με έρευνες, πολλοί άνθρωποι που πραγματοποιούν καταδύσεις έχουν χαμηλότερη αρτηριακή πίεση καθώς και λιγότερες πιθανότητες να εμφανίσουν καρδιακά και εγκεφαλικά προβλήματα υγείας (FMI, 2020).

Οι καταδύσεις γενικότερα προσφέρουν σημαντικά οφέλη στη βελτίωση της συνολικής υγείας του ανθρώπου. Συγκεκριμένα, τονώνουν τους μύες, διατηρεί τη καρδιά υγιή και ηρεμεί την καρδιά και τον εγκέφαλο, προσφέροντας ευεξία στον άνθρωπο. Τα τελευταία χρόνια, επικρατεί μια νέα τάση όπου πολλοί διάσημοι του Χόλυγουντ όπως η Σάντρα Μπούλοκ, η Κάτυ Χολμς, η Νίνα Ντόμπρεβ καθώς και η Τζέσικα Άλμπα, πραγματοποιούν καταδύσεις ως μια νέα μορφή άσκησης και γυμναστικής για να διατηρούν ένα τονωμένο σώμα (FMI, 2020). Οι συγκεκριμένες διασημότητες έχουν επηρεάσει πολλούς ακόλουθους τους να στραφούν στο συγκεκριμένο άθλημα διαμορφώνοντας και με αυτό το τρόπο μια νέα μορφή καταδυτικού τουρισμού.

Τέλος, τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί μια νέα καινοτόμα τάση που οδηγεί στη ραγδαία αύξηση του καταδυτικού τουρισμού. Πολλοί επιθυμούν να πραγματοποιήσουν γαμήλιες τελετές ή και να κόψουν την Πρωτοχρονιάτικη πίτα στο βυθό της θάλασσας. Σε πολλές χώρες, οι υποβρύχιες γαμήλιες τελετές έχουν νομιμοποιηθεί και ως εκ τούτου πολλά ζευγάρια προκειμένου να γιορτάσουν αυτή την ιδιαίτερη στιγμή, επιλέγουν τις συγκεκριμένες γαμήλιες τελετές, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο τον παγκόσμιο τουρισμό κατάδυσης (FMI, 2020).

2.5 Ισχυρά χαρακτηριστικά του καταδυτικού τουρισμού για την ανάπτυξή του

Ο καταδυτικός τουρισμός στην Ελλάδα δεν είναι δημοφιλής σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες της Μεσογείου και της Ευρώπης. Ο τουρισμός της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από το παραδοσιακό «ήλιο και θάλασσα» όπου τουρίστες επισκέπτονται τη χώρα για τις παραλίες της, τα νησιά της και τον ήλιο της χώρας (Κυριακάκης, 2017). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη εποχικότητα στον συνολικό τουρισμό της χώρας και ο τουρισμός να ξεκινάει από τον μήνα Ιούνιο μέχρι και τον μήνα Οκτώβριο.

Η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού στην Ελλάδα θα μειώσει την εποχικότητα καθώς οι duτες μπορούν να επισκέπτονται τα καταδυτικά κέντρα και πάρκα καθόλη τη διάρκεια του χρόνου (Κυριακάκης, 2017). Επιπροσθέτως, το προφίλ των τουριστών δυτών χαρακτηρίζεται από την υψηλή τους μόρφωση, την οικονομική τους άνεση και οι ίδιοι πραγματοποιούν ταξίδια με πάνω από δέκα διανυκτερεύσεις σε κάποιο ξενοδοχειακό κατάλυμα. Οι συγκεκριμένοι τουρίστες επιφέρουν τεράστια οικονομικά οφέλη στην τοπική κοινωνία καθώς με τη μακροχρόνια παραμονή τους επωφελούνται οι ιδιοκτήτες εστίασης, ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, μαγαζιών λιανικής και διασκέδασης επεκτείνοντας έτσι τη τουριστική εποχική διάρκεια (Γκιουζέπας, 2002).

Ο θαλάσσιος χώρος της Ελλάδας κρύβει πολλά θαμμένα και ανεξερεύνητα ιστορικά και αρχαιολογικά πολιτισμικά μνημεία. Η εξερεύνηση στην χερσαία Ελλάδα έχει εξερευνηθεί σε τεράστιο βαθμό αναδεικνύοντας σε παγκόσμιο επίπεδο την ιστορία της χώρας. Ωστόσο η ιστορία για τις μάχες που διαδραματίστηκαν στη Μεσόγειο και στα πελάγη της χώρας παραμένει ανεξερεύνητη (Γκιουζέπας, 2003). Υπάρχουν εντοπισμένα δεκάδες ναυάγια ανεξερεύνητα όπως το Βασιλικό πολεμικό πλοίο Όλγα κοντά στη νήσο Λέρο, το πλοίο Πανορμίτης που βρίσκεται κοντά στην Κάλυμνο, το αεροσκάφος Pipet κοντά στην Μακρόνησο, το πλοίο Πατρίς που βρίσκεται στο βυθό της Κέας καθώς και το πλοίο Κυρά Ελένη βυθισμένο στη βραχονησίδα Πάτροκλος (News247, 2020).

Η Ελλάδα διαθέτοντας τόσα ανεξερεύνητα ναυάγια και ενάλια αρχαιολογικά μνημεία με το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο, τη προστασία του περιβάλλοντος και τη δημιουργία υπερσύγχρονων ασφαλών εγκαταστάσεων θα μπορέσει να μετατρέψει τον εποχικό τουρισμό «Ήλιο και Θάλασσα» σε δωδεκάμηνο τουρισμό, αποκτώντας με αυτόν τον τρόπο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι στις γειτονικές χώρες της Μεσογείου (Κυριακάκης, 2017).

2.6 Συνύπαρξη και συνέργειες με άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού

Οι ειδικές και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν ταξινομηθεί σε διάφορες κατηγορίες με απώτερο σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση των κινήτρων των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού ταξινομήθηκαν σε κατηγορίες με βάση (Τσάρτας, κ.α., 2014): α) τον πολιτισμό που περιλαμβάνει τον πολιτιστικό τουρισμό, τον θρησκευτικό τουρισμό, τον γαστρονομικό τουρισμό, τον οινoturισμό, τον βιομηχανικό και θαλάσσιο τουρισμό περιλαμβάνοντας εγκαταστάσεις όπως τα ναυτικά μουσεία και τις αναπαραστάσεις θαλάσσιων γεγονότων, β) την επαφή με την ύπαιθρο και το φυσικό περιβάλλον και συγκαταλέγει μορφές τουρισμού όπως τον αγροτουρισμό, τον οικοτουρισμό, τον ορεινό και χιονοδρομικό τουρισμό καθώς και του τουρισμού της παρατήρησης άγριας πανίδας και πτηνών, γ) την επαφή με τον θαλάσσιο χώρο όπως είναι ο θαλάσσιος τουρισμός, οι κρουαζιέρες, ο καταδυτικός τουρισμός και το γιώτινγκ, δ) τους επαγγελματικούς λόγους όπως είναι ο συνεδριακός τουρισμός, τα επαγγελματικά ταξίδια και ο εκθεσιακός τουρισμός, ε) οι κοινωνικοί λόγοι όπως είναι οι λόγοι υγείας και ο ιατρικός τουρισμός και στ) η άθληση όπως είναι ο αθλητικός τουρισμός και οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις (Τσάρτας κ.α., 2014).

Ο καταδυτικός τουρισμός συγκαταλέγεται στον θαλάσσιο τουρισμό που χαρακτηρίζεται από κάθε τουριστική δραστηριότητα με κίνητρο την θάλασσα, τον βυθό της και τις παραλίες της (Διακομιχάλης, 2009). Δεν αποτελεί μια μόνο εναλλακτική μορφή τουρισμού αλλά περιλαμβάνει τον πολιτιστικό τουρισμό, τον οικοτουρισμό όπως και τον βιομηχανικό θαλάσσιο τουρισμό που αναφέρεται στα υποβρύχια ναυτικά μουσεία στο βυθό της θάλασσας. Οι δύτες, στον καταδυτικό τουρισμό δεν εξερευνούν μόνο τη θαλάσσια ζωή ενός προορισμού αλλά έχουν τη δυνατότητα να θαυμάσουν αρχαία ναυάγια και ενάλια αρχαιολογικά μνημεία που αποτελούν μέρος της πολιτισμικής κληρονομιάς ενός τόπου. Ως εκ τούτου υφίστανται συνέργειες για τη συντήρηση και διατήρηση των μνημείων για την αύξηση τόσο του καταδυτικού όσο και του πολιτιστικού τουρισμού.

Ο οικοτουρισμός αναφέρεται ως μια βιώσιμη μορφή τουρισμού που δίνει σημαντική βάση στην εμπειρία και στην επιμόρφωση του τουρίστα σε θέματα που αφορούν το φυσικό περιβάλλον (Διακομιχάλης, 2009). Ένας επισκέπτης προκειμένου να

μεταφερθεί σε έναν καταδυτικό προορισμό μπορεί να διανύσει και να απολαύσει διάφορα τοπία μέχρι τον τελικό του προορισμό. Στην Ελλάδα, υπάρχουν διάφορα προστατευόμενα μέρη Natura με αποτέλεσμα οι καταδυτικοί τουρίστες να έρχονται σε άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον. Ο οικοτουρισμός λαμβάνει χώρα σε φυσικά περιβάλλοντα όπου θα πρέπει να υπάρχει σεβασμός και προστασία των συγκεκριμένων περιοχών (Fennel, 1999).

Η συνέργεια τόσο του οικοτουρισμού όσο και του καταδυτικού τουρισμού συμβάλλουν θετικά στη συνολική εμπειρία του επισκέπτη καταναλωτή. Οι δύο μορφές εναλλακτικού τουρισμού, έχουν γνώμονα τη προστασία του περιβάλλοντος και έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν και να βιώσουν το φυσικό και θαλάσσιο περιβάλλον δημιουργώντας ανεπανάληπτες εμπειρίες στους εαυτούς τους και στις οικογένειες τους.

2.7 Προφίλ δυτών και κίνητρα

2.7.1 Προφίλ δυτών

Είναι γεγονός ότι ο καταδυτικός τουρισμός προσφέρει οικονομική αξία σε προορισμούς, καθώς οι καταδυτικοί τουρίστες είναι γνωστοί ως τουρίστες που ξοδεύουν πολλά χρήματα (Musa & Dimmock, 2013). Η Επαγγελματική Ένωση των Εκπαιδευτών Κατάδυσης (PADI, 2021), που διατηρεί παρουσία σε 175 χώρες, κατέχοντας το 70% της αγοράς του καταδυτικού τουρισμού παγκοσμίως, αναφέρει ότι κάθε χρόνο, πάνω από ένα εκατομμύριο άνθρωποι αποκτούν το δίπλωμα του δύτε.

Σύμφωνα με την στατιστική έκθεση της Επαγγελματικής Ένωσης των Εκπαιδευτών Κατάδυσης (PADI, 2021), το 65,5% των δυτών είναι άντρες με μέσο όρο ηλικίας τα 29 έτη. Η συντριπτική πλειοψηφία των δυτών είναι ιδιαίτερα μορφωμένοι, που σέβονται και εκτιμούν το περιβάλλον και είναι πρόθυμοι να πραγματοποιούν ταξίδια συχνά σε όλο τον κόσμο.

2.7.2 Κίνητρα δυτών

Οι τουρίστες συνεχώς αναζητούν νέες και πρωτόγνωρες εμπειρίες που παρέχονται από διάφορες δραστηριότητες. Στην αυτόνομη κατάδυση, έχει παρατηρηθεί αύξηση, τόσο στον αριθμό των τουριστών που πραγματοποιούν καταδύσεις όσο και στον αριθμό των καταδυτικών προορισμών. Υφίσταται μια άρρηκτη σύνδεση ανάμεσα στην αυτόνομη κατάδυση και του τουρισμού. Ο Garrod & Gossling (2008) ορίζουν τον καταδυτικό τουρισμό ως τον βαθμό στον οποίο η κατάδυση αποτελεί μέρος των ταξιδιωτικών κινήτρων του ανθρώπου και τείνει να ποικίλλει σημαντικά.

Ορισμένοι άνθρωποι σχεδιάζουν τις διακοπές τους αποκλειστικά γύρω από τις καταδύσεις, ενώ υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι που σκοπεύουν να πραγματοποιήσουν μια κατάδυση όταν οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές ή όταν δεν έχουν προγραμματιστεί άλλες δραστηριότητες αναψυχής για την ημέρα (Garrod & Gossling, 2008). Οι συγκεκριμένοι τουρίστες που πραγματοποιούν καταδύσεις κατά τη διάρκεια των διακοπών τους έχουν ονομαστεί δύτες πλάγιοι δύτες (ΠΟΕ, 2001). Σύμφωνα όμως με τον ορισμό των Garrod & Gossling (2008), οι καταδυτικοί τουρίστες ορίζονται ως οι τουρίστες που αναλαμβάνουν μια ή περισσότερες καταδυτικές δραστηριότητες ακόμα και αν αυτό δεν αποτελεί πρωταρχικό κίνητρο.

Αν και οι πρώτες μελέτες για την αυτόνομη κατάδυση επικεντρώθηκαν σε μεγάλο βαθμό στη διαχείριση των οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων (Garrod & Gossling, 2008), τα τελευταία χρόνια έχουν μελετηθεί τα κίνητρα των τουριστών δυτών (Dimmock, 2009· Cater, 2008). Οι ερευνητές Wong, Thirumoorthy & Musa (2013) μέσα από την μελέτη τους αναφέρθηκαν στην παρακίνηση των δυτών, αναφερόμενοι στα εσωτερικά και εξωτερικά κίνητρα, στο προφίλ των δυτών, στην τοποθεσία, στην εξειδίκευση καθώς και στο φύλο. Οι Ong & Musa (2012) πρότειναν ως κύρια κίνητρα τη «βίωση και την εξερεύνηση της υποβρύχιας χλωρίδας και πανίδας», την «εξερεύνηση νέων πραγμάτων», τη «βίωση της περιπέτειας της κατάδυσης», την «εκμάθηση του υποβρύχιου περιβάλλοντος» και τη «συναρπαστική νέα εμπειρία».

Ομοίως, ο Cater (2008) αναφέρθηκε στην εφαρμογή του μοντέλου κινήτρων ελεύθερου χρόνου των Beard & Raghebs (1983) παρουσιάζοντας ως κίνητρα ώθησης την εκπαίδευση, την εκτίμηση, την εξειδίκευση, την απόδραση και την ενσάρκωση. Η ενσάρκωση για τον Cater (2008) αποτελεί το σημαντικότερο κίνητρο των τουριστών για βιωματικό τουρισμό, ιδιαίτερα σε θαλάσσια περιβάλλοντα.

Η έρευνα του Albayrak (2019) ανέδειξε ότι οι τουρίστες διακοπών ωθήθηκαν για να πραγματοποιήσουν έστω και μια κατάδυση, κυρίως από την εξερεύνηση και τον ενθουσιασμό να καταδυθούν σε έναν προορισμό θέρετρο. Αυτό είναι αποτέλεσμα σύμφωνα με τους Ong & Musa (2012) που υποστηρίζουν ότι οι καταδύσεις αποτελούν εξερεύνηση νέων πραγμάτων και βίωση της περιπέτειας της κατάδυσης που αποτελούν τα κύρια κίνητρα των αυτοδυτών. Από την άλλη πλευρά, η ασφάλεια και η προσβασιμότητα σε μια νέα περιοχή προσδιορίστηκαν ως τα πιο σημαντικά κίνητρα έλξης για τους τουρίστες διακοπών (Albayrak, 2019).

Επιπροσθέτως, η διάσταση κινήτρου έλξης ενός παρθένου καταδυτικού προορισμού που περιέχει στοιχεία που σχετίζονται με την ηρεμία και την αποφυγή πολυσύχναστων χαρακτηριστικών της περιοχής αποτελούν σημαντικά κίνητρα για τους τουρίστες. Ομοίως, ο Bentz et al (2016) αναφέρθηκε ότι η κατάδυση χωρίς συνωστισμό αποτελεί σημαντικό κίνητρο έλξης τουριστών ανεξάρτητα από το επίπεδο εξειδίκευσης τους. Ο Albayrak (2019) ανέδειξε επίσης ότι ως ένας καταδυτικός προορισμός θεωρείται ελκυστικός από την ευκολία πρόσβασης του προορισμού και τις ελκυστικές εγκαταστάσεις τους, παρά τις σχετικά δημοφιλείς τοποθεσίες καταδύσεων. Ως κίνητρο ώθησης επιπλέον αποτελεί η περιπέτεια και η ψυχαγωγία με τη γνωριμία της υποβρύχιας ζωής.

Οι τουρίστες διακοπών μπορούν να τμηματοποιηθούν με βάση τα κίνητρα τους σύμφωνα με τον Dann (1977) με βάση τη θεωρία του σχετικά με τη ώθηση και την έλξη κινήτρων. Οι τουρίστες που πραγματοποιούν καταδύσεις διαχωρίζονται σε: α) Ενθουσιώδης Θετικιστές, β) Νεανικοί Ηδονιστές, γ) Ερασιτέχνες Εξερευνητές και δ) Μοναδικοί Τακτικοί που τα κίνητρα ώθησης και έλξης διαφέρουν μεταξύ τους. Οι Ενθουσιώδεις θετικιστές διέπονται από έντονη παρακίνηση τόσο από τα κίνητρα ώθησης όσο και από τα κίνητρα έλξης. Οι Νεανικοί ηδονιστές παρακινούνται επί το πλείστον από μια συγκεκριμένη ώθηση όπως αυτής της εξερεύνησης και του ενθουσιασμού και κίνητρο έλξης όπως ένας νέος προορισμός.

Τέλος, σύμφωνα με τον Neto et al. (2007) οι τουρίστες διαφέρουν στα κίνητρα τους ανάλογα με τα επίπεδα εμπειρίας που έχουν στη κατάδυση. Οι καταδυτικές εμπειρίες έχουν παρόμοια κίνητρα έλξης στην επιλογή ενός προορισμού και θα μπορούσαν να ομαδοποιούνται στο ίδιο τμήμα της καταδυτικής αγοράς.

2.8. Παρουσίαση δημοφιλών καταδυτικών πάρκων στον διεθνή χώρο

Νέες αγορές όπως η Τουρκία και η Ρωσία έχουν δείξει σημαντικό ενδιαφέρον για την καταδυτική δραστηριότητα. Για αυτό το λόγο, νέοι προορισμοί με το προϊόν του θαλάσσιου τουρισμού έχουν προσπαθήσει να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες για καταδύσεις μέσω επενδύσεων σε υποστηρικτικές υποδομές. Για παράδειγμα, η Μάλτα έχει καταστρέψει πολλά ναυάγια και έχει δημιουργήσει νέες καταδυτικές εγκαταστάσεις (Bideci & Cater, 2020). Ωστόσο, οι λάτρες της κατάδυσης ήδη έχουν επιλέξει.

2.8.1 Θεματικό πάρκο καταδύσεων Bahrein

Το 2019, άνοιξε για πρώτη φορά τις πόρτες του το θεματικό πάρκο καταδύσεων στο Bahrein. Αποτελεί τεχνητό πάρκο έκτασης πάνω από 100.000 τετραγωνικά μέτρα όπου ο δύτης μπορεί να θαυμάσει τη θαλάσσια πανίδα και χλωρίδα του βυθού. Επιπροσθέτως, έχει ως κεντρικό σημείο ένα παροπλισμένο αεροσκάφος Boeing 747, μήκους 70 μέτρων και αποτελεί το μεγαλύτερο αεροσκάφος που έχει βυθιστεί παγκοσμίως (Dive Bahrein, 2019).

Οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν τις καταδύσεις μέσω αδειοδοτημένων καταδυτικών κέντρων. Το νέο θεματικό πάρκο αποτελεί έργο παγκόσμιας κλάσης που καλύπτει μια εκτεταμένη περιοχή προσφέροντας αξέχαστες εμπειρίες τόσο για τους τουρίστες όσο και για τους λάτρεις των καταδύσεων. Η πρωτοβουλία της δημιουργίας του συγκεκριμένου καταδυτικού κέντρου στοχεύει εκτός των άλλων, στην αναζωογόνηση του θαλάσσιου οικοσυστήματος και στη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, ενσωματώνοντας παράλληλα τα διεθνή περιβαλλοντικά πρότυπα (Dive Bahrein, 2019).

Η προετοιμασία του αεροσκάφους για τη βύθιση, περιλάμβανε την αφαίρεση συρμάτων, υδραυλικών συστημάτων, εναέριων συστημάτων, καυσίμων, χημικών υλικών καθώς και τοξικών ουσιών για τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Ο χώρος προσφέρει μια εξαιρετική εμπειρία κατάδυσης καθώς περιλαμβάνει πολλές κατασκευές εκτός από το αεροσκάφος, όπως ένα αντίγραφο ενός παραδοσιακού σπιτιού μαργαριταριών του Μπαχρέιν, τεχνητούς κοραλλιογενείς υφάλους καθώς και γλυπτά και αγάλματα που κατασκευάστηκαν με γνώμονα πάντα το περιβάλλον και

έχουν βυθιστεί προσφέροντας ένα ασφαλές καταφύγιο για την ανάπτυξη των κοραλλιογενών υφάλων και τη θαλάσσιας ζωής (Dive Bahrein, 2019).

Η τοποθεσία του καταδυτικού κέντρου καθορίστηκε μετά από αυστηρές έρευνες για να καθοριστεί η καταλληλότερη περιοχή για το βάθος αλλά και όπου ο βυθός έχει τις κατάλληλες συνθήκες για να αντέξει το βάρος του αεροσκάφους. Επιπλέον, το καταδυτικό κέντρο παρέχει στους ερευνητές πλούσιες πληροφορίες και δεδομένα για τη θαλάσσια οικολογία και τη διατήρηση των πολύτιμων θαλάσσιων οικοτόπων.

2.8.2 Θεματικό πάρκο καταδύσεων στην Ιταλία – Baiae

Το Αρχαιολογικό καταδυτικό πάρκο στη περιοχή της Baiae στην Ιταλία, αποτελεί ένα εντυπωσιακό καταδυτικό κέντρο σε βάθος 5-6 μέτρα. Η Baiae στα παλαιότερα χρόνια αποτελούσε θέρετρο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας που καταστράφηκε λόγω σεισμού και βυθίστηκε στη θάλασσα. Ο επισκέπτης κατά τη κατάδυση του, έχει τη μοναδική ευκαιρία να αντικρύσει πολυτελείς επαύλεις, μια εκ των οποίων θεωρείτο ότι ήταν θερινή κατοικία του Ιούλιου Καίσαρα, τις εγκαταστάσεις των θερμών λουτρών, τους δρόμους καθώς και άλλα ναυάγια.

Το αρχαιολογικό καταδυτικό πάρκο χαρακτηρίστηκε ως προστατευόμενη θάλασσα με τον νόμο 388/2000 σε συνεργασία με τα Ιταλικά Υπουργεία περιβάλλοντος, Πολιτισμού, Μεταφορών, Υποδομών, Γεωργίας και δασοκομίας καθώς και με την Περιφέρεια της Ιταλίας Campania (Atom, 2015).

Οι κύριοι στόχοι του Αρχαιολογικού καταδυτικού πάρκου της Baiae αποτελούν την προστασία του περιβάλλοντος και των αρχαιολογικών ευρημάτων, τη διάδοση της γνώσης σχετικά με την θαλάσσια βιολογία και την ενάλια αρχαιολογική κληρονομιά, την εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων με σκοπό την οικολογική και αρχαιολογική ενημέρωση καθώς και την προώθηση της κοινωνικό-οικονομικής ανάπτυξης που βασίζεται σε τοπικές παραδοσιακές δραστηριότητες, στους κατοίκους και στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη περιοχή (Atom, 2015).

2.8.3 Καταδύσεις στην Αίγυπτο

Η Αίγυπτος θεωρείται αγαπημένος προορισμός των δυτών εξαιτίας της εγγύτητας της στην Ερυθρά Θάλασσα, η οποία εκτείνεται κατά μήκος ολόκληρης της ανατολικής ακτής της Αιγύπτου. Τα καταγάλανα νερά της Ερυθράς Θάλασσας έχουν αυξημένη αλατότητα εξαιτίας της ελάχιστης βροχόπτωσης και των υψηλών θερμοκρασιών και φιλοξενούν πάνω από 1.200 είδη πανίδας και περισσότερα από 200 διαφορετικά είδη κοραλλιών (Dive magazine, 2021).

Οι περισσότερες καταδύσεις επικεντρώνονται στα θέρετρα της Ερυθράς Θάλασσας της Αιγύπτου, ωστόσο η βόρεια ακτογραμμή που βρίσκεται κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου και η αυτόνομη κατάδυση στην περιοχή της Αλεξάνδρειας δίνει τη δυνατότητα στους δύτες να εξερευνήσουν την ιστορία της Αιγύπτου. Από τα ερείπια του παλατιού της Κλεοπάτρας γύρω από το βυθισμένο νησί της Αντίροδος και τον Φάρο της Αλεξάνδρειας, ένα από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου, σε πιο σύγχρονα ιστορικά αντικείμενα από τη Ναπολεόντεια μάχη του Νείλου και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Επιπροσθέτως, οι δύτες έχουν τη δυνατότητα να επισκεφτούν και το καταδυτικό πάρκο Siwa Oasis όπου μπορούν να εξερευνήσουν παλιά ρωμαϊκά ερείπια (Dive magazine, 2021).

Η περιοχή της Safaga εντοπίζεται περίπου νότια της Hurganda και αποτελεί δημοφιλή προορισμό για καταδύσεις και ιδιαίτερα για καταδύσεις τοίχου – wall diving, για την εξερεύνηση των κοραλλιογενών υφάλων αλλά και το ναυάγιο του Salem Express, ενός επιβατηγού πλοίου που βυθίστηκε το 1994, κοστίζοντας τη ζωή περίπου 470 ανθρώπινων ζωών. Οι καταδύσεις στο Ras Abu Soma θεωρούνται από τις καλύτερες καταδύσεις της Αιγύπτου μαζί με τους υφάλους Tobia (Dive magazine, 2021).

Τέλος, το Σαρμ Ελ Σειχ αποτελεί ο καλύτερος προορισμός της Αιγύπτου για καταδύσεις και θεωρείται ότι συμβάλλει περισσότερο στην Ευρωπαϊκή επιχείρηση καταδύσεων από οποιαδήποτε άλλο θέρετρο στον κόσμο. Βρίσκεται στην άκρη της χερσονήσου Σινά ανάμεσα στον κόλπο της Άκαμπα και το ρηχό κόλπο του Σουέζ. Στο Εθνικό καταδυτικό πάρκο Ras Mohamad, οι ύφαλοι Shark και Yolanda αποτελούν τα πιο διάσημα καταδυόμενα σημεία της περιοχής (Dive magazine, 2021). . Το Σαρμ ελ Σειχ συνδυάζει ένα εξαιρετικό μείγμα από εύκολες έως και απαιτητικές καταδύσεις, κατάλληλο τόσο για ερασιτέχνες όσο και για επαγγελματίες δύτες. Οι περισσότερες

καταδύσεις πραγματοποιούνται με σκάφους προκειμένου οι λάτρεις της κατάδυσης να εξερευνήσουν τους πιο διάσημους υφάλους και ένα από τα πιο διάσημα ναυάγια του κόσμου, το SS Thistlegorm. Το 2015, η πτώση του ρωσικού επιβατικού αεροσκάφους στην περιοχή επέφερε σημαντική μείωση του καταδυτικού τουρισμού, ωστόσο σήμερα επιστρέφουν στην περιοχή η πανίδα και διάφορα θαλάσσια είδη (Dive magazine, 2021).

2.8.4 Καταδυτικά πάρκα στο Μεξικό

Το Μεξικό αποτελεί έναν συναρπαστικό καταδυτικό προορισμό σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς διαθέτει μεγάλη ποικιλία τοποθεσιών, θαλάσσιας ζωής και περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα καταδυτικών προορισμών. Ένα από τα πιο διάσημα καταδυτικά πάρκα αποτελεί το Sirocco και θεωρείται ως ένα από τα πιο όμορφα μέρη για καταδύσεις στον πλανήτη. Στο βυθό της θάλασσας αναδύονται ηφαιστειακές κορυφές που εγγράφηκαν στον κατάλογο της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO το 2016. Η πανίδα της περιοχής διέπεται από διάφορα πελαγικά είδη όπως φάλαινες και δελφίνια ενώ υπάρχουν και δέκα διαφορετικά είδη καρχαριών (Sea Crush, 2022).

Στην ανατολική ακτή της Μπάχα στην Καλιφόρνια, βρίσκεται ένα μικρό χωριό το Cabo Pulmo. Την δεκαετία του 1990 απαγορεύτηκε η αλιεία και το θαλάσσιο πάρκο Cabo Pulmo θεωρείται ένα από τα πιο δημοφιλή πάρκα στον πλανήτη για την αφθονία της πανίδας του. Αναγνωρίστηκε από την UNESCO και έχει χαρακτηριστεί ως ένα «σημείο ελπίδας». Η θαλάσσια ζωής είναι τόσο άφθονη που οι δύτες έχουν τη δυνατότητα να κολυμπούν σε νερά με τεράστια κοπάδια πελαγικών ψαριών, θαλάσσια λιοντάρια, χελώνες, φάλαινες και καρχαρίες. Έχουν επίσης οι δύτες, τη δυνατότητα να μεταφερθούν πιο βόρεια από το συγκεκριμένο καταδυτικό πάρκο και να πάνε στη Μπάγια ντε Λος Άντζελες. Κάθε καλοκαίρι περισσότεροι από 200 φάλαινοκαρχαρίες μεταναστεύουν στη συγκεκριμένη περιοχή όπου οι δύτες έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν αξέχαστες εμπειρίες κολυμπώντας μαζί με τους φάλαινοκαρχαρίες (Sea Crush, 2022).

Τέλος, η νήσος Mujeres βρίσκεται στην ανοιχτή θάλασσα από την πόλη Κανκούν και αποτελεί διάσημος καταδυτικός προορισμός καθώς εκατοντάδες φάλαινοκαρχαρίες επισκέπτονται την περιοχή από τον Ιούνιο έως και τον Σεπτέμβριο. Επιπροσθέτως, οι

λάτρεις των καταδύσεων έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν το διάσημο αξιοθέατο του Isla Mujeres, ένα ενάλιο αρχαιολογικό μουσείο που εκθέτει πάνω από 450 γλυπτά (Sea Crush, 2022).

2.9. Παρουσίαση καταδυτικών πάρκων στον ελλαδικό χώρο

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που ανήκει στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Βαλκανικής Χερσονήσου. Συνορεύει στα Βορειοδυτικά με την Αλβανία, στα Βόρεια με την Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατία της Μακεδονίας και τη Βουλγαρία και τέλος στα Βορειοανατολικά με την Τουρκία. Η Ελλάδα είναι πλούσια σε ακτές στην Ανατολική Μεσόγειο και περιβάλλεται από το Αιγαίο, το Ιόνιο και το Λιβυκό Πέλαγος (Web Greece, 2022). Το μήκος των ακτογραμμών της Ελλάδας ανέρχεται στα 16.000 κατέχοντας την ενδέκατη θέση στις Χώρες με τις μεγαλύτερες ακτογραμμές. Παράλληλα, διαθέτει περίπου 3.000 νησιά, πλούσια σε θαλάσσια αρχαιολογικά ευρήματα και θαλάσσια ζωή που θα μπορούσαν να γίνουν παράδεισος για τους λάτρεις των καταδύσεων.

Σύμφωνα με το PADI (2016) τα πιο διάσημα κέντρα αυτόνομης κατάδυσης στην Ελλάδα είναι: α) τα Πρασονήσια, όπου οι δύτες έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν και να θαυμάσουν από κοντά υποβρύχιες σπηλιές, β) το νησί Τραγονήσι που βρίσκεται κοντά στη Μύκονο όπου οι δύτες μπορούν να απολαύσουν ένα σύμπλεγμα σπηλιών, γ) ένα βυθισμένο γερμανικό αεροπλάνο κοντά στο νησί της Νάξου, δ) το ναυάγιο του Messerschmitt στη νήσο της Κρήτης και ε) τα μοναδικά σε κάλλος, σπήλαια στη Σαντορίνη.

Η Ελλάδα, ως καταδυτικός προορισμός προσφέρει στους δύτες υποβρύχια ορατότητα έως και 50 μέτρα ανάλογα με την εποχή και την τοποθεσία. Η θερμοκρασία της θάλασσας κυμαίνεται από 16 έως και 23 βαθμούς κελσίου, ανάλογα με την τοποθεσία, τη θάλασσα και το νησί. Οι Μεσογειακές καιρικές συνθήκες όλο το χρόνο κυμαίνονται με μέση θερμοκρασία από 6 έως και 27 βαθμούς κελσίου (PADI, 2022). Παράλληλα, η χώρα της Ελλάδας διακρίνεται για το απaráμιλλο κάλλος της, τη φυσική της ομορφιά, τη καταγάλανη θάλασσα, τη νυχτερινή ζωή και τα μοναδικά αξιοθέατα της.

Το Αιγαίο και το Ιόνιο Πέλαγος διαθέτουν πλούσια χλωρίδα και πανίδα με μοναδικά σε είδος καβούρια, ασπόνδυλα ψάρια, χέλια, γαρίδες, δελφίνια, θαλάσσιες φώκιες και

θαλάσσιες χελώνες. Ωστόσο, οι δύτες δεν επιλέγουν να επισκεφθούν την Ελλάδα καθώς δεν θεωρείται ένας από τους δημοφιλείς καταδυτικούς προορισμούς (PADI, 2022). Ο καταδυτικός προορισμός στον Ελλαδικό χώρο δεν παρουσιάζει σημαντικά αυξημένα χαρακτηριστικά όπως άλλες ανταγωνιστικές χώρες και δυσκολεύεται να προσελκύσει καταδυτικούς τουρίστες αποτυγχάνοντας να κερδίσει το μερίδιο της καταδυτικής τουριστικής αγοράς.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα εξηγείται από το γεγονός ότι μέχρι και το 2005, απαγορευόταν οι ερασιτεχνικές καταδύσεις στην Ελληνική επικράτεια κυρίως για λόγους υποβρυχίων αρχαιοτήτων (WWF Ελλάς, 2016). Πλέον ο νέος Νόμος επιτρέπει τις καταδύσεις σε όλη την Ελληνική Επικράτεια με ορισμένες εξαιρέσεις από την Εφορία Ενάλια Αρχαιοτήτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2018, στην Ελλάδα λειτουργούν 400 πιστοποιημένα καταδυτικά κέντρα από το PADI (Professional Association of Diving Instructors), με το μεγαλύτερο αριθμό καταδυτικών και εκπαιδευτικών κέντρων να βρίσκονται στην Κρήτη, την Κέρκυρα, την Αθήνα και τον Πειραιά. Τα πρώτα καταδυτικά κέντρα που λειτούργησαν στην Ελλάδα βρίσκονται στην περιοχή της Πελοποννήσου (Νήσος Σαπιέντζα, Κόλπος Ναυαρίνου και Τύρου) ενώ σε προχωρημένο στάδιο το μεγαλύτερο καταδυτικό πάρκο της Ελλάδας βρίσκεται στο νησιωτικό σύμπλεγμα των Σποράδων στη Μαγνησία.

Στην Ελλάδα, η κατανάλωση υπηρεσιών καταδυτικού τουρισμού σύμφωνα με τον Petreas (2004) χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία αναφέρεται σε ένα προπληρωμένο πακέτο υπηρεσιών που περιλαμβάνει μονοήμερη δραστηριότητα και μάθημα γρήγορης κατάδυσης, χωρίς όμως εκπαίδευσης πιστοποίησης. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει ένα πακέτο καταδύσεων όπου ο δύτες έχει τη δυνατότητα να αγοράσει στον προορισμό που διαμένει μέσω πρακτορείων ή ξενοδοχειακών μονάδων που συνήθως περιλαμβάνουν εκπαίδευση πιστοποίησης, περισσότερες από μια καταδύσεις και δυνατότητα ενοικίασης καταδυτικού εξοπλισμού. Η τρίτη και τελευταία κατηγορία αφορά ένα πακέτο καταδύσεων όπου ο δύτες μπορεί να αγοράσει τοπικά από πιστοποιημένους καταδυτικούς οργανισμούς και οι υπηρεσίες περιλαμβάνουν κατάδυση μια ή δύο ημερών, μεταφορά με σκάφος και ενοικίαση καταδυτικού εξοπλισμού.

Οι κύριες υπηρεσίες που παρέχονται στα υφιστάμενα καταδυτικά κέντρα στην Ελλάδα είναι: α) εκπαιδευτική κατάδυση, β) κατάδυση με καθοδήγηση, γ) καταδύσεις χωρίς

καθοδήγηση, δ) ενοικίαση καταδυτικού εξοπλισμού, ε) αναπλήρωση οξυγόνου στις φιάλες κατάδυσης, στ) μεταφορά στο καταδυτικό κέντρο, ζ) μεταφορά με σκάφος σε σημεία κατάδυσης (Petreas, 2004).

Στην Ελλάδα έχουν ανακαλυφθεί περισσότερες από 7.000 περιοχές με υποθαλάσσιο αρχαιολογικό ενδιαφέρον και περισσότερα από 1.900 σύγχρονα ναυάγια του 20^{ου} αιώνα. Χιλιάδες νησάκια και η τεράστια Ελληνική ακτογραμμή μπορεί να αποτελέσουν ιδανικό προορισμό για τους λάτρεις των καταδύσεων. Καθαρές θάλασσες, γεωλογικοί σχηματισμοί, ναυάγια, σπάνιου είδους χλωρίδας και πανίδας είναι ορισμένοι λόγοι όπου η δημιουργία καταδυτικών πάρκων θα αποτελέσουν τουριστικό διαμάντι για την Ελληνική επικράτεια. Σήμερα στην Ελλάδα υπάρχουν λιγιστά θεματικά καταδυτικά πάρκα ενώ από το 2007, το Αγκίστρι, η Κύθνος, οι Λειψοί, η Νίσυρος, η Τήλος, η Χάλκη και η νήσος της Ιθάκης επιθυμούν να αποκτήσουν καταδυτικά πάρκα (Esspressonews, 2013)

2.9.1 Καταδυτικά πάρκα στη Μεσσηνία

Οι φίλοι των καταδύσεων έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν τον μοναδικό αρχαιολογικό και φυσικό πλούτο στην περιοχή της Μεσσηνίας και συγκεκριμένα στην Μεθώνη και στην Πύλο. Το πρώτο καταδυτικό πάρκο στην περιοχή της Μεθώνης περιλαμβάνει ενάλιες αρχαιολογίες σε μικρό βάθος όπου οι καταδύτες μπορούν να απολαύσουν ρωμαϊκά ναυάγια, το ναό του Ηρώδη και διάφορες γλυπτές σαρκοφάγους της Τροίας κατασκευασμένες από τιτανιούχο λίθο (Esspressonews, 2013). Το δεύτερο καταδυτικό πάρκο βρίσκεται στον όρμο του Ναυαρίνου και οι δύτες μπορούν να θαυμάσουν το σύγχρονο ναυάγιο του δεξαμενόπλοιου «Irene Serenade» που βυθίστηκε το 1978 σε βάθος 50 μέτρων. Το κατάστρωμα του δεξαμενόπλοιου έχει μήκος 25 μέτρα και αποτελεί το δεύτερο μεγαλύτερο σε επισκεψιμότητα ναυάγιο στον κόσμο (Esspressonews, 2013).

2.9.2. Εθνικό θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου

Το θαλάσσιο πάρκο της Αλοννήσου περιλαμβάνει εκτός από την νήσο της Αλοννήσου, έξι μικρότερα νησιά, τη Κυρά Παναγιά, τη Ψαθούρα, τη Σκάτζουρα, τη Γιούρα, τη

Πιπέρι και τη Περιστεέρα καθώς και 22 βραχονησίδες. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970 είχαν ξεκινήσει οι προσπάθειες από τους αρμόδιους φορείς για την προστασία του περιβάλλοντος. Το Εθνικό θαλάσσιο πάρκο της Αλοννήσου δημιουργήθηκε επίσημα το 1992 και αποτελεί το πρώτο υποβρύχιο μουσείο της Ελλάδας. Περιλαμβάνει ένα αξιόλογο οικοσύστημα, σπάνια είδη χλωρίδας, πανίδας και οικοτόπων. Οι δύο επίσης έχουν τη δυνατότητα να αντικρίσουν από κοντά το μεγαλύτερο πληθυσμό σε παγκόσμιο επίπεδο, τη μεσογειακή φώκια *Monachus Monachus* (ΕΠΑΒΣ, 2022).

Η υποβρύχια ζωή της Αλοννήσου περιλαμβάνει εκτός των άλλων σπηλιές, κοράλλια και πλούσια χλωρίδα και πανίδα. Οι δύο που διαθέτουν πιστοποίηση καταδύσεων έχουν τη δυνατότητα να θαυμάσουν και να εξερευνήσουν από κοντά, σε βάθος 25 μέτρων, ένα αρχαίο ναυάγιο που χρονολογείται από τον 5^ο αιώνα π.Χ. που βρίσκεται κοντά στη νήσο της Περιστεέρας (Ikion Diving, 2022). Το συγκεκριμένο ναυάγιο περιλαμβάνει χιλιάδες αρχαίους αμφορείς κρασιού και αποτελεί το πρώτο υποθαλάσσιο μουσείο στην Ελλάδα.

Ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού θαλάσσιου πάρκου έχει ως σκοπό να συνδυάσει τη διατήρηση του περιβάλλοντος και την προστασία των οικοσυστημάτων σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης. Η προστασία των περιβαλλοντικών στοιχείων του Εθνικού πάρκου αποτελεί βασική προτεραιότητα από τον φορέα διαχείρισης του Εθνικού θαλάσσιου πάρκου, σε συνεργασία με τις λιμενικές αρχές, για την αποφυγή παράνομων δραστηριοτήτων. Επιπροσθέτως, προβαίνει σε καθημερινή ενημέρωση των επισκεπτών, προστατεύει και συντηρεί τους χώρους και τέλος πραγματοποιεί έρευνες (ΕΠΑΒΣ, 2022).

2.10 Στάσεις και αντιλήψεις τοπικής κοινωνίας

Σύμφωνα με τους McGehee & Andereck (2004), η τοπική κοινωνία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της φιλοξενίας που επιδεικνύεται στους επισκέπτες και κατ' επέκταση στη βιωσιμότητα του προορισμού. Ο ουσιαστικός ρόλος των κατοίκων, οι αντιλήψεις και οι στάσεις τους απέναντι στον τουρισμό έχουν διερευνηθεί εκτενώς τις τρεις τελευταίες δεκαετίες (Garcia, Vazquez & Marcias, 2015) και αναφέρονται στις στάσεις και

αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας από περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική σκοπιά (Andereck, Valentine, Knopf & Vogt, 2005).

Η κατανόηση της αντίληψης των κατοίκων για τον τουρισμό αποτελεί ζωτικός παράγοντας για τη συμμετοχή και την υποστήριξη τους καθώς αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο ενός τουριστικού προϊόντος (García, Vazquez & Marcias, 2015). Επιπροσθέτως, οι έρευνες σχετικά με τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τον τουρισμό είναι αρωγός στην επιλογή των παραγόντων που θα οδηγήσουν στη μεγιστοποίηση των ωφελειών και στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων για τους κατοίκους (Mason & Cheyne, 2000). Οι αντιλήψεις και οι στάσεις των κατοίκων επηρεάζονται από το πως βλέπουν και βιώνουν τον τρόπο ζωής τους να αλλάζει εξαιτίας του τουρισμού.

Σχετικά με τις στάσεις και αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας, οι περισσότερες μελέτες έχουν βασιστεί στη θεωρία του Butler που αναφέρεται στην κοινωνική ανταλλαγή. Η κύρια υπόθεση της θεωρίας αφορά τους κατοίκους σε μια κοινωνική ανταλλαγή που αξιολογούν την ανταλλαγή και αναμένουν να επωφεληθούν αμοιβαία και εξίσου από την ανταλλαγή. Αναλυτικότερα, οι άνθρωποι αξιολογούν μια ανταλλαγή με βάση τα οφέλη και το κόστος που σχετίζεται με τη συγκεκριμένη ανταλλαγή (McGehee & Andereck, 2004). Το αν θα ικανοποιηθεί ή όχι η προσδοκία θα καθορίσει εάν ο ένας ή ο άλλος θα συνεχίσουν την αλληλεπίδραση.

Η εφαρμογή της θεωρίας του Butler στη συγκεκριμένη έρευνα έγκειται στο γεγονός ότι οι ανθρώπινες ανταλλαγές αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι του τουρισμού και συγκεκριμένα για τους κατοίκους και την τοπική κοινωνία που εξαρτώνται από τον τουρισμό, οι οποίοι αναμένουν εύλογα οφέλη από τις υπηρεσίες που παρέχουν στους τουρίστες (Marzetti & Mosetti, 2005).

Το μοντέλο της κοινωνικής ανταλλαγής παρουσιάζεται ως μια διαδικασία που χωρίζεται σε τέσσερα στάδια. Στο πρώτο στάδιο, ο κάτοικος και ο τουρίστας εντοπίζουν την ανάγκη τους και παρακινούνται για να την ικανοποιήσουν. Στο δεύτερο στάδιο σχηματίζεται η ανταλλαγή μεταξύ τους όπου θα πρέπει να περιλαμβάνει τις αρχές της ορθολογικότητας, της ικανοποίησης των προσδοκιών, της αμοιβαιότητας προς την ικανοποίησης καθώς και της δικαιοσύνης και ισότητας για τα άτομα που εμπλέκονται στη διαδικασία (Getz, 1994). Στο τρίτο στάδιο, η ανταλλαγή αξιολογείται ως προς την ισορροπία και αναλόγως αξιολογείται ως θετική ή αρνητική ανταλλαγή.

Στο τελευταίο στάδιο, η ανταλλαγή αν δεν είναι ισορροπημένη, τότε αξιολογείται αρνητικά και οι εμπλεκόμενοι εξαιρούνται από την ανταλλαγή, ενώ αν η ανταλλαγή είναι ισορροπημένη τότε οι εμπλεκόμενοι συνεχίζουν την ανταλλαγή (Getz, 1994).

Σύμφωνα με τους Jurowski & Gursoy (2004) η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής προτείνει ότι οι κάτοικοι εξετάζουν τα αναμενόμενα οφέλη και το κόστος που πραγματοποιούνται σε αντάλλαγμα με τους προσφερόμενους πόρους και υπηρεσίες. Η ουσία αυτής της πρότασης είναι ότι οι στάσεις των κατοίκων είναι θετικές όταν οι ανταμοιβές γίνονται αντιληπτές, ικανοποιητικές και ισορροπημένες. Σε μια ανταλλαγή, το αντιληπτό κόστος δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τα αντιληπτά οφέλη και η τοπική κοινωνία που θεωρεί τον τουρισμό ως δυνητικά πολύτιμο παράγοντα και αντιλαμβάνονται ότι το κόστος δεν υπερβαίνει τα οφέλη, θα ευνοήσουν την ανταλλαγή και κατά συνέπεια θα υποστηρίξουν τον τουρισμό (Ryan & Aicken, 2010).

Αρκετοί ερευνητές έχουν χρησιμοποιήσει τη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής για να διερευνήσουν τη σχέση ανάμεσα στις αντιληπτές επιπτώσεις και της υποστήριξης της τοπικής κοινωνίας για τον τουρισμό. Σύμφωνα με τους Bestard & Nadal (2006) οι στάσεις και οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας απέναντι στον τουρισμό ανέδειξαν διάφορες στάσεις που εξαρτώνται από διάφορες μεταβλητές. Οι μεταβλητές περιλαμβάνουν το επίπεδο της τουριστικής ανάπτυξης μιας περιοχής, τη διάρκεια διαμονής σε έναν προορισμό, τον τύπο της τουριστικής ανάπτυξης, τον βαθμό επαφής με τον τουρισμό και την εγγύτητα στο τουριστικό κέντρο.

Η έρευνα των Damonte et al. (2012) διερεύνησε τις αντιλήψεις των κατοίκων της Κομητείας Horry για μια νέα εκδήλωση μηχανοκίνητων οχημάτων με βάση τη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι οι μόνιμοι κάτοικοι αντιλήφθηκαν ότι η αξία των οφελών από τη συγκεκριμένη διοργάνωση δεν υπερτερούσε του κόστους τέτοιων εκδηλώσεων. Ως εκ τούτου, η τοπική κοινωνία ήταν πρόθυμη να δεσμευτούν με τους τουρίστες σε μια ανταλλαγή. Η προθυμία τους να εισέλθουν στην ανταλλαγή με τους τουρίστες μεταφράζεται στο ότι η τοπική κοινωνία ήταν πρόθυμη να υποστηρίξει την εκδήλωση. Συνοψίζοντας, ο τουρισμός θα υποστηρίζεται μόνο εάν τα οφέλη και το αντιληπτό κόστος δεν υπερβαίνει τις αντιληπτές ανταμοιβές.

Ομοίως, η έρευνα των Weaver & Lawton (2013) διερεύνησαν τις αντιλήψεις των κατοίκων για μια διοργάνωση που έλαβε χώρα στην Αυστραλία. Σύμφωνα με τους

ερευνητές, οι κάτοικοι στο σύνολο, κατανοούσαν ξεκάθαρα το κοινωνικό κόστος, αλλά παράλληλα αναγνώριζαν τα προσφερόμενα οικονομικά οφέλη για την κοινότητα. Επιπροσθέτως, η συγκεκριμένη έρευνα ανέδειξε ότι οι κάτοικοι ήταν πρόθυμοι να ανεχθούν τη διοργάνωση υπό το φως των οικονομικών οφελών για την κοινότητα αλλά όχι για αυτούς σε ατομικό επίπεδο.

Οι ερευνητές Wang & Pfister (2008) αναφέρθηκαν ότι η θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής έχει χρησιμοποιηθεί συχνά σε διάφορες έρευνες για την αξιολόγηση της σχέσης ανάμεσα στις στάσεις και τις αντιλήψεις των κατοίκων απέναντι στον τουρισμό και των οικονομικών οφελών που προέρχονται από τον τουρισμό. Η συγκεκριμένη έρευνα διερεύνησε συγκεκριμένα τη σχέση ανάμεσα στις στάσεις των κατοίκων απέναντι στον τουρισμό και των μη οικονομικών οφελών του τουρισμού. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι τα μη οικονομικά οφέλη ήταν επαρκή στο αντάλλαγμα για την πλειοψηφία των κατοίκων να υποστηρίξουν την προτεινόμενη τουριστική ανάπτυξη. Τα ευρήματα της έρευνας απηχούν περαιτέρω ότι η θεωρία των κοινωνικών ανταλλαγών προέρχεται από καθιερωμένους τομείς των κοινωνικών επιστημών όπως η ψυχολογία και η κοινωνιολογία και ως εκ τούτου παρέχει μια καλή βάση για την στάση της τοπικής κοινωνίας απέναντι στον τουρισμό.

Εκτός από τη θεωρία της κοινωνικής ανταλλαγής, πολλοί ερευνητές έχουν εστιάσει με άλλες μορφές θεωριών. Ο Jafari (1986) μέσα από την έρευνα του, ανέδειξε τρεις ξεχωριστές πτυχές του τουρισμού, στις οποίες διάφοροι ερευνητές εστίαζαν επί δεκαετίες. Συγκεκριμένα στη δεκαετία του 1960 η πρώτη πτυχή εστίαζε στα οφέλη του τουρισμού, στη δεκαετία του 1970 η δεύτερη πτυχή εστίαζε στις επιπτώσεις ενώ στη του 1980, οι ερευνητές εξισορρόπησαν τα οφέλη και τις επιπτώσεις του τουρισμού. Οι McGehee & Andereck (2004) παρατήρησαν ότι στη δεκαετία του 1990 υπήρξε μια στροφή των ερευνητών στη μελέτη των επιπτώσεων του τουρισμού στην τοπική κοινωνία.

Πολλές μελέτες που διεξήχθησαν για τις στάσεις και αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τον τουρισμό περιλάμβαναν και την μεταβλητή της ποιότητας ζωής. Το ερώτημα που έπρεπε να απαντηθεί από τις έρευνες είναι εάν η ποιότητα ζωής των κατοίκων είναι πραγματικά καλύτερη η χειρότερη λόγω του τουρισμού και αν η αντίληψη τους για τον τουρισμό επηρεάζει την ποιότητα ζωής τους. Ορισμένοι ερευνητές ανέδειξαν ότι η

απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα προσδιορίζει την τύχη του τουρισμού σε έναν συγκεκριμένο προορισμό (Williams & Lawson, 2001).

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ο τουρισμός βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που δεν μπορούν να αγνοηθούν, που επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή της τοπικής κοινωνίας (Khizindar, 2012). Υπάρχει μια γενική συναίνεση ότι οι κάτοικοι συχνά μπορούν να διαχωρίσουν τα οφέλη και το κόστος του τουρισμού. Ωστόσο, η επίγνωση των συνεπειών δεν επηρεάζει απαραίτητα την υποστήριξη τους στον τουρισμό (King et al., 1993).

Οι επιδράσεις του τουρισμού στην ποιότητα ζωής της τοπικής κοινωνίας μπορούν να ξεταστούν από δύο οπτικές γωνίες: α) πως επηρεάζει τη προσωπική τους ζωή και β) πως επηρεάζει την κοινότητα στο σύνολο της (Aref, 2011). Διαπιστώθηκε ότι η αντίληψη των κατοίκων για την ποιότητα ζωής τους ήταν θετική ακόμα και όταν τους επηρεάζει αρνητικά, κυρίως επειδή εξαρτώνται άμεσα από τον τουρισμό για τη διαβίωση τους (Mansfeld & Jonas, 2006). Αντίθετα, ορισμένοι κάτοικοι διατηρούν θετική στάση απέναντι στον τουρισμό και τους τουρίστες, ακόμα και αν δεν εξαρτώνται άμεσα από τον τουρισμό, επειδή γνωρίζουν τα συνολικά οφέλη που προσφέρει στην τοπική κοινότητα (Tovar & Lockwood, 2008). Οι κάτοικοι που αντιλαμβάνονται θετικά τον τουρισμό, είναι δεκτικοί στους τουρίστες δημιουργώντας με θετική εμπειρία για αυτός και όταν συμβεί αυτό, οι τουρίστες θα θέλουν να επιστρέψουν στον συγκεκριμένο προορισμό (Wang & Pfister, 2008). Σύμφωνα με τον Jurowski & Gursoy (2004), οι κάτοικοι που λαμβάνουν μεγαλύτερα οφέλη από τον τουρισμό έχουν πιο θετική αντίληψη από τους κατοίκους που λαμβάνουν λιγότερα ή και καθόλου οφέλη από τον τουρισμό.

Οι επιδράσεις του τουρισμού στην ποιότητα ζωής είναι δύσκολο να διαχωριστούν από τις οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις, καθώς η ποιότητα ζωής των κατοίκων έχει άμεση εξάρτηση από το σύνολο της τοπικής κοινωνίας. Ο Moscardo (2009) ανέδειξε ότι η προσωπική προοπτική της ποιότητας ζωής είναι υποκειμενική, επειδή η ποιότητα ασχολείται για την αίσθηση του ατόμου για το πόσο καλά πάνε τα πράγματα για τον ίδιο, επομένως η έννοια της ποιότητας αφορά την αντιληπτή ικανοποίηση του ατόμου με τις συνθήκες στις οποίες ζει. Αντίθετα, τοπική κοινωνία είναι πιο αντικειμενική καθώς μπορεί εύκολα να μετρήσει τους μηχανισμούς και τις υποδομές

που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της κοινότητας (Uysal, Sirgy, Woo & Kim, 2016).

Τα οφέλη στην ποιότητα ζωής των κατοίκων ενός προορισμού, περιλαμβάνουν ευκαιρίες απασχόλησης, ευκαιρίες εκπαίδευσης, οικονομική ευημερία και αυξημένη ψυχαγωγία (Mason & Cheyne, 2000). Αντίθετα, οι επιπτώσεις για τους κατοίκους αποτελούν ο συνωστισμός, η έλλειψη πρόσβασης σε μια τουριστική περιοχή και σε κέντρα διασκέδασης, εγκληματικότητα όπως και πορνεία. Στην πραγματικότητα, οι επιπτώσεις είναι αυτές που απειλούν την ποιότητα ζωής και την ανοχή των κατοίκων στον τουρισμό όπως και η βιωσιμότητα του τουρισμού σε έναν προορισμό (McCool & Lime, 2001).

Σύμφωνα με τον Harill (2004) οι αντιλήψεις των κατοίκων για την ποιότητα ζωής τους σε συνάρτηση με τον τουρισμό αφορούν κοινωνικό- οικονομικούς παράγοντες, χωρικούς παράγοντες καθώς και οικονομική εξάρτηση. Οι Coccossis et al. (2001) αναφέρθηκε στους δημογραφικούς παράγοντες, στις τουριστικές ροές, στην κοινωνική συμπεριφορά, στην υγεία καθώς και στην ασφάλεια. Οι Mansfeld & Jonas (2006) ανέδειξαν ότι οι περισσότεροι κάτοικοι είναι πρόθυμοι να κάνουν παραχωρήσεις σχετικά με τις επιπτώσεις του τουρισμού όταν εμπλέκονται οικονομικά οφέλη, ενώ ο Saveriades (2000) υπογράμμισε ότι οι κάτοικοι υποστήριζαν ότι ο τουρισμός είναι υπεύθυνος για την εξάπλωση της επιδημίας του AIDS αλλά παραδόξως δεν επηρέασε την θετική τους στάση για περισσότερο τουρισμό.

Οι Tovar & Lockwood (2008) διερεύνησαν τις τάσεις και τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας στην Τασμάνια, στην Αυστραλία. Οι κάτοικοι ανέφεραν ότι ο τουρισμός επιφέρει θετικό αντίκτυπο στην κοινότητα και είχε πολύ μικρή επίδραση στη προσωπική τους ποιότητα ζωής. Σε προσωπικό επίπεδο, επωφελήθηκαν από τις καλύτερες εγκαταστάσεις εστίασης και κέντρων αναψυχής καθώς και στην ανάπτυξη και διαμόρφωση νέων δημόσιων χώρων. Σε κοινοτικό επίπεδο, θεώρησαν ότι τόνωσε της οικονομία της περιοχής τους και αύξησε την υπερηφάνεια της κοινότητας. Σχετικά με τις επιπτώσεις σε προσωπικό επίπεδο, οι κάτοικοι ανέφεραν την αύξηση των τιμών σε αγαθά και υπηρεσία και τον υπερπληθυσμό στους δημόσιους χώρους και στις εγκαταστάσεις. Σε κοινοτικό επίπεδο, αυξήθηκαν οι τιμές και οι αξίες των ακινήτων, το περιβάλλον υποβαθμίστηκε ενώ πολλά χρήματα δαπανήθηκαν για τους τουρίστες.

Η έρευνα του Huttasin (2008) σε ένα τουριστικό χωριό στην Ταϊλάνδη, ανέδειξε ότι τα οφέλη της κοινότητας από τον τουρισμό ήταν η δημιουργία εισοδήματος, οι νέες ευκαιρίες εργασίας, η δημιουργία θέσεων εργασίας για γυναίκες, η προσέλκυση νέων επενδύσεων, η αύξηση της υπερηφάνειας των κατοίκων και η αύξηση του βιοτικού τους επιπέδου. Επιπροσθέτως, δόθηκε στους κατοίκους της επαρχίας η ευκαιρία να γίνουν επιχειρηματίες και να ανοίξουν δικές τους τουριστικές επιχειρήσεις. Οι κάτοικοι πίστευαν ότι ο τουρισμός τους ανέδειξε το αίσθημα της υπερηφάνειας για την αυτάρκεια τους αλλά και το αίσθημα της υπερηφάνειας για την παραδοσιακή κληρονομιά της περιοχής τους (Dyer, Gursoy, Sharma & Carter, 2007).

Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρει ο τουρισμός στην τοπική κοινωνία εξαρτάται άμεσα και από την ανοχή των κατοίκων. Η ανοχή στον τουρισμό χρησιμοποιείται εναλλακτικά με τη στάση απέναντι στους επισκέπτες. Επομένως, η ανοχή στον τουρισμό μπορεί να οριστεί ως ο βαθμός στον οποίο η τοπική κοινωνία ενός προορισμού αποδέχεται τις διάφορες πτυχές του τουρισμού τις οποίες αποδοκιμάζουν (Ryan & Aiken, 2010).

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί η έρευνα του Doxey (1975) καθώς ήταν από τους πρώτους ερευνητές που διερεύνησε την ανοχή της τοπικής κοινωνίας στον τουρισμό μέσω της οικονομικής ευημερίας, της υγείας, της ασφάλειας, της ευεξίας και της ικανοποίησης στα νησιά Μπαρμπάντος και στο Niagara on the lake κοντά στο Οντάριο. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι τα επίπεδα ανοχής τους τουρισμού μπορούν να επηρεαστούν από τον αριθμό των τουριστών σε μια αντιληπτή απειλή για τον τρόπο ζωής των κατοίκων.

Η συμπεριφορική ανοχή των κατοίκων βασίζεται σε ψυχολογικές απαντήσεις. Σύμφωνα με τους Jovicic & Dragin (2008) το όριο ανοχής αποτελεί μια κόκκινη γραμμή και αν αυτή ξεπεραστεί, οι επιπτώσεις του τουρισμού είναι πλέον αρνητικές σε μεγάλο βαθμό. Οι κάτοικοι θα αρνούνται να επιτρέψουν τουρίστες και διάφορες τουριστικές δραστηριότητες στην κοινότητα τους. Παρόλα αυτά, υπάρχουν κοινότητες που είναι έτοιμες να ζήσουν με τις πιο αφόρητες κοινωνικές και πολιτιστικές επιπτώσεις όταν πρόκειται για σημαντικά οικονομικά οφέλη (Mansfeld & Jonas, 2006).

Σχετικά με την ανοχή των κατοίκων στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού στον τόπο διαμονής τους, οι Haukeland et al. (2013) πραγματοποίησαν μια έρευνα σε ένα Εθνικό πάρκο της Νορβηγίας. Η έρευνα βασίστηκε στην έκταση της αποδοχής των

επιπτώσεων και ιδιαίτερα στα είδη της άγριας πανίδας και χλωρίδας και ανέδειξε ότι οι κοινωνικές και οι δημογραφικές μεταβλητές αποτέλεσαν κατάλληλα εργαλεία για τη μέτρηση της ανοχής της τοπικής κοινωνίας στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις που επιφέρει ο τουρισμός. Συγκεκριμένα, οι κάτοικοι με υψηλό μορφωτικό επίπεδο είχαν χαμηλότερη ανοχή στις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ενώ δεν αναδείχθηκε σημαντική διαφορά στο επίπεδο ανοχής σε σχέση με το φύλο και την ηλικία.

Η έρευνα των Qi et al. (2015) πρότεινε ότι τα αντιληπτά οφέλη και οι αρνητικές επιπτώσεις βασίζονται σε απόψεις, ενώ η ανοχή περιλαμβάνει πεποιθήσεις και αντιλήψεις. Ως εκ τούτου, η ανοχή αναφέρεται στη σημασία των αντιλήψεων των κατοίκων και στην προτιμώμενη κατάσταση τους. Τα αντιληπτά οφέλη και το κόστος αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες της ανοχής. Οι κάτοικοι όταν αντιλαμβάνονται ότι θα αποκομίσουν περισσότερα οφέλη από τις επιπτώσεις έχουν υψηλότερο επίπεδο ανοχής στον τουρισμό. Το αντίστροφο ισχύει όταν η τοπική κοινωνία που αντιλαμβάνονται περισσότερες επιπτώσεις του τουρισμού και λιγότερα οφέλη, έχουν χαμηλότερο επίπεδο ανοχής στον τουρισμό και τις τουριστικές δραστηριότητες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΑΥΛΟΠΕΤΡΙ ΛΑΚΩΝΙΑΣ

3.1 Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης

3.1.1 Γενικές πληροφορίες Περιφερειακής Ενότητας Λακωνίας

Η Περιφερειακή ενότητα της Λακωνίας κατέχει έκταση 3.636 τετραγωνικά χιλιόμετρα και αποτελεί τον δεύτερο πιο πεδινό Νομό μετά τον Νομό της Μεσσηνίας. Τα εδάφη της Περιφέρειας κατανέμονται σε πεδινές εκτάσεις με ποσοστό 23.71%, σε ημιορεινές εκτάσεις με ποσοστό 43,49% ενώ οι ορεινές εκτάσεις με ποσοστό 32.8%.. Τα πιο δημοφιλή όρη της Λακωνίας είναι ο Ταΰγετος και ο Πάρνωνας, ενώ βρέχεται από το Μυρτώο Πέλαγος, τον Μεσσηνιακό και τον Λακωνικό κόλπο (INSETE, 2020).

Το κλίμα της Πελοποννήσου είναι μεσογειακό και χαρακτηρίζεται από θερμό με παρατεταμένης ξηρασίας καλοκαίρι και ήπιο αλλά βροχερό χειμώνα. Οι νομοί της Πελοποννήσου διακρίνονται από διαφορετικό κλίμα ενώ οι νοτιοδυτικές περιοχές όπου ανήκει και ο Νομός της Λακωνίας χαρακτηρίζεται από υγρό κλιματικό τύπο (INSETE, 2020). Επιπροσθέτως, για το έτος 2019 καταγράφηκαν 8 παραλίες βραβευμένες με γαλάζια σημαία: ο Αρχάγγελος, η Μεγάλη- Άμμος, η Μονεμβασιά, η Νεάπολη, η Πλύτρα, το Πορί, η Τηγάνια και το Σκουτάρι (INSETE, 2020).

Αναφορικά με τις μεταφορικές υποδομές της Λακωνίας, το πιο κοντινό αεροδρόμιο αποτελεί ο Διεθνής Αερολιμένας Καλαμάτας «Καπετάν Βασίλης Κωνσταντακόπουλος». Διαθέτει έναν λιμάνι αυτό της Νεάπολης Βοιών που εξυπηρετεί την ακτοπλοϊκή κίνηση με της νήσους των Κυθήρων και Ελαφονήσου. Ο κύριος οδικός άξονας για την Ενότητα της Λακωνίας είναι η Ανατολική Οδός Πελοποννήσου: Αθήνα- Κόρινθος – Τρίπολη – Σπάρτη. Τέλος, η Ενότητα της Λακωνίας διαθέτει μια Μαρίνα 100 θέσεων στην περιοχή της Μονεμβασιάς (INSETE, 2020).

Ο πληθυσμός του Νομού Λακωνίας κατά την περίοδο 2014-2019 σημείωσε μείωση - 1% από 91 χιλιάδες κατοίκους σε 90.000 χιλιάδες κατοίκους. Σχετικά με την ποσοστιαία κατανομή του πληθυσμού της Περιφέρειας Πελοποννήσου για το έτος 2019 η Ενότητα της Λακωνίας ανερχόταν στο 16%.

3.1.2 Τουριστικές υποδομές καταλυμάτων Λακωνίας

Το συνολικό ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας Πελοποννήσου το 2019 διέθετε συνολικά 685 μονάδες, 19.853 δωμάτια και 39.384 κλίνες. Η Περιφερειακή Ενότητα της Λακωνίας διαθέτει συνολικά 174 μονάδες, 3.449 δωμάτια και 6.797 κλίνες. Συγκεκριμένα διαθέτει 7 πεντάστερα ξενοδοχεία, 48 ξενοδοχεία με τέσσερα αστέρια, 76 ξενοδοχεία με τρία αστέρια, 35 ξενοδοχεία με δύο αστέρια και 8 ξενοδοχεία με ένα αστέρι. Παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση στην Λακωνία στα ξενοδοχεία τριών αστέρων και διαθέτει το 17% του δυναμικού της Περιφέρειας Πελοποννήσου (INSETE, 2020)

Το συνολικό δυναμικό ενοικιαζόμενων δωματίων της Περιφέρειας Πελοποννήσου το έτος 2019 αποτελούταν από συνολικά 1.281 μονάδες, 7.7779 δωμάτια και 18.975 κλίνες. Η ενότητα της Λακωνίας διαθέτει 261 μονάδες, 1.213 δωμάτια και 4.143 κλίνες. Συγκεκριμένα, διαθέτει 15 μονάδες με 4 κλειδιά, 111 μονάδες με 3 κλειδιά, 109 μονάδες με 2 κλειδιά και 26 μονάδες με ένα κλειδί. Παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση στα ενοικιαζόμενα δωμάτια τριών και τεσσάρων κλειδιών και η Ενότητα της Λακωνίας αντιπροσωπεύει το 22% του δυναμικού της Περιφέρειας της Πελοποννήσου (INSETE, 2020).

Σχετικά με το δυναμικό των τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων, η Περιφέρεια Πελοποννήσου διαθέτει 652 μονάδες, 1.384 δωμάτια και 6.125 κλίνες. Η Ενότητα της Λακωνίας διαθέτει 79 μονάδες, 182 δωμάτια και 759 κλίνες, αντιπροσωπεύοντας το 13% του δυναμικού της Περιφέρειας της Πελοποννήσου (INSETE, 2020).

Τέλος, το δυναμικό του κάμπινγκ στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου ανέρχεται συνολικά σε 56 μονάδες, 44 οικίσκους και 4.131 θέσεις. Η Περιφερειακή Ενότητα της Λακωνίας διαθέτει συνολικά 9 μονάδες, 10 οικίσκους και 926 θέσεις, διαθέτοντας το 22% του συνολικού δυναμικού της Περιφέρειας της Πελοποννήσου (INSETE, 2020).

3.1.3 Αξιοθέατα και πολιτισμικά μνημεία στη Λακωνία

Η Ενότητα της Λακωνίας περιλαμβάνει πολλούς παραδοσιακούς οικισμούς που διαθέτουν ιστορική, πολεοδομική, λαογραφική, αρχιτεκτονική, αισθητική και κοινωνική φυσιογνωμία. Στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου έχουν χαρακτηριστεί από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, συνολικά 856 παραδοσιακοί οικισμοί. Στην Ενότητα της Λακωνίας έχουν χαρακτηριστεί συνολικά 90 παραδοσιακοί οικισμοί που οι πιο γνωστοί είναι η Μονεμβασιά, το Κυπαρίσσι, η Αερόπολη, το Λογγάρι, ο Χάρακας, η Παλαιοχώρα και ο Πύργος Δυρού (INSETE, 2020).

Στην Περιφερειακή Ενότητα της Λακωνίας έχει καταγραφεί ένα από τα 3 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς που βρίσκονται στην Πελοπόννησο. Ο Μυστράς που βρίσκεται βόρεια της πρωτεύουσας της Σπάρτης, υπήρξε στο Μεσαίωνα ένα από τα πιο σημαντικά διοικητικά αλλά και θρησκευτικά κέντρα και περιλαμβάνει μέσα σε κλειστούς τοίχους, το μεσαιωνικό κάστρο, οικίες, παλάτια, μονές και εκκλησίες και χρονολογείται από τα μέσα του 13^{ου} αιώνα (INSETE, 2020). Επιπροσθέτως, ένας άλλος σημαντικός αρχαιολογικός πόρος Ενότητας αποτελεί ο αρχαιολογικός χώρος της Μονεμβασιάς που αποτέλεσε ένα από τα πιο σημαντικά διοικητικά αλλά και στρατιωτικά κέντρα στην Ανατολική Μεσόγειο. Τέλος, άλλοι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι της Ενότητας αποτελούν το Ιερό της Ορθίας Αρτέμιδος, η αρχαία Ακρόπολη της Σπάρτης, ο Γέρακας της Λακωνίας και το Μενελαίον της Σπάρτης.

Στα πολιτιστικά αποθέματα της Λακωνίας προστίθεται και ο λαογραφικός πλούτος και οι σύγχρονες πολιτιστικές υποδομές όπως τα αρχαιολογικά και λαογραφικά μουσεία. Η συγκεκριμένη Ενότητα διαθέτει το Αρχαιολογικό Μουσείο της Σπάρτης, το Μουσείο Πύργου Πικουλάκη, την Αρχαιολογική Συλλογή Μονεμβασιάς, το Αρχαιολογικό Μουσείο τους Μυστρά και τέλος το Μουσείο Ελιάς και Ελληνικού Λαδιού (INSETE, 2022).

3.1.4 Εναλλακτικές τουριστικές δραστηριότητες στη Λακωνία

Τα τελευταία χρόνια, έχουν αναπτυχθεί διάφορες εναλλακτικές δραστηριότητες που στην Ενότητα της Λακωνίας αλλά είναι περιορισμένες. Συγκεκριμένα οι τουρίστες μπορούν να επισκεφθούν τη συγκεκριμένη ενότητα για πεζοπορικό τουρισμό, γαστρονομικό τουρισμό, οινοτουρισμό, οικοτουρισμό, πολιτιστικό τουρισμό και ορειβατικό τουρισμό.

Αναλυτικότερα, σχετικά με τον πεζοπορικό τουρισμό υφίστανται 9 πεζοπορικά μονοπάτια: α) Κοκκινόγεια- ακρωτήριο Ταίναρο, β) Έξω Νύφι- Παναγιά Κουρνού-Κιόνια- Θρόκαλου- Μελούπι με υψόμετρο 1.192 μέτρα, γ) Δρυμός- Παλιοχώρι-Θρόκαλου- Μελούπι με υψόμετρο 1.192 μέτρα, δ) Τμήμα Ε4 από το καταφύγιο Αναβρύτη, ε) Πηγή Μαγγανιάρης- καταφύγιο- Χαλασμένο βουνό- Ρίντομο- Γαιτσές, στ) Καταφύγιο Ταυγέτου- Πενταυλοί- Κουμουστά- Μονή Γόλας, ζ) Γεωργίτσι-Καστόρι, η) Τσίντζινα- Μονή Αγίων Αναργύρων και τέλος θ) Τσίντζινα – Κελί-Ποτίστρες.

Σχετικά με τον ορειβατικό τουρισμό, η Ενότητα της Λακωνίας διαθέτει δύο καταφύγια στα μεγαλύτερα όρη της. Το καταφύγιο του Πάρνωνα που βρίσκεται στην τοποθεσία Αρνόμουσα σε υψόμετρο 1.423 μέτρα που μπορεί να φιλοξενήσει συνολικά 34 άτομα και το καταφύγιο του Ταυγέτου που βρίσκεται στην τοποθεσία Βαρβάρα σε υψόμετρο 1.547 μέτρα με χωρητικότητα 24 ατόμων (INSETE, 2020).

Ο γαστροτουρισμός και η Πελοποννησιακή κουζίνα φημίζεται για την ποιότητα των υλικών της και τις ιδιαίτερες γεύσεις των τροφίμων. Σύμφωνα με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η Ενότητα της Λακωνίας είναι γνωστή για το ελαιόλαδο Κροκεές (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Πετρίνα (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Φοινίκι (ΠΟΠ), το ελαιόλαδο Λακωνίας (ΠΟΠ) και τη Σφέλα (ΠΟΠ). Παράλληλα, φημίζεται για το παστό της χοιρινό, τις γκόγκλες, τη κρασάτη καπνιστή μπριζόλα, το καπνιστό λουκάνικο, τα νηστίσιμα κουλούρια με γλυκάνισο και το γλυκό του κουταλιού λαλαγγάδια (INSETE, 2020).

Υπάρχει επίσης και έντονο ενδιαφέρον για τον οινοτουρισμό καθώς στην Ενότητα της Λακωνίας και συγκεκριμένα στην περιοχή του αμπελώνα της Μονεμβασιάς βρίσκονται τα περισσότερα εργοστάσια οινοποιίας και συγκεκριμένα στις περιοχές των Βοιών, Σκάλας, Ασωπού και Κροκεών. Η περιοχή της Μονεμβασιάς φημίζεται για το λευκό γλυκό της οίνο και στον αμπελώνα της Λακωνίας παράγεται ο τοπικός οίνος της Λακωνίας (INSETE, 2020).

Σχετικά με τον καταδυτικό τουρισμό δεν υπάρχει κανένας οργανωμένος καταδυτικός οργανισμός που να δέχεται επαγγελματίες και ερασιτέχνες δύτες. Στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου υπάρχουν δύο καταδυτικά πάρκα που αφορούν ενάλιους αρχαιολογικούς χώρους στην Πύλο και στην Μεθώνη (INSETE, 2022).

3.1.5 Κινήσεις τουριστών στη Λακωνία

Η Περιφέρεια Πελοποννήσου για το έτος 2019 αντιπροσώπευε το 1% της διεθνούς επιβατικής κίνησης από το Διεθνές αεροδρόμιο της Καλαμάτας. Ωστόσο από το 2014 έως και το 2019 σημειώθηκε αύξηση κατά 51% στην αεροπορική κίνηση του εσωτερικού, αντιπροσωπεύοντας το 0,1% της εσωτερικής κίνησης που καταγράφηκε στο σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας.

Στους λιμένες της Πελοποννήσου για την περίοδο 2014 έως και 2019 σημειώθηκε αύξηση κατά 19% ενώ για τους λιμένες της Λακωνίας σημειώθηκε σημαντική αύξηση κατά 28% συγκριτικά με τους λιμένες της Αργολίδας με μείωση -9% και της Μεσσηνίας με -100% (INSETE, 2020).

Η κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στην Περιφέρεια της Πελοποννήσου σημείωσε αύξηση κατά 40%, αντιπροσωπεύοντας το 5% των κρουαζιερόπλοιων που επισκέφθηκαν την Ελλάδα. Συγκεκριμένα στο Λιμάνι της Μονεμβασίας σημειώθηκε αύξηση 41% ενώ αντίθετα στο λιμάνι του Γυθείου σημειώθηκε μείωση -5%. Το παράδοξο στην κίνηση των κρουαζιερόπλοιων στο Λιμάνι της Μονεμβασίας, είναι ότι ενώ παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση της κίνησης των κρουαζιερόπλοιων, σημειώθηκε σημαντική μείωση στον αριθμό αφίξεων των επιβατών κατά -54% και στο λιμάνι του Γυθείου σημειώθηκε μείωση κατά -47% στον αριθμό αφίξεων των επιβατών από τα κρουαζιερόπλοια.

Σχετικά με τον πολιτισμικό τουρισμό και τους επισκέπτες στα μουσεία της Περιφέρειας Πελοποννήσου για τα έτη 2014-2019 σημειώθηκε αύξηση κατά 40%. Ωστόσο, στην Ενότητα της Λακωνίας σημειώθηκε μικρή αύξηση 8% στον αριθμό των επισκεπτών στα μουσεία της περιοχής σε αντίθεση με τα μουσεία της Αργολίδας και της Αρκαδίας με αύξηση 55% και 552% αντίστοιχα (INSETE, 2020).

Σχετικά με τον αρχαιολογικό τουρισμό και τους επισκέπτες σε διάφορους αρχαιολογικούς χώρους στην Περιφέρεια Πελοποννήσου σημειώθηκε αύξηση 40%. Οι επισκέπτες στους αρχαιολογικούς χώρους της Ενότητας Λακωνίας για τα έτη 2014-2019 σημείωσαν αύξηση κατά 30% με ποσοστιαία κατανομή συνολικών επισκεπτών της Περιφέρειας Πελοποννήσου 8%.

3.1.6 Τουριστικά και οικονομικά μεγέθη

Στα γενικότερα πλαίσια των επισκέψεων της Περιφέρειας Πελοποννήσου που αντιπροσωπεύει το 2% του τουρισμού στην Ελλάδα για το 2019, παρατηρήθηκε ότι ο εξωτερικός τουρισμός προέρχεται από την Γερμανία, τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι διανυκτερεύσεις που πραγματοποιούν οι συγκεκριμένοι τουρίστες σημείωσε αύξηση στην Περιφέρεια Πελοποννήσου κατά 24% και συγκαταλέγεται ως η έβδομη Περιφέρεια στον συνολικό τουρισμό της χώρας. Οι επισκέπτες προερχόμενοι από την Γερμανία διατηρούν το υψηλότερο μερίδιο στην αγορά με ποσοστό 15% και ακολουθούν οι επισκέπτες από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με ποσοστό 11% (INSETE, 2020)

Σχετικά με τα οικονομικά μεγέθη και τις εισπράξεις για την περίοδο 2017-2019 σημειώθηκε συνολική αύξηση κατά 24%, ενώ για την Περιφέρεια Πελοποννήσου σημειώθηκε αύξηση κατά 36% και για το έτος 2019, οι εισπράξεις ανήλθαν στα 417 εκατομμύρια Ευρώ. Οι σημαντικότερες εισπράξεις προήλθαν από τους Γερμανούς επισκέπτες κατέχοντας το υψηλότερο μερίδιο στην Ελληνική τουριστική αγορά με ποσοστό 15%.

Η Μέση Δαπάνη ανά επίσκεψη από Έλληνες τουρίστες για τα έτη 2017-2019 σημείωσε και αυτή αύξηση κατά 5%, ενώ στην Περιφέρεια Πελοποννήσου σημειώθηκε αύξηση κατά 10% όπου οι Έλληνες τουρίστες δαπάνησαν περίπου 464 εκατομμύρια Ευρώ. Η μέση δαπάνη για τους τουρίστες του εξωτερικού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου κατέγραψε αύξηση 10% και το κύριο μερίδιο δαπάνης προέρχονταν από τους επισκέπτες της Γαλλίας με ποσοστό 20% και δαπανώντας για το έτος 2019 συνολικά 684 Ευρώ.

Η Μέση Δαπάνη ανά διανυκτέρευση στην Ελλάδα σημείωσε συνολική αύξηση 12% και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου σημειώθηκε αύξηση 9%. Το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά κατέχουν οι Γάλλοι τουρίστες με ποσοστό 37% (61 Ευρώ για το έτος 2017, 74 Ευρώ για το έτος 2018 και 84 Ευρώ για το έτος 2019).

Τέλος, η μέση διάρκεια παραμονής στην Ελλάδα για τα έτη 2017 έως και 2019 κατέγραψε μείωση κατά -6%. Για την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Συγκεκριμένα το 2017, η μέση διάρκεια παραμονής ήταν 7.2 ημέρες, το 2018 η μέση διάρκεια

παραμονής ήταν 7.5 ημέρες και το έτος 2019, η μέση διάρκεια παραμονής ήταν 7.2 ημέρες, σημειώνοντας καμία στατιστική αλλαγή.

Οι αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα για τα έτη 2014 έως και 2019, στην Ελλάδα σημείωσαν αύξηση κατά 48%. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου κατέγραψε σημαντική αύξηση κατά 66% , αντιπροσωπεύοντας την έκτη Περιφέρεια στις συνολικές αφίξεις σε ξενοδοχειακές μονάδες. Η Ενότητα της Λακωνίας στην επισκέπτες από το εξωτερικό κατέγραψε σημαντική αύξηση κατά 149% και για τους επισκέπτες από το εσωτερικό της χώρας κατέγραψε αύξηση 58%, κατέχοντας το 15% του μεριδίου της αγοράς της Περιφέρειας Πελοποννήσου (INSETE, 2020)

Σχετικά με την πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων στην Ελλάδα για τα έτη 2014 έως και 2019 σημειώθηκε μια μικρή βελτίωση καθώς το 2014 η πληρότητα ανερχόταν στο 47% ενώ για το έτος 2019 η πληρότητα ανήλθε στο 49%. Η Περιφέρεια Πελοποννήσου η πληρότητα για το έτος 2014 ανερχόταν στο 27% ενώ για το έτος 2019 η πληρότητα ανήλθε στο 32%. Η Ενότητα της Λακωνίας σύμφωνα με την INSETE (2022) δεν σημείωσε κάποια σημαντική αύξηση καθώς για το έτος 2014, η πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων ανερχόταν στο 21% και για το έτος 2019 η πληρότητα ανήλθε στο 22%.

Οι τιμές των δωματίων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου διακυμαίνονται ανάλογα με τον μήνα άφιξης στο ξενοδοχείο και οι υψηλότερες τιμές καταγράφονται συνήθως τους μήνες Ιούνιος, Ιούλιος και Αύγουστος (INSETE, 2020) αναδεικνύοντας μεγάλη εποχικότητα τουρισμού στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.

Για την εικόνα των οικονομικών δεικτών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, πραγματοποιήθηκε ανάλυση στοιχείων ισολογισμών 85 ξενοδοχειακών μονάδων που διέθεταν συνολικά 5.073 δωμάτια, κατηγορίας πέντε, τεσσάρων, τριών και δύο αστέρων. Ο κύκλος εργασιών ανήλθε στα 248 εκατομμύρια Ευρώ ενώ τα συνολικά επενδεδυμένα Ίδια Κεφάλαια υπερέβησαν τα 1.1 δισεκατομμύρια Ευρώ και τα μακροπρόθεσμα δάνεια στα 633 εκατομμύρια Ευρώ (INSETE, 2020)

Τέλος, ο Γενικός Δείκτης Ικανοποίησης των επισκεπτών στις ξενοδοχειακές μονάδες της Περιφέρειας Πελοποννήσου ανήλθε στο 86.2% για το έτος 2019 έναντι 84.9% για το έτος 2018. Τα συγκεκριμένα στοιχεία αναδεικνύουν μια μικρή βελτίωση στο επίπεδο ικανοποίησης των πελατών ξενοδοχειακών μονάδων της Περιφέρειας Πελοποννήσου. Ωστόσο, αποτελεί την ένατη Περιφέρεια από τις δώδεκα συνολικά Περιφέρειες της

Ελλάδας στην ικανοποίηση των πελατών και αναδεικνύει τη σημαντικότητα βελτίωσης του δείκτη ικανοποίησης.

3.2 Ανακαλύπτοντας το Παυλοπέτρι

Το Παυλοπέτρι σήμερα, αποτελεί την αρχαιότερη παγκοσμίως, υποθαλάσσια γνωστή πόλη, που βρίσκεται πάνω από 5.000 χρόνια στην περιοχή του Δήμου Ελαφονήσου της Λακωνίας, δίπλα στο χωριό Βιγκλάφια. Αρχικά, η προϊστορική πόλη χρονολογήθηκε στην Μυκηναϊκή περίοδο, 1600-1100 Π.Χ, αλλά αργότερα μελέτες έδειξαν ότι κατασκευάστηκε το 2800 ΠΧ, δηλαδή χρονολογούταν από την εποχή του χαλκού και τη Μέση Μινωική περίοδο (Κίρεος & Αναγνωστοπούλου, 2017).

Σύμφωνα με τους κατοίκους της περιοχής, το Παυλοπέτρι πήρε το όνομα του από δύο αδέρφια Παύλος και Πέτρος που πνίγηκαν στην Θάλασσα. Η υποθαλάσσια πόλη ανακαλύφθηκε τυχαία το 1967, από τον αρχαιολόγο Δόκτωρ Νικόλας Φλέμινγκ, που εκείνη τη χρονική περίοδο, εξερευνούσε αρχαία λιμάνια στην Ελληνική ακτογραμμή. Το 1968, χαρτογράφησε την βυθισμένη πόλη με την βοήθεια μιας ομάδας ειδικών αρχαιολόγων από το Πανεπιστήμιο του Κέιμπριτζ (Κίρεος & Αναγνωστοπούλου, 2017).

Ο Δόκτωρ Νικόλας Φλέμινγκ ανακάλυψε μια σπάνια προϊστορική πόλη που διατηρούσε ένα κατοικημένο σχέδιο και αποτελούταν από δρόμους, πλατείες και κτήρια. Συγκεκριμένα, ανακαλύφθηκαν στο Παυλοπέτρι δεκαπέντε κτήρια, πέντε δρόμους, δύο θαλάμους και τουλάχιστον τριάντα επτά λακκοειδούς τάφους, καθώς συνελέγησαν σπάνια ευρήματα όπως λεπίδες οψιανού, οικιακός εξοπλισμός, χάλκινα εδώλια γυναικείας μορφής και διάφορα κεραμικά έργα τέχνης.

Σύμφωνα με τους Αρχαιολόγους, η αρχαία πόλη περιλάμβανε επίσης ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δρόμου με σπίτια, κήπους, κτιριακές υποδομές, ένα πολύπλοκο σύστημα ύδρευσης καθώς και άριστα κατασκευασμένους τοίχους και δρόμους. Σοβαρές ενδείξεις δείχνουν ότι το Παυλοπέτρι κατοικούνταν την περίοδο του Χαλκού και από τότε παρέμεινε στην αφάνεια μέχρι σήμερα.

Το 2010, δόθηκε στον Αρχαιολόγο Δόκτωρ Χέντερσον του Πανεπιστημίου Νότινγκαμ, ειδική άδεια από τις Ενάλιες Αρχαιότητες του Ελληνικού Υπουργείου

Πολιτισμού και από το Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών, να διερευνήσει την συγκεκριμένη περιοχή και να παραθέσει την ιστορία και την εξέλιξη της βυθισμένης αρχαίας πόλης.

Η έρευνα ορίστηκε να διαρκέσει πέντε χρόνια και το σχέδιο διεξήχθη από μια εξειδικευμένη διεπιστημονική ομάδα ειδικών Αρχαιολόγων. Ανάμεσά τους, οι Διευθυντές Ομάδας Έργου ήταν ο Κύριος Σπονδύλης - Έφορος Εναλίων Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού, και ο Δόκτωρ Τζον Χέντερσον από το Ερευνητικό Κέντρο Υποβρύχιας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Νότινγκαμ. Ειδικοί ωκεανογράφοι και γεωμορφολογίες ήταν ο Δόκτωρ Νίκολας Φλέμινγκ από το Εθνικό Ωκεανογραφικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Σαουθάμπτον καθώς και ο Δόκτωρ Δημήτρης Σακελλαρίου από το Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών. Την καταγραφή των ευρημάτων πραγματοποίησε η υπεύθυνη Δόκτωρ Χρυσάνθη Γάλλου του Τμήματος Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Νότινγκαμ (Kipreos, Konstantinacos, Anagnostopoulou, Perrea & Kaprinis, 2016).

Κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων πραγματοποιήθηκε μια λεπτομερής ψηφιακή υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα καθώς και στοχευόμενες θαλάσσιες ανασκαφές. Θεμελιώδης στόχος του συγκεκριμένου προγράμματος ήταν η προώθηση της διεθνούς σημασίας του Παυλοπέτρι, διασφαλίζοντας την επιβίωση και την προστασία του για τις ερχόμενες μελλοντικές γενεές (Kipreos, Konstantinacos, Anagnostopoulou, Perrea & Kaprinis, 2016).

Χρησιμοποιώντας ένα στερεότυπο ρομπότ χαρτογράφησης, προερχόμενο από το Αυστραλιανό Κέντρο του τομέα της Ρομποτικής, του Πανεπιστημίου του Σύδνεϋ, καταγράφηκε σε υψηλή 3D ανάλυση ολόκληρη η πόλη. Κάθε αναβρεθέν αντικείμενο μπορεί να αναλυθεί και να μελετηθεί και από άλλους Αρχαιολόγους στα επόμενα χρόνια (Kipreos, Konstantinacos, Anagnostopoulou, Perrea & Kaprinis, 2016).

Από τη συνεργασία ανάμεσα στους ειδικούς της κινηματογραφικής εταιρείας CGI και της εξειδικευμένης Αρχαιολογικής ομάδας, με την χρήση τελευταίας τεχνολογίας γραφικών, το Παυλοπέτρι επανήλθε στην ζωή. Η ιστορία της βυθισμένης αρχαίας πόλης αναδείχθηκε το 2011, από το BBC με το Ντοκιμαντέρ *«Η Πόλη κάτω από τα Κύματα – Παυλοπέτρι»* (BBC, 2022)

Η μόνη πρόσβαση για να φτάσει κάποιος στο Παυλοπέτρι είναι από την λίμνη Στρογγυλή, η οποία είναι εξαιρετικής σημασίας οικολογικού ενδιαφέροντος και

διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ισορροπία του οικοσυστήματος της ευρύτερης περιοχής. Η λίμνη σήμερα, αποτελεί καταφύγιο για διάφορα είδη σπάνιων πουλιών και περιλαμβάνει ένα σπάνιο απειλούμενο προς εξαφάνιση είδος θαλάσσιου κέδρου, επίσης εντάσσεται στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα ΝΑΤΟΥΡΑ 2000.

Το 2012, η έρευνα σταμάτησε, χωρίς να έχουν γίνει ακόμα μέχρι σήμερα γνωστοί οι λόγοι αλλά και η προοπτική ολοκλήρωσης της. Σήμερα, η βυθισμένη πόλη είναι ορατή και καλύπτει μια περιοχή 80.000 τετραγωνικών μέτρων και ξεκινά 50 μέτρα από την ακτή. (Tzanakis, 2015). Η αρχαιολογική πόλη του Παυλοπετρίου αποτελεί μέρος της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς όπως ορίστηκε από την UNESCO, σύμφωνα με τη συγκεκριμένη Σύμβαση. Όλα τα ίχνη της ανθρώπινης υποβρύχιας ύπαρξης προστατεύονται από τη Σύμβαση της UNESCO για την προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς με σκοπό την αποφυγή της καταστροφής και απώλειας ιστορικών και πολιτιστικών πληροφοριών (UNESCO, 2001).

Το 2016, το Παυλοπέτρι ανακηρύχθηκε ως προστατευόμενη περιοχή υπό την «Παγκόσμια Παρακολούθησης Μνημείων» - World Monuments Watch κατευθυνόμενη από το Παγκόσμιο Ταμείο Μνημείων το 2015. Η παρακολούθηση έχει ως σκοπό να επισιτίσει την ευαισθητοποίηση των Αρχών για τη διατήρηση των αρχαιολογικών δεδομένων και της πολιτιστικής κληρονομιάς σε παγκόσμιο επίπεδο. Τοιουτοτρόπως, η περιοχή του Παυλοπετρίου καθίσταται ως ανεκτίμητο παράδειγμα μιας βυθισμένης πόλης, προστατευόμενο μέσω της Σύμβασης της UNESCO για την προστασία της υποβρύχιας κληρονομιάς.

5.2.1 Ανάλυση S.W.O.T. προοπτικών ανάπτυξης καταδυτικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι Πελοποννήσου

Με τη μεθοδολογία S.W.O.T, η οποία διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική ανάλυση, επιχειρείται ο εντοπισμός των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, η ανίχνευση και αξιολόγηση των αδύνατων σημείων στο εσωτερικό περιβάλλον ενός οργανισμού, ενώ η εξωτερική ανάλυση επικεντρώνεται στον εντοπισμό και εκμετάλλευση των δυνητικών ευκαιριών αλλά και στη μείωση των μελλοντικών απειλών της αγοράς (Carlsen & Anderson, 2011). Έτσι δημιουργείται ένα σημείο εκκίνησης για την

κατάστρωση σχεδίων τουριστικού μάρκετινγκ της περιοχής του Παυλοπετρίου και γενικότερα της Περιφέρειας Πελοποννήσου.

Πίνακας 2: SWOT ανάλυση περιοχή Λακωνίας

Δυνάμεις	Αδυναμίες
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ασφαλής τουριστικός προορισμός ✓ Κοντινός προορισμός για Ευρωπαίους δύτες ✓ Βρίσκεται κοντά στη πρωτεύουσα της Ελλάδας ✓ Ύπαρξη αεροδρομίου Καλαμάτας ✓ Ύπαρξη οδικών αρτηριών (Ιόνια Οδός, Κεντρική Εθνική οδός Πελοποννήσου) ✓ Ισχυρή ύπαρξη αρχαιολογικής και πολιτισμικής ιστορίας (Unesco, Επίδαυρος, Ολυμπία, Μυκήνες) ✓ Μεσαιωνική Ελλάδα (Μυστράς, Μονεμβασιά) ✓ Μοναδική περιοχή για τουρισμό περιπέτειας (καταφύγια αναρρίχησης, ποτάμια για ράφτινγκ) ✓ Απουσία ακραίων καιρικών φαινομένων ✓ Εξαιρετικές καιρικές συνθήκες για καταδύσεις όλο το χρόνο ✓ Παραλίες με γαλάζια σημαία ✓ Ναυάγια και ενάλιες αρχαιότητες 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Εποχικότητα τουρισμού ✓ Ανεπαρκές εγκαταστάσεις αθλητικών υποδομών (καταδυτικά κέντρα, θαλάσσια θεματικά πάρκα) ✓ Η Λακωνία είναι προσβάσιμη κυρίως από το οδικό δίκτυο. ✓ Ανεπαρκείς λιμενικές υποδομές ✓ Δυσκολία πρόσβασης στην Νότια Πελοπόννησο. ✓ Έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού στον τομέα του τουρισμού. ✓ Ανεπαρκείς και χαμηλών αστερών ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις

<ul style="list-style-type: none"> ✓ Περιοχή Natura (Υδροβιότοπος) ✓ Χαμηλά ποσοστά κορεσμού για εναλλακτικές δραστηριότητες και τουρισμού. 	
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Οικονομική χρηματοδότηση μέσω κρατικών προγραμμάτων (ΕΣΠΑ). ✓ Μετατροπή του στρατιωτικού αεροδρομίου Τρίπολης, σε πολιτικό αεροδρόμιο. ✓ Δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων με έμφαση στα επαγγέλματα τουρισμού ✓ Δημιουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων επιμόρφωσης για θαλάσσια σπορ και καταδύσεων ✓ Δημιουργία νέου διαφοροποιημένου προϊόν με έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού και προώθηση ενός ισχυρού εμπορικού σήματος. ✓ Ανάπτυξη συνεργειών άλλων μορφών εναλλακτικού τουρισμού ✓ Βιώσιμη εκμετάλλευση της περιοχής και των φυσικών της πόρων 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Υψηλός ανταγωνισμός από γειτονικές χώρες για την ανάπτυξη καταδυτικού τουρισμού ✓ Χρονοβόρες διαδικασίες για κρατικές και ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις λόγω οικονομικής κρίσης. ✓ Νέες πανδημίες και απαγορεύσεις ταξιδιών ✓ Αλλαγή στη νομοθεσία για τον καταδυτικό τουρισμό ✓ Καθυστέρηση κατασκευής νέου οδικού άξονα στην περιοχή της Λακωνίας. ✓ Καταστροφή του περιβάλλοντος από ανθρώπινους παράγοντες αλλά και από φυσικούς παράγοντες. ✓ Αρνητικές αντιδράσεις των κατοίκων διάφορων περιοχών για τον τουρισμό.

5.2.2 Τοπικοί φορείς της περιοχής Βιγκλάφια

Προκειμένου να διερευνηθούν οι αντιλήψεις και οι απόψεις των τοπικών αρχών της περιοχής Βιγκλάφια όπου βρίσκεται το Παυλοπέτρι, σχετικά με την πρόοδο του Πανεπιστημίου του Νότινχαμ για τις έρευνες που πραγματοποίησαν καθώς και τη δημιουργία καταδυτικού θεματικού πάρκου, προσωπικές συνεντεύξεις θεσμικών και επαγγελματικών αρχών διενεργήθηκαν. Συγκεκριμένα οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στους α) εκπρόσωπος ξενοδόχων Βιγκλάφιας, β) εκπρόσωπος εστίασης Βιγκλάφιας, γ) Καπετάνιος που εκτελεί ακτοπλοϊκών δρομολογίων, δ) Πρόεδρος του τοπικού συμβουλίου της Βιγκλάφιας και τέλος ε) εκπρόσωπος της τοπικής οικολογικής οργάνωσης (Kipreos, Konstantinakos, Anagnostopoulou, Perrea & Kaprinins, 2016).

Τα ευρήματα των συνεντεύξεων ανέδειξαν ότι μετά την ανακάλυψη της βυθισμένης προϊστορικής πόλης και κυρίως μετά το ντοκιμαντέρ του BBC «City beneath the waves: Pavlopetri», το ενδιαφέρον ξένων δυτών για την περιοχή αυξήθηκε σε σημαντικό βαθμό. Μεγάλο ενδιαφέρον υπήρξε από δύοτες προερχόμενους από την Γερμανία και την Αυστρία. Παράλληλα, παρατηρήθηκε αύξηση του brand name και μικρή αύξηση επισκεπτών στην περιοχή αλλά μεγάλη αύξηση αναζήτησης του Παυλοπέτρι στο διαδίκτυο.

Η πρόταση για τη δημιουργία θεματικού καταδυτικού πάρκου υποστηρίζεται σθεναρά από τις τοπικές αρχές καθώς πιστεύουν ότι θα οδηγήσει σε αύξηση της τουριστικής και οικονομικής ανάπτυξης στην περιοχή. Ωστόσο, ο εκπρόσωπος της τοπικής οικολογικής οργάνωσης, χωρίς να είναι απόλυτα αρνητικός για τη δημιουργία υποβρύχιου μουσείου, τόνισε ότι η κύρια προτεραιότητα πρέπει να είναι η προστασία του περιβάλλοντος και της τοπικής κοινωνίας (Kipreos et al., 2016). Πρότεινε την εποπτεία, την προστασία και τον συνολικό έλεγχο και οικολογικούς περιορισμούς. Οι υπόλοιποι τοπικοί φορείς πρότειναν α) τη βελτίωση της υποδομής για την προσβασιμότητα της περιοχής μέσω σύγχρονων οδικών δικτύων, β) κατασκευή μαρίνας, γ) σύνδεση με το αεροδρόμιο της Καλαμάτας, δ) κατασκευή μουσείου και κέντρου πληροφοριών με σκοπό την προσέλκυση περισσότερων τουριστών και τέλος, ε) προβολή και διαφήμιση της περιοχής (Kipreos et al, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Ερευνητικά θεμέλια

Σύμφωνα με τον Neuman (2006), η αναγνώριση των διαστάσεων μιας έρευνας αποτελεί αρωγός στους ερευνητές για τη σωστή λήψη αποφάσεων με σκοπό το σχεδιασμό της έρευνας και της συλλογής των δεδομένων για να απαντηθούν τα ερευνητικά τους ερωτήματα. Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Neuman (2006) υφίστανται τέσσερις διαστάσεις σε μια έρευνα: α) το δείγμα, β) το χρονικό διάστημα της έρευνας, γ) ο σκοπός της έρευνας και τέλος δ) η συλλογή των δεδομένων και οι τεχνικές ανάλυσης.

Σχετικά με τον σκοπό της έρευνας υπάρχουν τρεις κύριοι ερευνητικοί σκοποί: η διερεύνηση, η περιγραφή και η εξήγηση. Στην βιβλιογραφία, ο Neuman (2006) πρότεινε ότι για την απάντηση της ερώτησης «Τι» χρησιμοποιείται η διερευνητική έρευνα, ενώ για τις απαντήσεις στο «ποιος», «πότε», «πού» και «πως» χρησιμοποιείται η περιγραφική έρευνα. Τέλος, οι ερωτήσεις «πως» και «γιατί» απαντώνται μέσω της επεξηγηματικής έρευνας. Η συγκεκριμένη έρευνα, προσπαθεί να απαντήσει στο «τί συμβαίνει» «τί θα συμβεί» σχετικά με τον υφιστάμενο τουρισμό και τη μελλοντική δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι. Ωστόσο, η έρευνα έχει πολλούς σκοπούς καθώς προσπαθεί να απαντήσει και στα σχετικά ερωτήματα «γιατί», «ποιος», «πότε» και «πως».

Άλλη μια διάσταση της έρευνας αποτελεί η επίγνωση του χρόνου και το χρονικό διάστημα διεξαγωγής μιας έρευνας. Υπάρχουν τρεις διακριτές προσεγγίσεις στη διεξαγωγή μιας κοινωνικής έρευνας και περιλαμβάνουν τη διατομική έρευνα, τη διαχρονική έρευνα και την έρευνα περίπτωσης. Η διατομική έρευνα εστιάζει σε μια και μοναδική πλευρά και επιτρέπει στον ερευνητή να τη διερευνήσει με μεγάλη λεπτομέρεια, ενώ η διαχρονική έρευνα παρέχει τη δυνατότητα στον ερευνητή να παρακολουθεί γεγονότα, ανθρώπους και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις σε διάφορες χρονικές περιόδους. Από την άλλη πλευρά, μια μελέτη περίπτωσης εστιάζει σε μια συγκεκριμένη περίπτωση σε ένα περιορισμένο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τον Ragin (1994), τα δεδομένα από τη μελέτη περίπτωσης είναι συνήθως αναλυτικά,

εκτενή και ποικίλα συγκριτικά με άλλες μεθόδους. Σύμφωνα με τον Yin (2009), η μελέτη περίπτωσης αποφεύγει τη στατιστική γενίκευση καθώς βασίζεται σε εμπειρικά δεδομένα ενός πληθυσμού- δείγμα. Η συγκεκριμένη έρευνα, εστιάζει στη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας και θα βασιστεί σε δεδομένα από επιλεγμένο πληθυσμό – δείγμα, μόνιμοι κάτοικοι της Περιφέρειας.

Η τελευταία διάσταση αναφέρεται στη συλλογή και στις τεχνικές ανάλυσης δεδομένων. Οι τεχνικές στην κοινωνική έρευνα διακρίνονται στην ποσοτική και στην ποιοτική τεχνική. Η ποσοτική έρευνα περιλαμβάνει τη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων που παρουσιάζονται με αριθμούς ή κωδικούς και υπόκεινται σε στατιστική ανάλυση. Στη ποσοτική έρευνα, τα δεδομένα συλλέγονται μέσω ερευνών, ερωτηματολογίων και δομημένων συνεντεύξεων. Αντίθετα, η ποιοτική έρευνα εστιάζει σε μικρότερο δείγμα ατόμων και η εις βάθος ανάλυση αναδεικνύει τις έννοιες, τις αντιλήψεις που συνδυάζονται με συμπεριφορές, εμπειρίες και κοινωνικά φαινόμενα. Υπάρχουν διάφοροι μέθοδοι για τη συλλογή των δεδομένων στη ποιοτική έρευνα όπως η παρατήρηση, οι ομάδες εστίασης και οι μη δομημένες συνεντεύξεις (Creswell, 2009). Οι έρευνες που ενσωματώνουν την ποσοτική και την ποιοτική έρευνα μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο αναφέρονται ως μεικτή έρευνα. Ωστόσο, έχει συζητηθεί ότι η μεικτή μέθοδος τείνει να είναι πιο χρονοβόρα και δαπανηρή μέθοδος που προκαλεί στους ερευνητές δυσκολίες στην ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της έρευνας τους (Bryman, 2007). Αντίθετα ο Creswell (2009) υποστηρίζει ότι η μεικτή μέθοδος αυξάνει την εσωτερική εγκυρότητα και προσφέρει μια βαθύτερη κατανόηση στα ερευνητικά ερωτήματα.

Ο Brannen (2003) και οι Ritchie & Lewis (2003) πρότειναν δύο βασικά στυλ όπου και οι δύο μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν μαζί. Αρχικά, η πρώτη προσέγγιση αναφέρεται στην διεξαγωγή της ποσοτικής έρευνας και αργότερα στη διεξαγωγή της ποιοτικής έρευνας με σκοπό να συμπληρώσει την πρώτη ή και αντίστροφα. Η δεύτερη προσέγγιση αναφέρεται στη ταυτόχρονη διεξαγωγή και των δύο ερευνών. Στην περίπτωση της συγκεκριμένης μας έρευνας για το Παυλοπέτρι της Λακωνίας, η μεικτή έρευνα και η εις βάθος συνέντευξη προσφέρει τη βαθύτερη κατανόηση των στάσεων και αντιλήψεων των κατοίκων της περιοχής και μας επιτρέπει να ανακαλύψουμε τις πολυπλοκότητες των εμπειριών των κατοίκων μέσα από τη δική τους προσωπική έκφραση.

Συνοπτικά, η ποιοτική έρευνα είναι υποκειμενική, αναλύει και συλλέγει δεδομένα παράλληλα, παραθέτει αριθμητικά στοιχεία, έχει ευελιξία στο στάδιο του σχεδιασμού και έχει ως στόχο τη λεπτομερή περιγραφή και κατανόηση του ζητήματος. Αντίθετα η ποσοτική έρευνα είναι αντικειμενική, αναλύει τα δεδομένα μετά από τη συλλογή τους, παραθέτει αριθμητικά δεδομένα και έχει ως στόχο την πρόβλεψη (Cears, 2022).

4.2 Ανάπτυξη βιβλιογραφικής ανασκόπησης

Ο Neuman (2006) πρότεινε ότι μια σωστή βιβλιογραφική ανασκόπηση θα πρέπει να είναι πρόσφατη, επιλεκτική, κατανοητή και με κριτική σκέψη. Σε αυτό το πλαίσιο, ο ερευνητής θα πρέπει να εξευρίσκει τις πιο πρόσφατες έρευνες και να τις συσχετίζει με τη δική του έρευνα.

Στη συγκεκριμένη μας έρευνα, μια εκτενή βιβλιογραφική ανασκόπηση που συσχετίζεται με τον καταδυτικό τουρισμό, την αειφόρα ανάπτυξη και τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας σχετικά με τον τουρισμό πραγματοποιήθηκε ώστε να υποστηρίξει το πεδίο της έρευνας. Επιπροσθέτως, τα συμπεράσματα και οι ιδέες άλλων ερευνών χρησιμοποιήθηκαν ώστε να υποστηρίξουν με επιχειρήματα την παρούσα έρευνα. Η βιβλιογραφία αντλήθηκε από βιβλία, εμπειρικές έρευνες, διατριβές, κυβερνητικές νομοθεσίες καθώς και από ηλεκτρονικά περιοδικά.

4.3 Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή των δεδομένων μπορούν να πραγματοποιηθούν με διάφορες μορφές όπως οι ανθρώπινες στάσεις και συμπεριφορές, βάσεις δεδομένων, παρατηρήσεις, προηγούμενες έρευνες, έντυπα και ηλεκτρονικά εγχειρίδια (Bickamn & Rog, 2009). Τα πρωτογενή δεδομένα στη συγκεκριμένη έρευνα συλλέχθηκαν με το ερωτηματολόγιο και με ημί δομημένες συνεντεύξεις. Τα δευτερογενή δεδομένα περιλάμβαναν πληροφορίες που συλλέχθηκαν από δευτερογενείς πηγές όπως για παράδειγμα οι εμπειρικές έρευνες και οι ηλεκτρονικές πηγές (Bryman, 2008). Η χρήση των υφιστάμενων δεδομένων, σε σύγκριση με τα πρωτογενή δεδομένα, έχει το πλεονέκτημα της μείωσης του κόστους και της εξοικονόμησης τους χρόνου.

Στη συγκεκριμένη έρευνα, τα δευτερογενή δεδομένα συλλέχθηκαν από συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού, τη σχετική Ελληνική νομοθεσία για τον καταδυτικό τουρισμό, στατιστικά στοιχεία για το προφίλ των δυτών καθώς και τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας σε παγκόσμιο επίπεδο για τις επιπτώσεις του τουρισμού. Παραδείγματα ορισμένων αξιόπιστων οργανώσεων όπου αντλήθηκαν τα δευτερογενή δεδομένα αποτελούν:

- PADI – Professional Association of Diving Instructions
- INSETE- Ινστιτούτο Συνδέσμων Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
- ΦΕΚ 3409/2005 - Καταδύσεις Αναψυχής και άλλες διατάξεις.

4.3.1 Ερωτηματολόγια

4.3.1.1 Ερωτηματολόγιο ποσοτικής έρευνας

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί την πιο γνωστή μέθοδο για τη συλλογή των δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες (Nardi, 2006). Έχουν χαμηλό κόστος συγκριτικά με άλλα είδη στρατηγικών συλλογής δεδομένων, επαναλαμβάνονται εύκολα, εξοικονομείται χρόνος στον ερευνητή και μπορεί να το διανείμει εύκολα σε διάφορες γεωγραφικές τοποθεσίες. Τα ερωτηματολόγια χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές για να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με τις συμπεριφορές, τις αξίες, τις αντιλήψεις, τις εμπειρίες, τις στάσεις και τα πιστεύω μεγάλου πληθυσμού ανθρώπων (Walter, 2010). Στην έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου, οι ερευνητές δεν χειραγωγούν μια κατάσταση για να δουν πως θα αντιδράσει ο ερωτώμενος αλλά καταγράφουν τις απαντήσεις τους. Τα αποτελέσματα συνήθως αποτυπώνονται και παρουσιάζονται σε μορφές γραφημάτων, πιτών και πινάκων που έχουν αναλυθεί με τη στατιστική μέθοδο (Neuman, 2006).

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο βασίστηκε από τη βιβλιογραφία σχετικά με τον καταδυτικό τουρισμό και τις στάσεις και αντιλήψεις των κατοίκων απέναντι στον τουρισμό. Ωστόσο, ορισμένες τροποποιήσεις πραγματοποιήθηκαν για να συμπεριληφθούν χαρακτηριστικά της Λακωνίας και συγκεκριμένα του Παυλοπέτρι για τον σκοπό και τις ανάγκες της έρευνας μας.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει συνολικά 46 συνολικά ερωτήσεις εκ των οποίων οι 44 είναι κλειστές τύπου και οι 2 ανοιχτού τύπου. Οι ερωτήσεις κλειστού τύπου περιλαμβάναν ερωτήσεις που μπορούσαν να απαντηθούν με «ναι» και «όχι», ερωτήσεις τύπου κλίμακας Likert και ερωτήσεις κατάταξης. Οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου επέτρεπαν στους ερωτηθέντες να καταγράψουν τις προσωπικές τους εμπειρίες και αντιλήψεις. Το ερωτηματολόγιο κατασκευάστηκε σε τέσσερα κυρίως μέρη:

Μέρος Α. – Δημογραφικά στοιχεία

Περιλαμβάνονται έξι ερωτήσεις, για την κατανόηση του ιστορικού των ερωτηθέντων. Τα στοιχεία ενδιαφέροντος ήταν το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή τους κατάσταση, το επίπεδο εκπαίδευσης τους, το είδος της εργασίας τους και το μέρος στο οποίο διαμένουν.

Μέρος Β - Συμμετοχή στον τουριστικό τομέα

Περιλαμβάνονται τέσσερις ερωτήσεις, για τη διερεύνηση της εμπλοκής των μόνιμων κατοίκων στον τομέα του τουρισμού, μέσω της επαγγελματικής τους ενασχόλησης όπως και των στενών μελών των οικογενειών τους.

Μέρος Γ - Αντιλήψεις σχετικά με τις επερχόμενες δυσμενείς επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός.

Περιλαμβάνονται είκοσι εννέα ερωτήσεις με σκοπό τη μέτρηση του επιπέδου συμφωνίας ή διαφωνίας των συνεπειών που μπορεί να επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός. Συγκεκριμένα, το συγκεκριμένο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει μια ερώτηση κλειστού τύπου «ναι» ή «όχι» για τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και μια ερώτηση βασισμένη στη πεντάβαθμη κλίμακα Likert (1= συμφωνώ απόλυτα, 5 = διαφωνώ απόλυτα) που μετρά τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας σχετικά με το αν η δημιουργία του καταδυτικού πάρκου θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις. Επιπροσθέτως, περιλαμβάνει 30 αρνητικές επιπτώσεις που διαχωρίζονται στις περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις και οι ερωτώμενοι μπορούν να απαντήσουν με «ναι» ή «όχι».

Μέρος Δ – Στάσεις κατοίκων απέναντι στην τουριστική ανάπτυξη.

Περιλαμβάνει τρεις ερωτήσεις κλειστού τύπου που διερευνά τις στάσεις της τοπικής κοινωνίας απέναντι στη τουριστική ανάπτυξη μέσω του καταδυτικού τουρισμού.

Ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να επιλέξουν το πως νιώθουν για τη μελλοντική αύξηση του τουρισμού μέσω της δημιουργίας ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι με την επιλογή α) είμαι χαρούμενος, β) είμαι χαρούμενος αλλά δεν επιθυμώ άλλη αύξηση, γ) θα ήθελα να βλέπω μείωση των τουριστών στη περιοχή μου και δ) δεν θα ήθελα καθόλου τουρισμό. Επιπροσθέτως, ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να απαντήσουν στην ερώτηση «αν με τη κατάλληλη πρόληψη θα μπορούσαν να εξαλειφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις» και τέλος «αν τα οικονομικά οφέλη υπερτερούσαν από τις αρνητικές επιπτώσεις θα δέχονταν την νέα τουριστική ανάπτυξη»

4.3.1.2 Ποιοτικό ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο που διαμορφώθηκε για την ποιοτική έρευνα χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει τέσσερις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, προκειμένου να διερευνήσει θέματα που αφορούν θέματα με τον μελλοντικό τουρισμό στο Παυλοπέτρι. Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει τέσσερις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου προκειμένου να διερευνήσει τις δυνάμεις, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές της Βιγκλάφιας για μια αειφόρα τουριστική ανάπτυξη. Οι δύο από τις τέσσερις ερωτήσεις απαρτίζονταν από δύο υπό ερωτήματα. Η τρίτη ενότητα περιλαμβάνει τρεις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου με σκοπό τη διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης του τουρισμού στη περιοχή της Βιγκλάφιας ενώ η τέταρτη και τελευταία ενότητα περιλαμβάνει πέντε ερωτήσεις. Οι τέσσερις πρώτες ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου ενώ η πέμπτη είναι ερώτηση κλειστού τύπου.

4.3.2 Επιλογή δείγματος

Στη συγκεκριμένη έρευνα, η έρευνα διεξήχθη από τη 1^η Σεπτεμβρίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2022 και συμπληρωματικά για την ποιοτική έρευνα από 3 έως 10 Ιανουαρίου 2023. Η συγκεκριμένη περίοδος επιλέχθηκε ως αντιπροσωπευτική καθώς ο εποχικός τουρισμός στην Λακωνία έχει παρέλθει και η τοπική κοινωνία έχει νωπές ακόμα στη μνήμη τους τις διάφορες θετικές η αρνητικές επιπτώσεις που αποκτήθηκαν από τη τουριστική δραστηριότητα. Επιπροσθέτως, αποπειράθηκε να διανεμηθούν τα

ερωτηματολόγια σε όσους περισσότερους κατοίκους της Βιγκλάφιας και Λακωνίας, ώστε να διασφαλισθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν στους μόνιμους κατοίκους της περιοχής όπως και στους εργαζόμενους στον τουρισμό που έχουν μόνιμη κατοικία.

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν και συμπληρώθηκαν κατά πρόσωπο – face to face δίνοντας έτσι το πλεονέκτημα στους ερωτηθέντες να απαντήσουν άμεσα στις ερωτήσεις και να δοθούν διευκρινήσεις που τυχόν προκύπταν κατά τη διεξαγωγή της έρευνας. Πληροφορίες και καθοδηγήσεις για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου υπήρχαν στην πρώτη σελίδα του, ενώ οι ερωτήσεις ήταν ανοιχτού και κλειστού τύπου. Σύμφωνα με τον Bryman (2008), οι ερωτήσεις κλειστού τύπου τείνουν να είναι πιο κατάλληλες για μεγάλο δείγμα ερωτηθέντων καθώς είναι πιο γρήγορες στις απαντήσεις τόσο για τον ερευνητή όσο και για τους ερωτηθέντες. Ωστόσο, ορισμένες πληροφορίες μπορούν να χαθούν όταν οι αντιλήψεις και τα συναισθήματα επιβάλλονται σε κλειστού τύπου ερωτήσεις που ο ερευνητής έχει διαμορφώσει. Για την αποφυγή τέτοιου θέματος στη συγκεκριμένη έρευνα, επιπρόσθετος χώρος δημιουργήθηκε μαζί με τις ερωτήσεις κλειστού τύπου ώστε οι ερωτηθέντες να εκφραστούν με πιο ελεύθερο τρόπο και με περισσότερη λεπτομέρεια.

Το δείγμα για την ποσοτική έρευνα αποτέλεσαν 274 ερωτώμενοι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής κοντά στο Παυλοπέτρι κατά τη διάρκεια από 1^η Σεπτεμβρίου έως 30 Σεπτεμβρίου 2022. Συνολικά 274 ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν (μαζί με τις σχετικές πληροφορίες για την έρευνα και τον τρόπο συμπλήρωσης) με τη μέθοδο της δειγματοληψίας κατά κρίση όπου το δείγμα επιλέγεται υποκειμενικά και περιέχει μονάδες οι οποίες κατά την αντίληψη του ερευνητή είναι αντιπροσωπευτικές του πληθυσμού (Γάκη, 2012). Η δειγματοληψία κατά κρίση χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις που ο πληθυσμός από τον οποίο λαμβάνεται το δείγμα αποτελείται από διαφορετικούς τύπους μονάδων (Γάκη, 2012).

Τα ερωτηματολόγια για την ποσοτική έρευνα, διανεμήθηκαν σε μόνιμους κατοίκους της περιοχής της Λακωνίας και συγκεκριμένα στις περιοχές της Βιγκλάφιας και της Νεάπολης. Οι συγκεκριμένες περιοχές επιλέχθηκαν καθώς θα είναι οι περιοχές που θα επηρεαστούν περισσότερο με την αύξηση του καταδυτικού τουρισμού και της δημιουργίας ενός μελλοντικού καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι.

Το ερωτηματολόγιο στην ποιοτική έρευνα, διανεμήθηκε σε 22 άτομα με τη μορφή της χιονοστιβάδας με τη προϋπόθεση ότι είναι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής. Κατόπιν της πρώτης συνέντευξης του πρώτου ερωτώμενου, ζητήθηκε να μας προτείνει τον επόμενο υποψήφιο συμμετέχοντα. Σύμφωνα με τον Walter (2010) η μέθοδος της χιονοστιβάδας δεν είναι αντιπροσωπευτική, ωστόσο οι γνωριμίες του ερευνητή με τη τοπική κοινωνία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην επιλογή του δείγματος (αστυνομία, δημοτικό συμβούλιο κτλ.) ώστε το δείγμα να είναι αντιπροσωπευτικό.

4.3.4 Συνεντεύξεις

Εις βάθος είκοσι μια (22) ποιοτικές συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν ως μια επιπρόσθετη μέθοδος για την εις βάθος διερεύνηση των ερευνητικών ερωτημάτων της συγκεκριμένης έρευνας. Η μέθοδος των συνεντεύξεων αντικατοπτρίζει δύο βασικές ερευνητικές αποφάσεις που είναι τα ερευνητικά ερωτήματα και η θεωρητική βάση της έρευνας μας (Travers, 2010). Η εις βάθος συνέντευξη περιλαμβάνει την επικοινωνία με τον συμμετέχοντα που αφορά το θέμα της έρευνας και η ποιοτική έρευνα επιτρέπει τον ερευνητή να ανακαλύψει διάφορες πολυπλοκότητες σχετικά με τις στάσεις και αντιλήψεις των συμμετεχόντων (Mack et al., 2005).

Το ημί δομημένο ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε για την ανάγκη της ποιοτικής έρευνας, περιλάμβανε πέντε μέρη. Το πρώτο μέρος αφορούσε θέματα για τον μελλοντικό καταδυτικό τουρισμό στο Παυλοπέτρι. Το δεύτερο μέρος αφορούσε τη διερεύνηση των δυνατών και αδύναμων στοιχείων της περιοχής καθώς και τις ευκαιρίες και απειλές. Το τρίτο μέρος αναφερόταν στην υφιστάμενη διαχείριση των υπεύθυνων για τον υφιστάμενο τουρισμό και το τέταρτο μέρος αφορούσε τη μελλοντική διαχείριση των υπευθύνων για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός στο Παυλοπέτρι. Το τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου περιλάμβανε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά. Κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, εξηγήθηκε στους ερωτώμενους ο σκοπός της έρευνας και ότι θα υπήρχε καταγραφή της συνομιλίας τους. Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκαν οι χειρονομίες και η στάση του σώματος των ερωτώμενων.

4.3.5 Ηθικά ζητήματα και προσωπικά δεδομένα

Σύμφωνα με τον Bryman (2008) είναι εύκολο να διατηρηθεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων στην ποσοτική έρευνα. Αντίθετα, στην ποιοτική έρευνα μπορεί να είναι προβληματική η διατήρηση της ανωνυμίας. Για αυτό το λόγο, ο ερευνητής είναι υπεύθυνος για να προστατέψει τα προσωπικά δεδομένα και την ανωνυμία των συμμετεχόντων.

Σύμφωνα με τα ηθικά ζητήματα στην κοινωνική έρευνα (Neuman, 2006), οι συμμετέχοντες στην έρευνα προστατεύτηκαν από φυσική, ψυχολογική και νομική βλάβη. Η συμμετοχή τόσο στην ποσοτική όσο και στην ποιοτική έρευνα βασίστηκε αποκλειστικά στην εθελοντική συμμετοχή των ερωτώμενων. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν προφορικά για το λόγο της συμμετοχής τους, για τα πλήρη δικαιώματά τους και υπέγραψαν ένα έντυπο συγκατάθεσης για τη συμμετοχή τους στην έρευνα. Τα έντυπο συγκατάθεσης περιλάμβανε το σκοπό και τη διαδικασία της έρευνας, βεβαίωση διατήρησης ανωνυμίας και προσωπικών δεδομένων και μια δήλωση που επέτρεπε στους συμμετέχοντες να σταματήσουν τη διαδικασία οποιαδήποτε στιγμή θελήσουν (Habbis, 2010).

4.4 Συλλογή δεδομένων και ανάλυση

4.4.1 Ποσοτική ανάλυση δεδομένων

Ο Neuman (2006) όρισε ως κωδικοποίηση, «τη συστηματική αναδιοργάνωση πρωτογενών δεδομένων σε μια μορφή που αναγνωρίζεται από ένα μηχάνημα». Όταν τα δεδομένα έχουν καταγραφεί ως αριθμοί σε σωστά οργανωμένα φύλλα καταγραφής, η κωδικοποίηση μπορεί να είναι εύκολη. Από την άλλη πλευρά, όταν οι ερευνητές θέλουν να κωδικοποιήσουν απαντήσεις σε ανοιχτού τύπου ερωτήσεις σε αριθμούς, η συγκεκριμένη διαδικασία μπορεί να είναι δύσκολη.

Για την ποσοτική ανάλυση των δεδομένων, οι ερευνητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν στατιστικά προγράμματα όπως το SPSS – Statistical Product and Services Solution, το οποίο είναι ένα στατιστικό πακέτο που χρησιμοποιείται ευρέως στην ακαδημαϊκή έρευνα (Walter, 2010). Έχει πολλά πλεονεκτήματα καθώς είναι εύκολο στη χρήση και

έχει τη δυνατότητα να αναλύει μεγάλη ποσότητα δεδομένων. Άλλα στατιστικά πακέτα που υπάρχουν για την ανάλυση των δεδομένων είναι το στατιστικό πακέτο R για στατιστικούς υπολογισμούς και γραφικές παραστάσεις, το στατιστικό πακέτο Minitab για εφαρμογές ελέγχου ποιότητας, το SAS που απευθύνεται για εξειδικευμένους χρήστες και το στατιστικό πακέτο STATA που έχει τη δυνατότητα επεξεργασίας μεγάλου όγκου δεδομένων (Dataanalysis, 2022). Στη παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκε το εναλλακτικό στατιστικό πρόγραμμα Datatab, το οποίο αποτελεί ένα λειτουργικό στατιστικό πακέτο που οι αλγόριθμοι εκτελούνται απευθείας στο πρόγραμμα περιήγησης ιστού όπου δεν απαιτείται σύνδεση με τον διακομιστή του υπολογιστή (Datatab, 2022)

4.4.2 Ποιοτική ανάλυση δεδομένων

Τα ποιοτικά δεδομένα είναι σε μορφή γραπτών λέξεων, φράσεων ή συμβόλων που περιγράφουν τους ανθρώπους, τη κοινωνική τους ζωή, τις δράσεις τους καθώς και τις στάσεις και αντιλήψεις τους. Η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων μπορεί να είναι συστημική και διαφέρει σε σημαντικό βαθμό από τη ποσοτική στατιστική ανάλυση (Neuman, 2006).

Η θεματική ανάλυση αποτελεί την πιο κοινή μέθοδο στη προσέγγιση της ποιοτικής μεθοδολογίας καθώς συμπεριλαμβάνει τις προσωπικές συνεντεύξεις. Η κωδικοποίηση των λέξεων και η διερεύνηση των κωδικών σε κατηγορίες, βοηθούν τον ερευνητή να αναδείξει συγκεκριμένα αποτελέσματα και να ερμηνεύσει τα δεδομένα. Η θεματική ανάλυση αποτελεί μια κεντρική ιδέα που αναδύεται από τα δεδομένα. Η ανάλυση περιλαμβάνει τη διερεύνηση των θεμάτων και τη προσπάθεια των ερευνητών να αναγνωρίσουν τα συγκεκριμένα θέματα (Wills, 2010).

Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια μέθοδος που εντοπίζει, καταγράφει και αναλύει τις έννοιες και σχέσεις συγκεκριμένων λέξεων στη μορφή της επικοινωνίας. Η ανάλυση αναφέρεται σε λέξεις, φράσεις, εικόνες και σύμβολα σε μορφή κειμένου (Sproule, 2010). Τα θεμέλια της ανάλυσης περιεχομένου αποτελεί η αποκωδικοποίηση του κειμένου μέσω κάποιας λέξης, φράσης και πρότασης. Με τη κατηγοριοποίηση του κειμένου, οι ερευνητές εστιάζουν σε συγκεκριμένες λέξεις που είναι σχετικές με την έρευνα. Η ανάλυση περιεχομένου επιτρέπει στους ερευνητές να ανακαλύψουν και να

καταγράψουν κάποιες λέξεις ή φράσεις που μπορεί σε άλλες περιπτώσεις να περάσουν απαρατήρητες.

Δεδομένου ότι η συγκεκριμένη έρευνα είναι μεικτή στη μεθοδολογία της και διερευνά φαινόμενα του παρελθόντος αλλά και μελλοντικά φαινόμενα, η ανάλυση περιεχομένου θεωρήθηκε η πιο κατάλληλη μέθοδος για την ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων.

4.4.3 Παρουσίαση δεδομένων

Στη συγκεκριμένη έρευνα, τα ποσοτικά δεδομένα παρουσιάστηκαν τυπικά στη μορφή πινάκων. Οι πιο σημαντικοί παράγοντες στη παρουσίαση των ποσοτικών δεδομένων είναι οι ότι οι πληροφορίες θα πρέπει να είναι σαφείς και συνοπτικές, να σχετίζονται με τη φύση των πληροφοριών και να παρουσιάζονται με διάταξη (Bryman, 2008).

Οι ερμηνείες των ποιοτικών δεδομένων στην ποιοτική μεθοδολογία βασίζεται εκτενώς στις εις βάθος συνεντεύξεις. Στην ποιοτική ανάλυση των δεδομένων, παρουσιάστηκαν οι άμεσες παραθέσεις των συμμετεχόντων και αποφεύχθηκαν οι παραφράσεις των λέξεων καθώς η παράφραση ηθελημένα ή ακούσια μπορεί να προκαλέσει παρερμηνείες ή απώλειες του αρχικού νοήματος (Gabriel, 2010). Η ποιοτική ανάλυση στη συγκεκριμένη έρευνα κατηγοριοποιήθηκε σε διάφορα τμηματικά θέματα που αφορούσαν μείζονα ζητήματα και προτεραιότητες της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ & ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

5.1. Ανάλυση ποσοτικών δεδομένων

Η προετοιμασία των δεδομένων της έρευνας πραγματοποιήθηκε αρχικά με την εισαγωγή των δεδομένων σε ένα excel και κατόπιν χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο Datatab web app και ορίστηκαν όλες οι μεταβλητές. Το εναλλακτικό στατιστικό πακέτο Datatab, δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να πραγματοποιήσουν στατιστικές διαδικασίες ίδιες με το στατιστικό πακέτο SPSS όπως τη περιγραφική στατιστική, την παραγοντική ανάλυση, τον έλεγχο των διαφορών σε περισσότερες από δύο ομάδες και ασχολείται με διάφορες μορφές ανάλυσης διασποράς και τον έλεγχο των συσχετισμών.

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή μέσω της web εφαρμογής Datatab, πραγματοποίησε στατιστικές περιγραφικές αναλύσεις καθώς και έλεγχο συσχετισμών για να απαντήσει τα ποσοτικά ερευνητικά ερωτήματα.

5.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά

Από το σύνολο των 274 συμμετεχόντων, σχετικά με τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι ήταν μέσης ηλικίας 40-49 ετών (36,86%) και το μικρότερο ποσοστό του δείγματος αναδείχθηκε οι ηλικίες των άνω των εξήντα (1,82 %) (Πίνακας 3).

Πίνακας 3 : Κατανομή ηλικίας δείγματος

ΗΛΙΚΙΑ	Frequency	%	Valid %
18-29 ετών	16	5.84%	5.84%
30-39 ετών	73	26.64%	26.64%
40-49 ετών	79	28.83%	28.83%
50-59 ετών	101	36.86%	36.86%

ΗΛΙΚΙΑ	Frequency	%	Valid %
60 και άνω	5	1.82%	1.82%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Σχετικά με το φύλο του δείγματος, παρατηρήθηκε υψηλότερη κατανομή στο φύλο της γυναίκας (56,2%) σε σύγκριση με τους άνδρες (43,7%) (Πίνακας 4).

Πίνακας 4 : Κατανομή φύλου δείγματος

ΦΥΛΟ	Frequency	%	Valid %
Γυναίκα	154	56.2%	56.2%
Άνδρας	120	43.8%	43.8%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση του δείγματος, παρατηρήθηκε υψηλότερη κατανομή στους παντρεμένους (50,73%) και ακολουθούν οι ανύπανδροι (38,69%), οι διαζευγμένοι (8,76%) και οι χήροι (1,82%) (Πίνακας 5).

Πίνακας 5 : Κατανομή οικογενειακής κατάστασης δείγματος

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	Frequency	%	Valid %
Παντρεμένος/η	139	50.73%	50.73%
Ανύπανδρος/η	106	38.69%	38.69%
Διαζευγμένος/η	24	8.76%	8.76%
Χήρος/α	5	1.82%	1.82%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ	Frequency	%	Valid %
Total	274	100%	

Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι οι ερωτώμενοι σχετικά με το μορφωτικό τους, σε μεγάλο ποσοστό (49,64%) είναι κάτοχοι απολυτηρίου λυκείου, ενώ μόλις το 6,20 % κατέχουν έναν μεταπτυχιακό τίτλο (Πίνακας 6).

Πίνακας 6 : Κατανομή μορφωτικού επιπέδου δείγματος

ΜΟΡΦΩΣΗ	Frequency	%	Valid %
Απολυτήριο δημοτικού	4	1.46%	1.46%
Απολυτήριο γυμνασίου	52	18.98%	18.98%
Απολυτήριο λυκείου	136	49.64%	49.64%
Προπτυχιακό	62	22.63%	22.63%
Μεταπτυχιακό	17	6.2%	6.2%
Διδακτορικό	3	1.09%	1.09%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Η κύρια απασχόληση των ερωτώμενων είναι η αγροτική εργασία (23,72%). Ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων (20,80%), ενώ επίσης πολλοί απασχολούνται με την αλιεία (11,68%) και τα οικιακά (10,95%). Σε μικρότερο ποσοστό το δείγμα είναι συνταξιούχοι (3,65%), και εργάτες/ τριες (1,82%) (Πίνακας 7).

Πίνακας 7 : Κατανομή επαγγελματικής δραστηριότητας δείγματος

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	Frequency	%	Valid %
Αγρότης	65	23.72%	23.72%
Ιδιοκτήτης/τρια επιχείρησης	57	20.8%	20.8%
Αλιέας	32	11.68%	11.68%
Δημόσιος Υπάλληλος	30	10.95%	10.95%

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	Frequency	%	Valid %
Οικιακά	30	10.95%	10.95%
Υπάλληλος γραφείου	19	6.93%	6.93%
Άλλο	15	5.47%	5.47%
Φοιτητής/τρια	11	4.01%	4.01%
Συνταξιούχος/α	10	3.65%	3.65%
Εργάτης/τρια	5	1.82%	1.82%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Τέλος, ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων διαμένουν στην περιοχή της Νεάπολης (43,79%), και της Βιγκλάφιας (42,33%) ενώ το υπόλοιπο δείγμα διαμένει στον οικισμό Άγιο Γεώργιο (6,20%) και Σωτηριάνικα (7,66%) (Πίνακας 8).

Πίνακας 8 : Κατανομή τόπου διαμονής δείγματος

ΤΟΠΟΣ ΔΙΑΜ	Frequency	%	Valid %
Νεάπολη	120	43.8%	43.8%
Βιγκλάφια	116	42.34%	42.34%
Σωτηριάνικα	21	7.66%	7.66%
Άγιος Γεώργιος	17	6.2%	6.2%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

5.1.2 Συμμετοχή στον τουριστικό τομέα

Παρατηρήθηκε σε μεγάλο ποσοστό ότι το δείγμα διαμένει μόνιμα στην περιοχή της Λακωνίας από 6 έως 10 έτη (60,95%), ενώ χαμηλότερη κατανομή αναδείχθηκε στα χρόνια διαμονής των συμμετεχόντων από 1 έως 5 έτη (20,44%) και από 11 έτη και άνω (18,61%) (Πίνακας 9)

Πίνακας 9 : Κατανομή έτη διαμονής δείγματος

ΧΡΟΝΙΑ ΔΙΑΜ	Frequency	%	Valid %
1 έως 5 έτη	56	20.44%	20.44%
6 έως 10 έτη	167	60.95%	60.95%
10 έτη και πάνω	51	18.61%	18.61%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Οι αιγιαλίτιδες ζώνες που προτιμούν να επιχειρούν δραστηριότητες οι ερωτώμενοι είναι η παραλία του Μάγγανου (39,41%), η παραλία της Νεάπολης (31,75%), η παραλία της Πούντας (17,88%), η παραλία της Νερατζιώνας (6,57%) και τέλος η παραλία του Χαμόκελου (4,38%) (Πίνακας 10).

Πίνακας 10 : Αιγιαλίτιδα ζώνη

ΠΑΡΑΛΙΑ	Frequency	%	Valid %
Νεάπολη	108	39.42%	39.42%
Πούντα	87	31.75%	31.75%
Μάγγανος	49	17.88%	17.88%
Νερατζιώνα	18	6.57%	6.57%
Χαμόκελο	12	4.38%	4.38%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Οι κύριες δραστηριότητες που επιχειρούν οι ερωτώμενοι στις αιγιαλίτιδες ζώνες είναι η κολύμβηση (51,46%), η ηλιοθεραπεία (18,61%), η χαλάρωση (13,50%), το ψάρεμα (12,04%) και σε χαμηλό ποσοστό οι καταδύσεις (4,38%) (Πίνακας 11)

Πίνακας 11 : Κατανομή ανά δραστηριότητα στην αιγιαλίτιδα ζώνη

ΔΡΑΣΤ/ΟΤΗΤΕΣ	Frequency	%	Valid %
Κολύμβηση	141	51.46%	51.46%
Ηλιοθεραπεία	51	18.61%	18.61%
Χαλάρωση	37	13.5%	13.5%
Ψάρεμα	33	12.04%	12.04%
Καταδύσεις	12	4.38%	4.38%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Για τη διερεύνηση του κατά πόσο οι ερωτώμενοι συμμετέχουν στον τουριστικό τομέα και σε τουριστικές δραστηριότητες, παρατηρήθηκε υψηλότερη κατανομή στους απασχολούμενους που δεν εργάζονται στον τουριστικό τομέα (55,01%) από αυτούς που απασχολούνται με τουριστικές δραστηριότητες (44,89%).

Ωστόσο, για τους ερωτώμενους που εργάζονται στον τουριστικό τομέα, υψηλότερη κατανομή αναδείχθηκε στα κέντρα εστίασης (46,34%) και στο ξενοδοχειακό τομέα (30,81%), ενώ χαμηλότερη κατανομή παρατηρήθηκε στις μεταφορές (10,56%) και στους αρχαιολογικούς χώρους (2,43%) (Πίνακας 12)

Πίνακας 12 : Αριθμός εργαζομένων στον τουριστικό κλάδο.

Τουριστικός κλάδος	N	Ποσοστό %
Ξενοδοχειακός τομέας	37	30,81%
Τομέας μεταφορών	13	10,56%
Κέντρα εστίασης	57	30,81%
Είδη αναμνηστικών	13	10,56%
Αρχαιολογικοί χώροι	3	2,43%
Σύνολο	123	100%

Τέλος, σημειώθηκε μικρή κατανομή στα μέλη της οικογένειας των ερωτώμενων που εργάζονται σε κάποιο κλάδο που επωφελείται από τουρισμό (25,91%). Η σχέση που διατηρούν με το δείγμα είναι υιός/ κόρη (40,84%), αδελφός/ή (35,21%), ανιψιός/ά (15,49%) και Θεός/α (8,45%) και εργάζονται σε κέντρα εστίασης (78, 87%) στον ξενοδοχειακό κλάδο (18,36%) και στα είδη αναμνηστικών (2,81%).

5.1.3 Αντιλήψεις σχετικά με τις επιπτώσεις του καταδυτικού τουρισμού

Οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν θετικά στη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στη περιοχή του Παυλοπετρίου (90,88%) ενώ ένα μικρό ποσοστό δεν επιθυμεί τη δημιουργία του αναφερόμενου καταδυτικού πάρκου (9,12%).

Πίνακας 13: Κατανομή συμφωνίας και διαφωνίας για τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΑΡΚΟΥ	Frequency	%	Valid %
Ναι	249	90.88%	90.88%
Όχι	25	9.12%	9.12%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Ένα υψηλό ποσοστό (59,85% συμφωνεί απόλυτα και 22,26% συμφωνεί) ανέδειξε την ύπαρξη των επιπτώσεων στις τοπικές κοινωνίες καθώς και στις αιγιαλίτιδες ζώνες ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας.

Πίνακας 14: Ύπαρξη επιπτώσεων από τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου

ΥΠΑΡΞΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	Frequency	%	Valid %
Συμφωνώ απόλυτα	164	59.85%	59.85%
Συμφωνώ	61	22.26%	22.26%
Διαφωνώ	37	13.5%	13.5%

ΥΠΑΡΞΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	Frequency	%	Valid %
Ουδέτερος	7	2.55%	2.55%
Διαφωνώ απόλυτα	5	1.82%	1.82%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Τα επίπεδα της συμφωνίας δεν ανέδειξαν στατιστικώς σημαντική διαφορά με την ηλικιακή ομάδα ($p = .493$), το επίπεδο μόρφωσης ($p = .3$) και τα χρόνια διαμονής ($p = .594$). Οι συμμετέχοντες που διαφώνησαν (13.5%) και διαφώνησαν απόλυτα (1.82%) στο ότι ο τουρισμός δεν δημιουργεί επιπτώσεις, πιστεύουν ότι οι επιπτώσεις είναι μικρές σε ανεκτό επίπεδο για την τοπική κοινωνία.

Ο Πίνακας 16 παραθέτει τις αντιληπτές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι. Οι επιπτώσεις κατηγοριοποιούνται στις περιβαλλοντολογικές, κοινωνικό – δημογραφικές και στις οικονομικές επιπτώσεις. Για τις 29 επιπτώσεις υπολογίστηκε ο συντελεστής Cronbach Alpha ($\alpha = 0.79$) (Πίνακας 15). Όσο μεγαλύτερος είναι ο συντελεστής τόσο αυξάνεται η αξιοπιστία των προτάσεων και στην περίπτωση της παρούσας έρευνας, οι ερευνητικές μας προτάσεις κρίθηκαν αποδεκτές.

Πίνακας 15: Cronbach's Alpha για αξιοπιστία προτάσεων

Cronbach's Alpha	Number of Items
0.79	29

Συνολικά, υψηλότερη κατανομή παρατηρήθηκε στην κυκλοφοριακή συμφόρηση (77,37%), στη μη βιώσιμη παραγωγή απορριμμάτων (70,43%), στη μείωση της θαλάσσιας πανίδας (75,18%), στην αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων (87,95%), στον συνωστισμό από τουρίστες στην αιγιαλίτιδα ζώνη (82,11%) και στην αύξηση των δημοτικών τελών για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής (75,91%). Παρατηρήθηκε επίσης ότι από την πλευρά των συμμετεχόντων, οι

περιβαλλοντολογικές και οι κοινωνικό – δημογραφικές επιπτώσεις υπερτερούν από τις οικονομικές επιπτώσεις.

Πίνακας 16: Αντιληπτές επιπτώσεις

Περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις	N (Ναι)	N (Όχι)	Ναι %	Όχι %
Ανεξέλεγκτη ανάπτυξη (κτήρια, λιμάνια κτλ.)	78	196	28,46%	71,54%
Κυκλοφοριακή συμφόρηση	212	62	77,37%	22,62%
Μη βιώσιμη παραγωγή απορριμμάτων	193	81	70,43%	29,62%
Μη βιώσιμη χρήση ενεργειακών πόρων	73	201	26,64%	73,35%
Μόλυνση του θαλάσσιου περιβάλλοντος	43	231	15,69%	84,30%
Ηχορύπανση	4	270	1,45%	98,54%
Οπτική υποβάθμιση του τοπίου	17	257	6,20%	93,79%
Μείωση της χλωρίδας της περιοχής	25	249	9,12%	90,87%
Μείωση της θαλάσσιας πανίδας	206	68	75,18%	24,82%
Καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς	55	219	20,07%	79,92%
Διάβρωση (υποθαλάσσιου εδάφους, παραλιών)	63	211	22,99%	77,01%
Βιοποικιλότητα	77	197	28,10%	71,90%
Καταστροφή ενάλιων αρχαιοτήτων Παυλοπέτρι	18	256	6,56%	93,44%

Κοινωνικές και δημογραφικές επιπτώσεις	N (Ναι)	N (Όχι)	Ναι %	Όχι %
Εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων	62	212	22,62%	77,38%
Συνωστισμός τουριστών και απομάκρυνση κατοίκων	71	203	25,91%	74,08%
Διενέξεις τουριστών και τοπικής κοινωνίας	52	222	18,97%	81,03%
Συνωστισμός τουριστών και εκνευρισμός κατοίκων	38	236	13,86%	86,13%
Αύξηση εγκληματικότητας	77	197	28,10%	71,90%
Αύξηση ατυχημάτων/ τροχαίων	241	33	87,95%	12,05%
Αλλαγή στον τρόπο ζωής της τοπικής κοινωνίας	83	191	30,29%	29,71%
Συνωστισμός από τουρίστες στην αιγιαλίτιδα ζώνη	225	49	82,11%	17,89%
Αύξηση χρήσης ναρκωτικών ουσιών	55	219	20,07%	79,93%
Προσαρμογή κατοίκων στον τρόπο ζωής τουριστών	33	241	12,04%	87,96%

Οικονομικές επιπτώσεις	N (Ναι)	N (Όχι)	Ναι %	Όχι %
Υψηλή εξάρτηση στον τουρισμό	37	237	13,50%	86,50%
Αύξηση μαύρης αγοράς	29	245	10,58%	89,42%
Εποχικότητα εργασίας και μείωση εισοδήματος	3	244	1,09%	89,91%
Αύξηση κόστους διαβίωσης για την τοπική κοινωνία	55	219	20,07%	79,93%
Αύξηση εξάρτησης σε εισαγόμενα προϊόντα	78	196	28,46%	71,54%
Αύξηση δημοτικών τελών για την αξιοποίηση	208	66	75,91%	24,09%

5.1.4 Στάσεις κατοίκων απέναντι στην τουριστική ανάπτυξη

Οι στάσεις των κατοίκων απέναντι στην τουριστική ανάπτυξη διερευνήθηκε μέσα από ερωτήσεις - δηλώσεις των ερωτώμενων. Αναλυτικότερα:

Στην ερώτηση «Ποια από τις προτάσεις περιγράφει καλύτερα το πως νιώθετε για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τη μελλοντική αύξηση του τουρισμού», το 85,77% απάντησε ότι είναι χαρούμενος/η για την μελλοντική αύξηση του τουρισμού στην περιοχή τους, το 11,31% υποστήριξε ότι είναι χαρούμενος/η για το πως έχει εξελιχθεί ο τουρισμός στην περιοχή τους αλλά δεν επιθυμούν την αύξηση του και το 2,92% θα ήθελε να βλέπει τη μείωση των τουριστών στην περιοχή τους. Αξιοσημείωτο είναι να αναφερθεί ότι κανένας συμμετέχοντας δεν επέλεξε την πρόταση ότι δεν θα ήθελε να υπήρχαν καθόλου τουρισμός στην περιοχή τους.

Πίνακας 17: Στάσεις κατοίκων για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου

ΠΩΣ ΝΙΩΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΝΟΣ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ	Frequency	%	Valid %
Είμαι χαρούμενος/η για την μελλοντική αύξηση του τουρισμού στην περιοχή μου	235	85.77%	85.77%
Είμαι χαρούμενος/η για το πως έχει εξελιχθεί ο τουρισμός στην περιοχή μου αλλά δεν επιθυμώ την αύξηση του	31	11.31%	11.31%
Θα ήθελα να βλέπω την μείωση των τουριστών στην περιοχή μου	8	2.92%	2.92%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι με τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τη κατάλληλη πρόληψη, θα μπορούσαν να εξαλειφθούν όλες οι αρνητικές επιπτώσεις που θα επιφέρει η μελλοντική αύξηση του τουρισμού», το 81,02% των ερωτηθέντων απάντησε θετικά, ενώ το 14,96% των ερωτηθέντων απάντησε κατά κύριο λόγο ναι αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις. Το υπόλοιπο 4,01% ήταν επιφυλακτικοί στην

απάντηση τους και απάντησαν με την επιλογή ίσως. Στις επιλογές, κατά κύριο λόγο όχι αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις και στην επιλογή όχι, δεν απάντησε κανένας ερωτηθέντας.

Πίνακας 18: Στάσεις κατοίκων για την εξάλειψη αρνητικών επιπτώσεων

ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΑΡΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ	Frequency	%	Valid %
Ναι	222	81.02%	81.02%
Κατά κύριο λόγο ναι αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις	41	14.96%	14.96%
Ίσως	11	4.01%	4.01%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Πραγματοποιήθηκε έλεγχος Chi test ανάμεσα στην επαγγελματική δραστηριότητα και στην εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων και αναδείχθηκε στατιστικώς σημαντική σχέση ανάμεσα στις δύο μεταβλητές $\chi^2(18) = 33.91, p = 0.13 (p < 0.05)$

Chi ²	33.91
df	18
p	.013

Στην ερώτηση «*Αν τα οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό, υπερτερούσαν από τις αρνητικές επιπτώσεις, θα επιθυμούσατε μια μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή σας;*», το 82,85% απάντησε θετικά, το 9,49% αρνητικά και το υπόλοιπο 7.66% απάντησε επιφυλακτικά ίσως.

Πίνακας 19: Στάσεις κατοίκων για τα οικονομικά οφέλη

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ	Frequency	%	Valid %
Ναι	227	82.85%	82.85%
Όχι	26	9.49%	9.49%
Ίσως	21	7.66%	7.66%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΟΦΕΛΗ	Frequency	%	Valid %
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

Τέλος στην ερώτηση «Ποια μέτρα πολιτικής θεωρείται ως σημαντικά που θα πρέπει να ληφθούν από τις τοπικές αρχές ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις της αύξησης του τουρισμού», οι συμμετέχοντες ανέδειξαν την αρχικά την προστασία του περιβάλλοντος (37,59%), κατόπιν την προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης σε σημαντικά δίκτυα υποδομών (28,25%) την ενίσχυση της ασφάλειας και της φύλαξης της περιοχής (15,69%), την επένδυση στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες (12,77%), την ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης (6,57%) και την ενίσχυση μετάβασης προς την οικονομία των χαμηλών εκπομπών ρύπων σε όλους τους τομείς (5,11%)

Πίνακας 20: Στάσεις κατοίκων για τα μέτρα πολιτικής

ΜΕΤΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Frequency	%	Valid %
Προστασία του περιβάλλοντος	103	37.59%	37.59%
Ενίσχυση της μετάβασης προς την οικονομία εκπομπών ρύπων	61	22.26%	22.26%
Ενίσχυση της ασφάλειας	43	15.69%	15.69%
Επένδυση στην εκπαίδευση και δεξιότητες	35	12.77%	12.77%
Ενίσχυση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης	18	6.57%	6.57%
Ενίσχυση μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών ρύπων	14	5.11%	5.11%
Total	274	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	274	100%	

5.2 Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων

Η παρούσα έρευνα πραγματοποίησε εις βάθος συνεντεύξεις με 22 συμμετέχοντες προερχόμενοι από διάφορους τομείς. Συγκεκριμένα το δείγμα μας αποτέλεσε δύο (2) ιδιοκτήτες τουριστικών πρακτορείων, δύο (2) αστυνομικοί, ένας (1) οικολόγος από μια μη κερδοσκοπική οργάνωση, τέσσερις (4) δημοτικοί υπάλληλοι του Δήμου Νεάπολης, τέσσερις (4) ιδιοκτήτες κέντρων εστίασης και ο (1) Πρόεδρος της Ένωσης Εστίασης της Λακωνίας, τρεις (3) ξενοδόχοι και ο (1) Πρόεδρος της Ένωσης ξενοδοχείων Λακωνίας, δύο (2) ιδιοκτήτες μαγαζιών με αναμνηστικά αντικείμενα, ένας (1) λιμενικός και τέλος ένας (1) εργαζόμενος στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Λακωνίας.

Πίνακας 21: Συγκεντρωτικός πίνακας συμμετεχόντων

<i>ΣΥΜΜΕΤ.</i>	<i>ΦΥΛΟ</i>	<i>ΗΛΙΚΙΑ</i>	<i>ΟΙΚ. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ</i>	<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ</i>	<i>ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ</i>	<i>ΕΤΗ ΔΙΑΜΟΝΗΣ</i>
Σ1	Άνδρας	50-59	Παντρεμένος	Πανεπιστήμιο	Ιδιοκτήτης τουριστικού πρακτορείου	6-10 έτη
Σ2	Άνδρας	50-59	Διαζευγμένος	Απολυτήριο Λυκείου	Αστυνομικός	11 και άνω
Σ3	Άνδρας	50-59	Παντρεμένος	Απολυτήριο Λυκείου	Αστυνομικός	11 και άνω
Σ4	Γυναίκα	40-49	Παντρεμένη	Πανεπιστήμιο	Δημοτική Υπάλληλος	11 και άνω
Σ5	Άνδρας	50-59	Παντρεμένος	Απολυτήριο Λυκείου	Οικολόγος	11 και άνω
Σ6	Άνδρας	+60	Παντρεμένος	Πανεπιστήμιο	Πρόεδρος Ένωσης ξενοδοχείων Λακωνίας	11 και άνω
Σ7	Γυναίκα	50-59	Διαζευγμένη	Πανεπιστήμιο	Δημοτική υπάλληλος	11 και άνω
Σ8	Άνδρας	50-59	Παντρεμένος	Απολυτήριο λυκείου	Ξενοδόχος	6-10 έτη
Σ9	Άνδρας	30-39	Ανύπανδρος	Πανεπιστήμιο	Λιμενικός	1-5 χρόνια
Σ10	Άνδρας	40-49	Ανύπανδρος	Απολυτήριο λυκείου	Υπάλληλος Δήμου	11 και άνω
Σ11	Άνδρας	30-39	Ανύπανδρος	Απολυτήριο λυκείου	Ιδιοκτήτης κέντρου εστίασης	6-10 έτη
Σ12	Άνδρας	50-59	Παντρεμένος	Απολυτήριο Λυκείου	Ιδιοκτήτης αναμνηστικών ειδών	11 και άνω
Σ13	Γυναίκα	50-59	Διαζευγμένη	Μεταπτυχιακό	Εφορεία αρχαιοτήτων Λακωνίας	11 και άνω
Σ14	Γυναίκα	40-49	Ανύπανδρη	Απολυτήριο Λυκείου	Ιδιοκτήτρια κέντρου εστίασης	6-10 έτη
Σ15	Γυναίκα	50-59	Παντρεμένη	Πανεπιστήμιο	Ξενοδόχος	11 και άνω
Σ16	Άνδρας	50-59	Διαζευγμένος	Απολυτήριο Λυκείου	Ιδιοκτήτης κέντρου εστίασης	6-10 έτη

Σ17	Γυναίκα	40-49	Παντρεμένη	Πανεπιστήμιο	Ιδιοκτήτης κέντρου εστίασης	11 και άνω
Σ18	Ανδρας	+ 60	Παντρεμένος	Πανεπιστήμιο	Πρόεδρος ένωσης εστίασης Λακωνίας	11 και άνω
Σ19	Ανδρας	40-49	Ανύπανδρος	Πανεπιστήμιο	Δημοτικός υπάλληλος	11 και άνω
Σ20	Γυναίκα	50-59	Χήρα	Απολυτήριο λυκείου	Ιδιοκτήτης αναμνηστικών ειδών	11 και άνω
Σ21	Ανδρας	50-59	Παντρεμένος	Απολυτήριο λυκείου	Ξενοδόχος	11 και άνω
Σ22	Ανδρας	50-59	Παντρεμένος	Πανεπιστήμιο	Ιδιοκτήτης τουριστικού πρακτορείου	11 και άνω

Από το σύνολο των συμμετεχόντων οι 15 ήταν άνδρες (68,18%) και 7 γυναίκες (31,82%). Σχετικά με την ηλικιακή τους ομάδα, οι δύο (2) ανήκαν στην ηλικιακή ομάδα των 30-39 (9,09%), οι πέντε (5) στην ηλικιακή ομάδα των 40-49 (22,7%), οι δεκατρείς (13) στην ηλικιακή ομάδα των 50-59 ετών (59,09%) και οι υπόλοιποι δύο (2) στην ηλικιακή ομάδα των άνω των 60 (9,09%). Το μορφωτικό τους επίπεδο παρατηρήθηκε ότι οι (16) συμμετέχοντες είναι κάτοχοι απολυτηρίου λυκείου (50%), οι δεκατέσσερεις (14) κάτοχοι πτυχίου πανεπιστημίου (45,5%) και τέλος οι δύο (2) κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου (4,55%). Σχετικά με την οικογενειακή τους κατάσταση οι δεκατρείς (13) είναι παντρεμένοι (59,09%), οι πέντε (5) ανύπανδροι (22,73%) οι τρεις (3) διαζευγμένοι (13,64%) και η μια (1) χήρα (4,55%). Τέλος, οι δεκαπέντε (15) διέμεναν για πάνω από 11 έτη στην περιοχή της Λακωνίας (68,18%), οι έξι (6) για 6 έως 10 έτη (27,27%) και ένας (1) για 1 έως 5 έτη (4,55%).

5.2.1 Μελλοντικός καταδυτικός τουρισμός στο Παυλοπέτρι

Αρχικά, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν αν επιθυμούν τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας και όλοι απάντησαν θετικά.

Δύο βασικές ιδέες προέκυψαν από τον τομέα του μελλοντικού καταδυτικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας. Η πρώτη βασική ιδέα που σχηματίστηκε είναι οι «Επιπτώσεις δημιουργίας καταδυτικού πάρκου», περιέχει τις διάφορες αντιληπτές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός στη περιοχή τους. Η ανάλυση αποκάλυψε έξι διακριτές κατηγορίες επιπτώσεων: 1) την αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων, 2) την αύξηση των απορριμμάτων, 3) την αρχαιοκαπηλία, 4) την έλλειψη πόσιμου νερού, 5) την καταστροφή ενάλιων αρχαιοτήτων και 6) την

αύξηση του συνωστισμού των τουριστών στην περιοχή. Η δεύτερη βασική ιδέα που προέκυψε είναι οι «Ιθύνοντες επιπτώσεων» που περιέχει δύο αντιληπτές κατηγορίες που ευθύνονται για τις επιπτώσεις μιας μελλοντικής αύξησης του τουρισμού: 1) οι τοπικές αρχές και 2) οι τουρίστες

Επιπτώσεις δημιουργίας καταδυτικού τουρισμού. Η πρώτη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων στην περιοχή καθώς είκοσι (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ10, Σ11, Σ12, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ18, Σ19, Σ20, Σ21, Σ22) από τους συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην συγκεκριμένη επίπτωση. Ενδεικτικά, ο Σ2 ανέφερε ότι «υπάρχουν ελλείψεις στο οδικό δίκτυο και η αύξηση του τουρισμού θα επιφέρει περισσότερα τροχαία ατυχήματα». Επιπροσθέτως, οι συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι η αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων θα είναι απόρροια του ελλιπές οδικού δικτύου της περιοχής και των στενών της δρόμων.

Η δεύτερη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η αύξηση απορριμμάτων (Σ3, Σ4, Σ5, Σ6 Σ10, Σ12, Σ15, Σ18, Σ21 Σ22) καθώς το προσωπικό της καθαριότητας του Δήμου ήδη δεν είναι επαρκές για να ανταπεξέλθει στις αυξημένες απαιτήσεις μιας επικείμενης αύξησης τουριστών. Παρατηρείται συχνά τους καλοκαιρινούς μήνες οι κάδοι των απορριμμάτων να παραμένουν γεμάτοι για μεγάλο επιτρεπτό χρονικό διάστημα (Σ21) εξαιτίας της έλλειψης προσωπικού της καθαριότητας (Σ5, Σ6, Σ10, 12, Σ15, Σ18). Επιπροσθέτως, δύο συμμετέχοντες (Σ18, Σ22) εκτός των άλλων, αναφέρθηκαν στην έλλειψη διαχείρισης της υγειονομικής ταφής των απορριμμάτων.

Η τρίτη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η αύξηση της αρχαιοκαπηλίας (Σ1, Σ4, Σ5, Σ13, Σ8, Σ20). Παρατηρείται συχνά το φαινόμενο οι υφιστάμενοι τουρίστες να θέλουν να πάρουν ως αναμνηστικό αντικείμενο κάποιο αρχαίο αντικείμενο και σύμφωνα με τον Σ5 πολλοί τουρίστες διέπονται από έλλειψη πολιτισμικής συνείδησης. Ωστόσο, δύο συμμετέχοντες Σ2, Σ22 υποστήριξαν ότι η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου θα αποτρέψει τους τουρίστες από την αυτή την ενέργεια καθώς θα υπάρχει μεγαλύτερη επιτήρηση και ασφάλεια του χώρου.

Η τέταρτη κατηγορία που σχηματίστηκε για τις επιπτώσεις της δημιουργίας καταδυτικού πάρκου είναι η έλλειψη του πόσιμου νερού της περιοχής (Σ2, Σ7, Σ13). Αναφέρθηκε ότι πολλές περιοχές υδρεύονται ακόμα και σήμερα με βυτία και υφίσταται έλλειψη παροχής νερού. Μια επικείμενη αύξηση του τουρισμού θα δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στην ύδρευση.

Η πέμπτη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η ανησυχία της καταστροφής των ενάλιων αρχαιοτήτων (Σ13, Σ19). Η αύξηση του τουρισμού που θα επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου καθώς και η αύξηση του αριθμού των καταδύσεων, χωρίς τα απαραίτητα μέτρα πρόληψης μπορεί να επιφέρει μερικώς καταστροφή των ενάλιων αρχαιοτήτων.

Η έκτη και τελευταία κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η αύξηση του συνωστισμού των τουριστών στην περιοχή (Σ1, Σ3, Σ9, Σ11, Σ15, Σ20). Η άναρχη δόμηση της περιοχής της Βιγκλάφιας και η έλλειψη χώρων στάθμευσης οδηγεί συχνά στον κυκλοφοριακό συνωστισμό της περιοχής. Επιπροσθέτως, δύο συμμετέχοντες Σ3, Σ15 εξέφρασαν την ανησυχία τους για συνωστισμό και στην παραλία της Βιγκλάφιας.

Ιθύνοντες επιπτώσεων. Η δεύτερη βασική ιδέα που προέκυψε «Ιθύνοντες επιπτώσεων» περιείχε τρεις αντιληπτές κατηγορίες που ευθύνονται για τις επιπτώσεις μιας μελλοντικής αύξησης του τουρισμού στο Παυλοπέτρι. Η πρώτη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι οι τοπικές αρχές (Σ1, Σ4, Σ5, Σ8, Σ11, Σ16, Σ17, Σ20) καθώς υποστηρίζουν ότι συχνά δεν λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που επιφέρει ο υφιστάμενος τουρισμός στην περιοχή τους. Δύο συμμετέχοντες Σ4, Σ17 υποστήριξαν ότι η ολιγοπία των τοπικών αρχών σε θέματα ασφάλειας οδηγεί στην αύξηση των επιπτώσεων ενώ ο συμμετέχοντας Σ1, Σ5, Σ8 εξέφρασαν ότι η έλλειψη νομοθεσιών και η έλλειψη αστυνόμευσης της περιοχής οδηγούν στον ανεξέλεγκτο τουρισμό.

Η δεύτερη βασική κατηγορία που σχηματίστηκε είναι οι ίδιοι οι τουρίστες (Σ1, Σ2, Σ4, Σ5, Σ13, Σ16, Σ18, Σ19, Σ22) καθώς υποστηρίζουν ότι οι διάφορες συμπεριφορές των τουριστών οδηγούν σε επιπτώσεις τόσο στο φυσικό όσο και στο πολιτισμικό περιβάλλον της περιοχής. Δύο συμμετέχοντες Σ13, Σ22 υποστηρίζουν ότι τουρίστες κάνουν αλόγιστη χρήση αλκοόλ ενώ ένας συμμετέχοντας Σ5 ανέφερε συγκεκριμένα ότι τουρίστες μολύνουν με απορρίμματα το φυσικό περιβάλλον της περιοχής.

5.2.2 Διερεύνηση αιτιολογίας τουριστικής ανάπτυξης

Τέσσερις βασικές ιδέες προέκυψαν από τον τομέα της διερεύνησης της αιτιολογίας τουριστικής ανάπτυξης στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας: α) οι δυνάμεις, β) οι αδυναμίες, γ) οι ευκαιρίες και δ) οι απειλές.

Δυνάμεις. Η πρώτη κατηγορία που σχηματίστηκε είναι η οικονομική ανάπτυξη (Σ1, Σ2, Σ3, Σ5, Σ6, Σ8, Σ9, Σ10, Σ11, Σ12, Σ13, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ18, Σ19, Σ20, Σ21, Σ22) καθώς τουριστική αξιοποίηση της περιοχής, επιφέρει την αύξηση των τουριστών και κατ' επέκταση την αύξηση των οικονομικών εσόδων. Οι ιδιοκτήτες συμμετέχοντες (Σ1, Σ6, Σ8, Σ9, Σ11, Σ12, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ18, Σ20, Σ21, Σ22) αναφέρθηκαν στην αύξηση των οικονομικών εσόδων στις επιχειρήσεις τους όπως για παράδειγμα αύξηση στις κρατήσεις σε ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις, ενώ οι υπόλοιποι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην γενική αύξηση των εσόδων της τοπικής κοινωνίας και της Περιφέρειας της Λακωνίας.

Ως πόλο έλξης και δυνατό σημείο της ευρύτερης περιοχής της Λακωνίας, αποτελεί ομόφωνα από όλους τους συμμετέχοντες, η νήσος της Ελαφονήσου. Ακολουθεί η Μεσαιωνική πόλη της Μονεμβασιάς (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ11, Σ12, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ18, Σ19, Σ20, Σ21, Σ22) και το σπήλαιο της Καστανιάς (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ8, Σ9, Σ11, Σ12, Σ15, Σ16, Σ18, Σ19, Σ20, Σ21).

Επιπροσθέτως, η λίμνη Στρογγυλή - περιοχή NATURA στη Βιγκλάφια αποτελεί έναν ακόμα δυνατό σημείο για την περιοχή καθώς αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες με οικολογική συνείδηση που επιλέγουν έναν εναλλακτικό είδος τουρισμού (Σ5, Σ6, Σ10, Σ19)

Αδυναμίες. Ομόφωνα όλοι οι συμμετέχοντες αναφέρθηκαν στην έλλειψη του οδικού δικτύου ως η μεγαλύτερη αδυναμία της ευρύτερης περιοχής της Λακωνίας. Έμφαση δόθηκε στο επαρχιακό οδικό δίκτυο της Σπάρτης – Νεάπολης (Σ2, Σ5, Σ6, Σ12, Σ15, Σ18, Σ22) και στην αναγκαιότητα αναβάθμισης του όπως και στην έλλειψη ενός αεροδρομίου (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ9, Σ10, Σ12, Σ13, Σ17, Σ22) για την πιο άμεση μεταφορά των τουριστών.

Ομοίως, οι συμμετέχοντες ομόφωνα αναφέρθηκαν στην έλλειψη τουριστικών εγκαταστάσεων ως βασική αδυναμία της ευρύτερης περιοχής. Η έλλειψη πέντε αστέρων ξενοδοχειακών μονάδων θα προσέδιδε αξία στην περιοχή και προσέλκυση νέων μορφών τουρισμού (Σ2, Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ11, Σ13, Σ14, Σ16, Σ17, Σ19, Σ20, Σ21). Παρομοίως, η έλλειψη και η μη αξιοποίηση υφιστάμενων λιμανιών στη περιοχή αποτελεί τροχοπέδη για την προσέλκυση νέων τουριστών κρουαζιέρας και εγχώριων τουριστών (Σ6, Σ15, Σ13, Σ21).

Τέλος, αδυναμία θεωρούν οι συμμετέχοντες (Σ1, Σ4, Σ5, Σ10, Σ12, Σ13, Σ17, Σ19, Σ22) την έλλειψη εκπαίδευσης και γνώσεων του προσωπικού που εργάζεται στον τομέα του τουρισμού. Πολλοί εργαζόμενοι δεν γνωρίζουν ξένες γλώσσες και δεν έχουν λάβει κάποια βασική εκπαίδευση για την εξυπηρέτηση των πελατών – τουριστών.

Ευκαιρίες. Το κύριο εισόδημα της περιοχής προέρχεται από τις αγροτικές εργασίες (Σ1, Σ4, Σ6, Σ8, Σ10, Σ12, Σ13, Σ14, Σ16, Σ17, Σ18, Σ20, Σ21) καθώς η Περιφέρεια της Λακωνίας φημίζεται για το ελαιόλαδο και τα πορτοκάλια της ενώ θα μπορούσε να αναπτυχθούν νέοι είδη εναλλακτικού τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός και ο γαστρονομικός τουρισμός (Σ6, Σ16).

Άλλες ευκαιρίες που αναδύθηκαν είναι η διαφήμιση και η προβολή της περιοχής (Σ3, Σ9, Σ15, Σ18, Σ20, Σ1) όπως και οι οικονομικές επιδοτήσεις από τις Τοπικές Περιφέρειες και τη Κυβέρνηση (Σ4, Σ6, Σ8, Σ18). Τέλος, η αξιοποίηση υφιστάμενων εγκαταστάσεων και συγκεκριμένα το Λιμάνι του Γυθείου θα προσδώσει όφελος στην τουριστική ανάπτυξη της περιοχής (Σ6, Σ10).

Απειλές. Η τουριστική ανάπτυξη και η μεγαλύτερη προβολή της Νήσου της Ελαφονήσου αποτελεί απειλή για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου (Σ2, Σ3, Σ5, Σ8, Σ12, Σ14, Σ15, Σ19, Σ20, Σ21, Σ22). Οι Σ3, Σ12, Σ15 υποστηρίζουν ότι ο Δήμος Ελαφονήσου δεν επιθυμεί να αναπτύξει την περιοχή του Παυλοπετρίου καθώς υπάρχει κίνδυνος να χάσει τουρισμό το νησί και πιστεύουν ότι δε θα δημιουργηθεί κανένα καταδυτικό πάρκο.

Μια ακόμα απειλή είναι η πανδημία (Σ1, Σ5, Σ6, Σ12), οι κοινωνικές αναταραχές όπως οι κινητοποιήσεις των αγροτών (Σ5, Σ13, Σ17, Σ18, Σ21) και οι πολιτικές αναταραχές (Σ1, Σ3, Σ4, Σ5, Σ6, Σ9, Σ12, Σ13, Σ15, Σ20). Επιπροσθέτως, οι συμμετέχοντες θεώρησαν ως απειλή την νοοτροπία των εργαζομένων στον τομέα του τουρισμού απέναντι στους τουρίστες (Σ2, Σ5, Σ7, Σ8, Σ13) ενώ αναφέρθηκε και ως απειλή η έλλειψη οικολογικής συνείδησης και εκπαίδευσης (Σ5).

5.2.3 Υφιστάμενη διαχείριση τουρισμού στο Παυλοπέτρι

Δύο βασικές ιδέες αναδύθηκαν και αναφέρονταν στην υφιστάμενη υλοποίηση έργων και στις προσπάθειες υλοποίησης καταδυτικού πάρκου.

Υφιστάμενη υλοποίηση έργων. Μέχρι και σήμερα έχουν παρατηρηθεί κάποιες προσπάθειες προστασίας της αρχαιολογική περιοχής από τις Τοπικές Αρχές μέσω της θαλάσσιας περίφραξης του αρχαιολογικού χώρου και των τάφων που βρίσκονται στην παραλία (Σ2, Σ3, Σ4, Σ7, Σ8, Σ10, Σ12, Σ15, Σ19, Σ20, Σ21) καθώς και της τοποθέτησης προειδοποιητικών σημάτων (Σ2, Σ3, Σ4, Σ7, Σ8, Σ10, Σ12, Σ15, Σ17 Σ19, Σ20, Σ21). Επιπροσθέτως, ο Δήμος έχει απαγορεύσει τις καταδυτικές δραστηριότητες στη συγκεκριμένη περιοχή (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ12, Σ13, Σ17, Σ19, Σ22). Ωστόσο, πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν την απογοήτευση τους με τα υφιστάμενα μέτρα πολιτικής καθώς υποστηρίζουν ότι παρατηρούν συχνά παράνομες καταδυτικές δραστηριότητες (Σ2, Σ7, Σ12)

Επιπροσθέτως, τα τελευταία πέντε χρόνια στην παραλία της Βιγκλάφιας και της Πούντας έχουν τοποθετηθεί κάδοι απορριμμάτων για τη ορθότερη διαχείριση της προστασίας του περιβάλλοντος (Σ5, Σ7, Σ9). Τέλος στη Λίμνη Στρογγυλή – περιοχή NATURA έχουν τοποθετηθεί σημάσεις ενημέρωσης (Σ5) και έχει πραγματοποιηθεί περίφραξη του χώρου (Σ5).

Προσπάθειες υλοποίησης καταδυτικού πάρκου. Για την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Παυλοπετρίου οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι είχαν γίνει κάποιες προσπάθειες από το Πανεπιστήμιο του Nottingham με εξειδικευμένους αρχαιολόγους και δύτες (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ12, Σ13, Σ15, Σ16, Σ17, Σ19, Σ22). Είχαν απομακρύνει από την αρχαιολογική τοποθεσία διάφορα αρχαϊκά αντικείμενα είναι φυλαγμένα σε μια αποθήκη με την ελπίδα ότι θα κατασκευαστεί κάποιο μελλοντικό μουσείο (Σ8, Σ19). Επιπροσθέτως, καταγράφηκαν τα ενάλια κτίσματα και με ηλεκτρονικό υπολογιστή δημιούργησαν μια εικονική αναπαράσταση του αρχαίου οικισμού (Σ19, Σ20, Σ22). Ωστόσο, κανείς δε γνωρίζει για ποιο λόγο σταμάτησαν οι έρευνες (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ12, Σ15, Σ16, Σ17, Σ19, Σ22).

Μια ακόμα προσπάθεια ανάδειξης του αρχαίου οικισμού είναι τα Παυλοπέτρια (Σ1, Σ4, Σ14, Σ16) που αποτελούν θεσμό τα τελευταία επτά χρόνια. Τα Παυλοπέτρια είναι ένα τριήμερο φεστιβάλ χορού με παραδοσιακές ομάδες χορού από όλη την Ελλάδα ακόμα και από χώρες του εξωτερικού. Ωστόσο, στο φεστιβάλ αυτό καμία αναφορά στον αρχαίο οικισμό δεν πραγματοποιείται, και απλά έχει ονομαστεί έτσι λόγω της τοποθεσίας (Σ4, Σ16)

5.2.4 Διαχείριση μελλοντικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι

Αναπτύχθηκαν τέσσερις βασικές ιδέες για τη διαχείριση του μελλοντικού τουρισμού στο Παυλοπέτρι: α) την επικείμενη διαχείριση ανάπτυξης καταδυτικού πάρκου, β) την επάρκεια ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, γ) τα νέα μέτρα πολιτικής για αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού και δ) τους υπεύθυνους αντιμετώπισης μελλοντικών επιπτώσεων.

Επικείμενη διαχείριση ανάπτυξης καταδυτικού πάρκου. Οι συμμετέχοντες σχετικά με την επικείμενη διαχείριση ανάπτυξης καταδυτικού πάρκου ανέφεραν την σχετική έλλειψη νομοθεσίας και λειτουργίας τέτοιων πάρκου καθώς είναι ένα σχετικά νέο τουριστικό προϊόν για την Ελλάδα (Σ5, Σ6, Σ7, Σ8, Σ10, Σ12, Σ13, Σ16, Σ20) ενώ παρατηρείται μια σχετική ολιγωρία των αρχών πιθανώς λόγω της ανεπαρκούς νομοθεσίας (Σ13, 20). Η Κοινότητα της Βιγκλάφιας είχε πραγματοποιήσει πολλές προσπάθειες για την ανάδειξη της αρχαιολογικής τοποθεσίας αλλά καμία προσπάθεια δεν ευόδωσε (Σ20)

Σχετικά με την επάρκεια οικονομικών πόρων, ομόφωνα οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι υπάρχει έλλειψη οικονομικών κεφαλαίων για την αντιμετώπιση νέων τουριστικών δραστηριοτήτων. Ομοίως, παρατηρείται έλλειψη ανθρώπινων πόρων στην Περιφέρεια της Λακωνίας (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10, Σ11, Σ13, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ19, Σ20, Σ21, Σ22)

Νέα μέτρα πολιτικής για αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού. Οι συμμετέχοντες διέκρινα ως νέα μέτρα πολιτικής που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού είναι η αύξηση της ασφάλειας στο Παυλοπέτρι για την προφύλαξη από την αρχαιοκαπηλία και τις παράνομες καταδύσεις (Σ2, Σ3, Σ16, Σ18, Σ20), τη διασφάλιση της πολιτισμικής κληρονομιάς (Σ3, Σ6, Σ16) και τη προστασία του περιβάλλοντος (Σ5, Σ7, Σ18, Σ19, Σ21).

Η αναβάθμιση και η κατασκευή νέων τουριστικών εγκαταστάσεων (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ8, Σ9, Σ10, Σ12, Σ13, Σ14, Σ15, Σ16, Σ17, Σ18, Σ20, Σ21, Σ22), η κατασκευή καινούργιου οδικού δικτύου (Σ1, Σ2, Σ3, Σ4, Σ5 Σ6, Σ7, Σ9, Σ10, Σ12, Σ13, Σ15, Σ16, Σ18, Σ19, Σ20) και η δημιουργία νέων χώρων στάθμευσης (Σ2, Σ5, Σ7, Σ9, Σ11, Σ12, Σ15, Σ21) αποτελούν νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού.

Τέλος, οι συμμετέχοντες υποστήριξαν ότι η δημιουργία νέων μέτρων αντιμετώπισης απορριμμάτων (Σ5, Σ7, Σ10) και η αύξηση του προσωπικού της καθαριότητας (Σ10) θα αποτελέσουν σημαντικό αρωγό στην αντιμετώπιση της αύξησης των τουριστικών δραστηριοτήτων.

Υπεύθυνοι για αντιμετώπιση μελλοντικών επιπτώσεων. Το 36,3 % των συμμετεχόντων θεωρεί υπεύθυνο για την αντιμετώπιση των μελλοντικών επιπτώσεων την Τοπική Αυτοδιοίκηση, το 31,82 % τον Δήμο Ελαφονήσου και το 22,73% την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό 9,09% θεωρεί υπεύθυνη την Κυβέρνηση.

Πίνακας 22: Υπεύθυνοι για αντιμετώπιση μελλοντικών επιπτώσεων

Υπεύθυνοι	Frequency	%	Valid %
Τοπική Αυτοδιοίκηση	8	36,36%	36,36%
Δήμος	7	31,82%	31,82%
Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση	5	22,73%	22,73%
Κυβέρνηση	2	9,09%	9,09%
Total	22	100%	100%
Invalid	0	0%	
Total	22	100%	

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής αποτέλεσε η διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των τοπικών αρχών και μόνιμων κατοίκων της Βιγκλάφιας και της Νεάπολης για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας και ο αντιληπτός ρόλος των τοπικών φορέων στη διαχείριση του υφιστάμενου τουρισμού και του μελλοντικού καταδυτικού τουρισμού. Για τη διερεύνηση των ερευνητικών μας ερωτημάτων κρίθηκε κατάλληλη η χρήση της μεικτής μεθοδολογίας καθώς αυξάνει την εσωτερική εγκυρότητα και προσφέρει μια βαθύτερη κατανόηση (Creswell, 2009) στην ανάλυση των στάσεων και αντιλήψεων της τοπικής κοινωνίας και των τοπικών φορέων.

6.1 Θεωρητικό μέρος

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι ο τουρισμός βελτιώνει την ποιότητα ζωής των κατοίκων αλλά υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες που δεν μπορούν να αγνοηθούν, που επηρεάζουν αρνητικά τη ζωή της τοπικής κοινωνίας (Khizindar, 2012). Υπάρχει μια γενική συναίνεση ότι οι κάτοικοι συχνά μπορούν να διαχωρίσουν τα οφέλη και το κόστος του τουρισμού.

Η προσωπική προοπτική της ποιότητας ζωής είναι υποκειμενική, επειδή η ποιότητα ασχολείται για την αίσθηση του ατόμου για το πόσο καλά πάνε τα πράγματα για τον ίδιο, επομένως η έννοια της ποιότητας αφορά την αντιληπτή ικανοποίηση του ατόμου με τις συνθήκες στις οποίες ζει (Moscardo, 2009). Αντίθετα, τοπική κοινωνία είναι πιο αντικειμενική καθώς μπορεί εύκολα να μετρήσει τους μηχανισμούς και τις υποδομές που έχουν τεθεί σε εφαρμογή για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της κοινότητας (Uysal, Sirgy, Woo & Kim, 2016).

Η τοπική κοινωνία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στη φιλοξενία των επισκεπτών και οι αντιλήψεις και στάσεις των κατοίκων για τις επιπτώσεις αναφέρονται στις περιβαλλοντολογικές, κοινωνικό – δημογραφικές και οικονομικές επιπτώσεις (Andereck, Valentine & Marcias, 2015). Οι επιπτώσεις που έχει επιφέρει η αύξηση του τουρισμού και έχουν αναδειχθεί από τη διεθνή βιβλιογραφία είναι ο συνωστισμός (McCool & Lime, 2001; Tovar & Lockwood, 2008), η αύξηση της εγκληματικότητας

(McCool & Lime, 2001), η οικονομική εξάρτηση (Harrill, 2004), η εξάπλωση της επιδημίας AIDS (Saveriades, 2000) και η αύξηση των τιμών σε αγαθά και υπηρεσίες (Tovar & Lockwood, 2008).

Τα οφέλη στην ποιότητα ζωής των κατοίκων ενός προορισμού, περιλαμβάνουν ευκαιρίες απασχόλησης, ευκαιρίες εκπαίδευσης, οικονομική ευημερία και αυξημένη ψυχαγωγία (Mason & Cheyne, 2000). Ωστόσο, οι επιπτώσεις είναι αυτές που απειλούν την ποιότητα ζωής και την ανοχή των κατοίκων στον τουρισμό όπως και η βιωσιμότητα του τουρισμού σε έναν προορισμό (McCool & Lime, 2001). Οι Mansfeld & Jones (2006) ανέφεραν ότι οι κάτοικοι είναι πρόθυμοι να κάνουν παραχωρήσεις όταν εμπλέκονται οικονομικά οφέλη και τους Jurowski & Gursoy (2004) οι οποίοι παρατήρησαν ότι οι κάτοικοι που λαμβάνουν μεγαλύτερα οφέλη από τον τουρισμό διατηρούν πιο θετική στάση από τους κατοίκους που λαμβάνουν λιγότερα ή και καθόλου οφέλη από τον τουρισμό.

Τέλος η βιβλιογραφία έχει αναδείξει ότι στη συντριπτική πλειοψηφία οι δύτες είναι ιδιαίτερα μορφωμένοι, με μεγάλη οικονομική άνεση που σέβονται και εκτιμούν το περιβάλλον (PADI, 2021).

6.2 Εμπειρικό μέρος

Η συγκεκριμένη μελέτη για τη διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων της τοπικής κοινωνίας ανέδειξε ότι οι συμμετέχοντες ήταν κατά κύριο λόγο γυναίκες, παντρεμένες, μέσης ηλικίας 40 έως και 49 ετών, κάτοχοι απολυτηρίου λυκείου, με κύρια απασχόληση τις αγροτικές εργασίες, μόνιμοι κάτοικοι της Βιγκλάφιας και με χρόνια διαμονής τα 6 έως 10 έτη. Η ποσοτική έρευνα απάντησε στα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

Ποια είναι η ανάμειξη της τοπικής κοινωνίας με τον τομέα του τουρισμού. Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή ανέδειξε ότι οι μόνιμοι κάτοικοι της τοπικής κοινωνίας δεν εργάζονται στον τουριστικό τομέα και έχουν χαμηλή ανάμειξη με τον τουρισμό. Το οικονομικό τους εισόδημα εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από αγροτικές εργασίες ενώ πολλοί είναι ιδιοκτήτες επιχειρήσεων που δεν έχουν άμεση συνάρτηση με τον τουρισμό.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι της Λακωνίας. Αναδείχθηκε ότι η τοπική κοινωνία και οι τοπικοί φορείς, διατηρούν θετική στάση απέναντι στη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και στην αύξηση της τουριστικής κίνησης. Ωστόσο διατηρούν επιφυλάξεις σχετικά με τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η αύξηση του τουρισμού.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας για τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου και η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού στη περιοχή τους. Η μεταπτυχιακή εργασία, μέσα από την ποσοτική έρευνα ανέδειξε ως αντιληπτές επιπτώσεις τη κυκλοφοριακή συμφόρηση, τη μη βιώσιμη παραγωγή απορριμμάτων, την μείωση της θαλάσσιας πανίδας, την αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων, τον συνωστισμό από τουρίστες στην αιγιαλίτιδα ζώνη και την αύξηση δημοτικών τελών στους κατοίκους για την αξιοποίηση της περιοχής. Παρατηρείται από την έρευνα ότι οι αντιληπτές επιπτώσεις διαφέρουν από τις πραγματικές επιπτώσεις που επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός σε έναν προορισμό σύμφωνα με την Διεθνή βιβλιογραφία. Οι αντιληπτές επιπτώσεις της τοπικής κοινωνίας οφείλονται στη γνώση των αδυναμιών της περιοχής τους, όπως αυτή της έλλειψης του οδικού δικτύου.

Ποιες είναι οι στάσεις των κατοίκων σχετικά με την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού. Οι κάτοικοι της Λακωνίας, ανέφεραν ότι θα ήταν χαρούμενοι για την μελλοντική αύξηση του τουρισμού και με την κατάλληλη πρόληψη θα μπορούσαν να εξαλειφθούν οι αναφερόμενες επιπτώσεις. Επιπλέον, η εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων αντιλαμβάνεται διαφορετικά από τους κατοίκους ανάλογα με το είδος της επαγγελματικής τους δραστηριότητας. Ωστόσο, αν γνώριζαν ότι τα οικονομικά οφέλη υπερτερούσαν από τις επιπτώσεις θα επιθυμούσαν μια μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή τους.

Για τη διερεύνηση των στάσεων και αντιλήψεων των τοπικών φορέων για τη δημιουργία ενός καταδυτικού κέντρου μέσω της ποιοτικής μελέτης, ανέδειξε ότι οι συμμετέχοντες ήταν κατά κύριο λόγο άνδρες, παντρεμένοι, με μέση ηλικία τα 50 έως τα 59 έτη, κάτοχοι απολυτήριου λυκείου που διαμένουν στην περιοχή της Λακωνίας για πάνω από 11 έτη. Η ποιοτική έρευνα απάντησε στα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι Λακωνίας και της επικείμενης αύξησης τους τουρισμού.

Για τα αντιληπτά μέτρα πολιτικής σχετικά με τη μείωση των τουριστικών επιπτώσεων του καταδυτικού τουρισμού, οι τοπικοί φορείς της Λακωνίας αναφέρθηκαν αρχικά στη προστασία του περιβάλλοντος για τη διατήρηση του φυσικού κάλλους της περιοχής και κατόπιν στη προώθηση βιώσιμων μεταφορών για τη μείωση των σημείων συμφόρησης και την επένδυση στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι Λακωνίας και της επικείμενης αύξησης του τουρισμού.

Οι τοπικοί φορείς αναφέρθηκαν εκτός από την αύξηση των απορριμμάτων, για άλλες διαφορετικές επιπτώσεις από τις αντιληπτές επιπτώσεις της τοπικής κοινότητας που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου. Οι επιπτώσεις αφορούν την αύξηση των τροχαίων ατυχημάτων λόγω έλλειψης οδικού δικτύου, την αρχαιοκαπηλία και την καταστροφή ενάλιων αρχαιοτήτων, εξαιτίας της αύξησης των δυτών και της καταδυτικής δραστηριότητας στην περιοχή, την αύξηση του συνωστισμού των τουριστών στην περιοχή και τέλος, την έλλειψη ύδρευσης καθώς πολλές περιοχές προμηθεύονται νερό από βυτιοφόρα.

Θεωρούν ότι οι ιθύνοντες για τις επιπτώσεις του τουρισμού είναι η ολιγογρία των αρχών καθώς δεν λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων, η έλλειψη νομοθεσιών και η αστυνόμευση της περιοχής. Επιπροσθέτως, οι αρχές ευθύνονται λόγω έλλειψης προσωπικού τόσο στις υπηρεσίες καθαρισμού όσο και στις υπηρεσίες ασφάλειας. Επιπροσθέτως, οι τοπικοί φορείς πιστεύουν ότι και οι τουρίστες επιφέρουν επιπτώσεις στη περιοχή τους τόσο στο φυσικό όσο και στο πολιτισμικό περιβάλλον. Συμπερασματικά, παρατηρείται εσφαλμένη εντύπωση των τοπικών αρχών ότι ο καταδυτικός τουρισμός και οι καταδυτές τουρίστες επιφέρουν επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τις δυνάμεις, αδυναμίες, ευκαιρίες και απειλές της περιοχής της Βιγκλάφιας για μια αειφόρα τουριστική ανάπτυξη. Η έρευνα ανέδειξε ως πόλο έλξης τουριστών τη Μονεμβασιά, την Ελαφόνησο και το Σπήλαιο της Καστανιάς καθώς και τη Λίμνη Στρογγυλή – περιοχή Natura για τους λάτρεις του οικοτουρισμού. Ως αδυναμίες της περιοχής εντοπίστηκαν η έλλειψη οδικού δικτύου, η έλλειψη αεροδρομίου, η έλλειψη γνώσεων και ξένων

γλωσσών του προσωπικού που εργάζονται στον τουρισμό και η έλλειψη και αξιοποίηση των τουριστικών εγκαταστάσεων (ξενοδοχεία, μαρίνες κτλ.). Οι ευκαιρίες που εντοπίστηκαν από τους τοπικούς φορείς είναι η μεγαλύτερη προβολή και διαφήμιση της περιοχής, οι οικονομικές επιδοτήσεις καθώς και οι αγροτικές εργασίες ως βασική πηγή εσόδων. Επιπλέον, η αξιοποίηση υφιστάμενων τουριστικών εγκαταστάσεων αλλά και η προώθηση νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού όπως ο οικοτουρισμός αποτελούν νέες ευκαιρίες. Τέλος, οι απειλές που αναφέρθηκαν από τους τοπικούς φορείς αποτελούν η νοοτροπία των εργαζομένων, η πανδημία, οι διάφορες κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές αλλά κατά μεγάλο ποσοστό ο τουρισμός στη νήσο της Ελαφονήσου που αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες που επιθυμούν τον ήλιο και την θάλασσα ως τουριστική δραστηριότητα.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη διαχείριση του υφιστάμενου τουρισμού. Οι τοπικοί φορείς ανέφεραν ότι έχουν γίνει κάποιες προσπάθειες διαχείρισης του υφιστάμενου τουρισμού και της προστασίας της αρχαιολογικής τοποθεσίας στο Παυλοπέτρι. Συγκεκριμένα, ανέφεραν ότι έχουν υλοποιηθεί έργα περίφραξης του χώρου και έχουν τοποθετηθεί σημάσεις. Παράλληλα, έχουν απαγορευτεί από τις Τοπικές αρχές η ελεύθερη κατάδυση για τους κατοίκους και τους τουρίστες που επισκέπτονται την περιοχή. Ωστόσο, παρατηρείται έλλειψη φύλαξης για τη διασφάλιση της διατήρησης των φυσικών και πολιτισμικών πόρων. Επιπροσθέτως, οι τοπικοί φορείς ανέφεραν ότι στο παρελθόν είχαν γίνει προσπάθειες ανάδειξης του Παυλοπετρίου από το Πανεπιστήμιο του Nottingham με επικεφαλής τον Dr Henderson σε συνεργασία με τις Ενάλιες αρχαιότητες του Υπουργείου Πολιτισμού και του Κέντρου Θαλάσσιων Ερευνών. Ωστόσο, σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς οι έρευνες διακόπηκαν χωρίς να γνωρίζουν την αιτία. Τέλος, οι τοπικοί φορείς αναφέρθηκαν σε μια ακόμα προσπάθεια ανάδειξης της περιοχής και συγκεκριμένα αναφέρθηκαν στο τριήμερο φεστιβάλ Παυλοπέτρια με παραδοσιακούς χορούς από διάφορες χορευτικές ομάδες της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Ποιες είναι οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων για τη διαχείριση ενός μελλοντικού καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τα μέτρα πολιτικής που θα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση της αύξησης του τουρισμού. Σύμφωνα με τους τοπικούς φορείς, οι προσπάθειες για τη δημιουργία καταδυτικού πάρκου στη περιοχή είναι ανύπαρκτες καθώς παρατηρείται ολιγωρία των αρχών ενώ παράλληλα η ανεπαρκής νομοθεσία για τις καταδύσεις σε ενάλιες αρχαιότητες είναι ελλιπής.

Ωστόσο, έχουν ήδη δημιουργηθεί δύο καταδυτικά πάρκα στην Μεσσηνία και συγκεκριμένα στην περιοχή της Μεθώνης και της Πύλου όπου οι δύτες έχουν τη δυνατότητα να απολαύσουν τον αρχαιολογικό και φυσικό πλούτο της περιοχής (Esspressonews, 2013). Επιπροσθέτως, παρατηρείται ανεπάρκεια ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων και οι τοπικοί φορείς ως νέα μέτρα πολιτικής αντιμετώπισης μελλοντικής αύξησης του τουρισμού αναφέρονται στην κατασκευή νέων τουριστικών εγκαταστάσεων, στην κατασκευή νέου οδικού δικτύου και στην αύξηση ασφάλειας της περιοχής. Τέλος, θεωρούν ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση και ο Δήμος, είναι οι αρμόδιοι για την αντιμετώπιση μελλοντικών επιπτώσεων.

Περιορισμοί της έρευνας

Θα πρέπει να αναγνωριστούν και να ληφθούν υπόψη ορισμένοι περιορισμοί που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας. Ένας περιορισμός που αναδείχθηκε ήταν η έλλειψη πρωτογενούς υλικού για την αρχαιολογική τοποθεσία του Παυλοπετρίου με αποτέλεσμα να μη μπορεί ο ερευνητής να πραγματοποιήσει εκτενή ανάλυση της ιστορίας του αρχαίου οικισμού.

Η παρουσία του ερευνητή στα Βιγκλάφια και στην Νεάπολη Λακωνίας, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας προσέφερε αρκετά οφέλη στα πλαίσια της κατανόησης και της ενθάρρυνσης της συζήτησης των μελών της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, εντοπίστηκαν ορισμένες δυσκολίες κατά τη διάρκεια διεξαγωγής των συνεντεύξεων. Εξαιτίας του μικρού πληθυσμού της κοινότητας και της στενής επαφής των μελών της, σε πολλές περιπτώσεις οι ερωτώμενοι δίσταζαν να αποκαλύψουν πληροφορίες στον ερευνητή σε ευαίσθητα θέματα που αφορούσαν συγκρούσεις και επικρίσεις ανάμεσα σε διαφορετικά μέλη της κοινότητας. Υπήρξε η αίσθηση του φόβου ότι οι πληροφορίες σε μεταγενέστερο χρόνο, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν εναντίον τους. Για αυτό το λόγο, η συλλογή των πληροφοριών περιορίστηκε σε κάποιο βαθμό στη προθυμία των συμμετεχόντων να ανοιχθούν.

Ένας ακόμα περιορισμός της έρευνας είναι ότι η συμμετοχή του δείγματος ήταν εθελοντική με αποτέλεσμα μόνο αυτοί που πραγματικά ενδιαφέρονταν για τη δημιουργία του καταδυτικού πάρκου ήταν που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο. Επιπροσθέτως, η επιλογή της χρονικής διάρκειας διεξαγωγής της έρευνας ήταν ο

Σεπτέμβριος αλλά εξαιτίας των άριστων καιρικών συνθηκών, η τουριστική περίοδος δεν είχε τελειώσει όπως τα προηγούμενα χρόνια, με αποτέλεσμα οι συμμετέχοντες λόγω φόρτου εργασίας να θέλουν να διακόψουν την συνέντευξη νωρίτερα.

Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Αρκετές πτυχές που συζητήθηκαν στην συγκεκριμένη μεταπτυχιακή διατριβή παρουσιάζουν ευκαιρίες για τη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών. Αν η δημιουργία ενός θεματικού πάρκου καταδύσεων υλοποιηθεί, θα χρειαστεί μια βαθύτερη κατανόηση στα ακόλουθα πεδία: α) στάσεις και αντιλήψεις τουριστών – δυτών για τις επιπτώσεις του τουρισμού και β) οι στάσεις και αντιλήψεις των κατοίκων για τις επιπτώσεις του καταδυτικού τουρισμού, αφού έχει υλοποιηθεί το θεματικό πάρκο καταδύσεων.

Συζήτηση

Η παρούσα μελέτη ανέδειξε τη θετική στάση των κατοίκων και των τοπικών φορέων για τη δημιουργία ενός θεματικού πάρκου καταδύσεων στην περιοχή Παυλοπέτρι. Το πάρκο καταδύσεων θα προωθήσει την ιστορία και την πολιτισμική κληρονομιά της ανεξερεύνητης βυθισμένης πόλης. Η αξιοποίηση του παράκτιου περιβάλλοντος από πλευράς αειφορίας, η δημιουργία υψηλής προστιθέμενης αξίας καθώς και η διεθνώς προώθηση του πολιτισμικού και τουριστικού προϊόντος αποτελούν ορισμένα από τα αναμενόμενα οφέλη. Η δημιουργία του καταδυτικού πάρκου αντιπροσωπεύει την καινοτομία ενώ παράλληλα μέσα από τον εντοπισμό των κινδύνων έχει τη δυνατότητα να μειώσει τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός.

Ωστόσο, οι αντιληπτές επιπτώσεις των κατοίκων της Λακωνίας διαφέρουν από τις πραγματικές επιπτώσεις που επιφέρει ο καταδυτικός τουρισμός σύμφωνα με τη Διεθνή βιβλιογραφία. Επιπλέον, οι αντιλήψεις των τοπικών φορέων διαφέρουν από τις αντιλήψεις των κατοίκων και υφίστανται μια εσφαλμένη εντύπωση ότι ο καταδυτικός τουρισμός και οι καταδύτες – τουρίστες επιβαρύνουν αρνητικά το φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον.

Οι κάτοικοι της Λακωνίας και οι τοπικοί φορείς έχουν πολλά κοινά ενδιαφέροντα και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους με ετερογενείς συμπεριφορές και απόψεις. Στην περιπτώσιολογική μελέτη για το Παυλοπέτρι, οι κάτοικοι και οι τοπικοί φορείς διευκολύνουν αλλά και παράλληλα δυσκολεύουν μια βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας τα κύρια εμπόδια μιας αειφόρας τουριστικής ανάπτυξης μπορούν να ταξινομηθούν σε: α) έλλειψη κυβερνητικής υποστήριξης, β) έλλειψη πολιτικών και νομοθεσιών σε σχέση με την ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού, γ) ολιγωρία αρχών και δ) έλλειψη ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων.

Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων της περιοχής της Λακωνίας αποτελεί έναν ανασταλτικό παράγοντα στην υιοθέτηση και προώθηση νέων μορφών εναλλακτικού τουρισμού και στη γενικότερη τουριστική ανάπτυξη της περιοχής. Η εσφαλμένη εντύπωση των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει ο τουρισμός και συγκεκριμένα ο καταδυτικός τουρισμός δικαιολογείται από την έλλειψη μορφωτικού επιπέδου των κατοίκων της περιοχής. Προτείνεται η επιμόρφωση τόσο των εργαζομένων στον τουριστικό τομέα με νέες γνώσεις και δεξιότητες όσο και στους

κάτοικους για τις επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει ο τουρισμός με απώτερο στόχο την πρόληψη.

Βιβλιογραφία

- Albayrak, T. (2019). The effects of mood and personality type on service quality perception and customer satisfaction. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 13 (1).
- Andereck, K., Valentine, M., Knopi, C. & Vogt, A. (2005). Residents' perceptions of community tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 32, 1056– 1076.
- Aref, F. (2011). The effects of tourism on quality of life: A case study of Shiraz, Iran. *Life Science Journal*, 8(2), 26-30.
- Atom. (2013). *The underwater archaeology park of Baiae: The national marine protection area in the bay Pozzuoli in Italy*. Ανακτήθηκε στις 3 Αυγούστου 2022 από <http://underwaterarchaeologicalparkbaia.blogspot.gr/>
- Βαρβαρέσος, Σ. (2009). *Τουρισμός: Έννοια, μεγέθη, δομές – Η Ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.
- Barraza, E. Buceo responsable en El Salvador. *Reality Reflex*. 18, 13–20.
- Barker, N.H.L (2004). Scuba diver behavior and the management of diving impacts on coral reefs. *Biological Conservation*. 2004, 120, 481–489
- BBC. (2022). *The city beneath the waves*. Ανακτήθηκε στις 12 Ιουλίου 2022 από <https://www.bbc.co.uk/programmes/b015yh6f>
- Beard, J.G. & Raghebs, M.G. (1983). Measuring Leisure Motivation. *Journal of Leisure Research*, 3 (15).
- Bentz, C., Ruzcis, T., Kopenlig, A. & Samardzic, T. (2016). A Comparison between Morphological Complexity Measures: Typological Data vs Language Corpora. *Journal of Quantitative Linguistic*, 5 (3), 206 – 213.
- Bestard, A. B., & Nadal, J. R. (2007). Modelling environmental attitudes toward tourism. *Tourism Management*, 28(3), 688-695. doi: 10.1016/j.tourman.2006.04.004

- Besculides, A., Lee, M. & MkCormick, P.J. (2002). Residents' perceptions of the cultural benefits of tourism. *Annals of Tourism Research*, 29, 303–319.
- Bickman, L. & Rog, D.J. (2009). *Handbook of Applied Social Research Methods*. London: SAGA Publications.
- Bowen, G.A. (2007). An Analysis of Citizen Participation in Anti-Poverty Programmes. *Community Development Journal*, 43, 65-78. <https://doi.org/10.1093/cdj/bsm011>
- Brannen, J. (2003). Towards a typology of Intergenerational Relations: Continuities and Change in Families. *Sociology Research Online*, 8 (2)
- Bryman, A. (2007). The Research Question in Social Research: What is its Role? *Int. J. Social Research Methodology*, 10 (1), 5-20.
- Bryman, A. (2008). *Social research methods. 3rd Edition*. New York: Oxford University Press.
- Carlsen, J. & Anderson, T.D. (2011). Strategic SWOT analysis of public, private, non-profit festival Organizations. *International Journal of Event and Festival Management*, 2 (1).
- Cater, C. (2008). Perceptions of and Interactions with Marine Enviroments: Diving Attractions from Great White to Pygmy Seahorses in Garrod B. and Geosling, S. (Eds.). In *New Frontiers in marine tourism: Divign experiences, sustainability, management* (pp. 49-64). Oxford: Elsevier.
- Cears. (2022). *Ποιοτική έρευνα vs ποσοτική έρευνα*. Ανακτήθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 2023 από <https://cears.edu.gr/posotiki-vs-poiotiki/>
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism Ecotourism and protected areas. The State nature-based tourism around the world and guidelines for its development*. IUCN, Gland Switzerland, and Cambridge. UK.
- Coccosis, H., Mexa, A., Collovini, A., Parpairis, A., & Konstandoglou, M. (2001). *Defining, measuring, and evaluating carrying capacity in European tourism destinations*. European Commission. Ανακτήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2022 από <http://ec.europa.eu/environment/iczm/>

- Creswell, J.W. (2009). *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Method Approaches*. 3rd Edition. Thousand Oaks CA: Sage Publications.
- Γάκη, Ε. (2012). *Ανάλυση Δεδομένων. Δειγματοληψία*. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Γκιουζέπας, Γ. (2002). *Η ανάδειξη ενός υποθαλάσσιου φυσικού μνημείου μέσα από τη δυναμική της Περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η περίπτωση του Απολιθωμένου Δάσους στο Σίγρι της Λέσβου*". Διπλωματική Εργασία, Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Damonte, L. T., Collins, M. D., & Megehee, C. M. (2012). Segmenting tourists by direct tourism expenditures at new festivals. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 6(3), 279-286. doi:10.1108/17506181211250613
- Dann, G.M.S. (1977) Anomie, Ego-Enhancement and Tourism. *Annals of Tourism Research*, 4, 184-194.
- Datanalysis. (2022). *Στατιστικά πακέτα*. Ανακτήθηκε στις 21 Φεβρουαρίου από <https://datanalysis.net/research-design/statistika-paketa/>
- De Dai, Y., Huang, F., Chen, K., Chen, W. & Huan, T. (2021). Recreational Scuba Diving as a special form of tourism. *Tourism Review*, 3 (11).
- Dive Bahrein. (2019). *Dive Park*. Ανακτήθηκε στις 5 Αυγούστου 2022 από <https://divebahrain.com/>
- Doxey, G. V. (1975). A causation theory of visitor-resident irritants: Methodology and research inferences. In *Proceedings of the 6th Annual Conference of the Travel Research Association* (pp. 195-198).
- Διακομιχάλης, Μ. (2009). *Ο Θαλάσσιος Τουρισμός και οι Οικονομικές Επιδράσεις του*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλη
- Datatab. (2022). *Statistics Software*. Ανακτήθηκε στις 21 Φεβρουαρίου 2023 από <https://datatab.net/statistics-software>

- Dimmock, K. (2009). Finding comfort in adventure: Experience of recreational SCUBA divers. *Leisure studies*, 28 (3), 279-295
- Dimmock, K. & Musa, G. (2013). *The Future and Sustainability of Scuba Dive Tourism*. London: Routledge Publications.
- Dimmock, K., Cummins, T. & Musa, G. (2013). *The business of scuba diving. Scuba Diving Tourism: contemporary geographies of leisure, tourism and mobility*. UK: Routledge
- Dive Magazine. (2021). Ten of the best places to scuba dive in Egypt. Ανακτήθηκε στις 31 Ιουλίου 2022 από <https://divemagazine.com/scuba-diving-travel/ten-best-places-to-dive-in-egypt>
- Dyer, P., Gursoy, D., Sharma, B. & Carter, J. (2007). Structural modelling of resident perceptions of tourism and associated development on the Sunshine Coast, Australia. *Tourism Management*, 28, 409-422.
- Εθνικό Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων. (2022). *Το θαλάσσιο πάρκο*. Ανακτήθηκε στις 8 Αυγούστου 2022 από https://alonissos-park.gr/?page_id=101
- ΕΛΣΤΑΤ. (2011). Απογραφή πληθυσμού. Ανακτήθηκε στις 31 Αυγούστου 2022 από <https://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous>
- Esspronews. (2013). Τα δύο πρώτα καταδυτικά πάρκα στην Μεσσηνία ανοίγουν τον δρόμο για να γίνει η Ελλάδα «Καραϊβική της Ευρώπης». Ανακτήθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.espronews.gr/reportaz/16725/tourismos-ston-vytho-tis-thalassas/>
- FMI. (2020). *Diving Tourism Sector: The diving industry stands tall of Change in Global Weather*. Ανακτήθηκε στις 19 Σεπτεμβρίου 2022 από <https://www.futuremarketinsights.com/reports/diving-tourism-sector-overview>
- Francour, P., Harmelin, J., Pollard, D. & Sartoretto, S. (2001). A Review of Marine Protected Areas in the Northwestern Mediterranean Region: Siting, Usage, Zonation and Management. *Aquatic Conservation Marine and Freshwater Ecosystems*, 11 (3), 155-188.
- Fennell, D. (1999). *Eco tourism 3rd Edition*. USA: Routledge

- Gabriel, M. (2010). *Writing up Research*. Sydney: Oxford University Press.
- Garcia, F.A, Vazquez, A. B. & Marcias, R.F. (2015). Resident's Attitudes Towards the Impacts of Tourism. *Tourism Management Perspectives*, 13, 33-40.
- Gammon, S. and Robinson, T. (2003) Sport and Tourism: A Conceptual Framework. *Journal of Sport & Tourism*. Routledge, 8 (1), 21–26.
- Garrod, B. (2008). *Market Segments and tourist typologies for diving tourism*. In Garrod, B., Geossling, S. editors. *New frontiers in marine tourism: diving experiences, sustainability, management*. Amsterdam: Elsevier.
- Garrod, B. & Gossling, S. (2008). *New Frontiers in Marine Tourism.: Diving Experiences, Sustainability, Management*. *Tourism Management*, 12 (2).
- Getz, D. (1994). Residents' attitudes towards tourism: A longitudinal study in Spey Valley, Scotland. *Tourism Management*, 15(4), 247-258. doi:10.1016/0261-5177(94)90041-8
- Glasson, D., Thomas, J., Chadwick, A., Crawley, J. & Bibbings, L. (1992). *Oxford visitor study*. Oxford: Oxford Centre for Tourism and Leisure Studies, Brookes University.
- Habbis, D. (2010). Ethics and Social Research. *Social Research Methods*, 3 (1), 89-121
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of Planning Literature*, 18(3), 251-256. doi:10.1177/0885412203260306
- Haukeland, J. V., Veisten, K., Grue, B., & Vistad, O. I. (2013). Visitors' acceptance of negative ecological impacts in national parks: Comparing the explanatory power of psychographic scales in a Norwegian mountain setting. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(2), 291-313. doi:10.1080/09669582.2012.692685
- Huttasin, N. (2008). Perceived social impacts of tourism by residents in OTOP Tourism Village, Thailand. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 13(2), 175- 191. doi:10.1080/10941660802048498
- Ikion Diving. (2022). *Πτυχιούχοι Δύτες*. Ανακτήθηκε στις 6 Ιουλίου 2022 από <http://www.ikiondiving.gr/ptuxiouxoi-dutes/>

- INSETE. (2020). *Περιφέρεια Πελοποννήσου. Ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2019.*
- Jafari, J. (1986). Tourism models: the sociocultural aspects. *Tourism Management*, 8 (2)
- Jovicic, D., & Dragin, A. (2008). The assessment of carrying capacity: A crucial tool for managing tourism effects in tourist destinations. *Turizam*, 12, 4-11. doi: 10.5937/Turizam0812004J
- Jurowski, C., Uysal, M. & Williams, D.R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36, 3–11.
- Jurowski, C., & Gursoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 296-312. doi: 10.1016/j.annals.2003.12.005
- Khizindar, T. M. (2012). Effects of tourism on residents' quality of life in Saudi Arabia: An empirical study. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 21(6), 617-637. doi:10.1080/19368623.2012.627226
- King, B., Pizam, A., & Milman, A. (1993). Social impacts of tourism: Host perceptions. *Annals of Tourism Research*, 20(4), 650-665. doi:10.1016/0160-7383(93)90089-L
- Kipreos, G. & Anagnostopoulou, I. (2017). *A prehistoric submerged city: Analysis of Dive Tourism Perspectives Development in the Region.* Lambert Academic Publishing.
- Kipreos, G., Konstantinacos, P., Anagnostopoulou, I. Perrea, A. & Kaprinins, S. (2016). Pavlopetri, the World's Oldest Submerged City: Analysis of Dive Tourism Perspectives Development in the Region Through S. W. O. T Analysis. *Hospitality of Tourism Management*, 1 (3), 23-29.
- King, B., Pizam, A. & Milman, A. (1993). Social Impacts of Tourism: Host's Perceptions. *Annals of Tourism Research*, 20 (4).
- Κοκκώσης Χ. & Τσάρτας Π. (2001). *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον.* Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

- Κούτσης, Κ. (2006). Marine Diving parks: the definition of sustainable development and the protection of the marine environment. *Thalassa*, 57, 1-7.
- Κυριακάκης, Ι. (2017). *Ο Καταδυτικός Τουρισμός στην Ελλάδα*. Μεταπτυχιακή εργασία. Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης επιχειρήσεων. Πανεπιστήμιο Πειραιά.
- Lopez, O. (2006). Guidelines for the establishment and management of Mediterranean Marine and Coastal Protected Areas. *Med PA Project*. Tunis
- Mack, N., Woodsong, C., MacQueen, K.M., Guest, G. & Namey, E. (2005). *Qualitative Research Methods: A Data Collectors' Field Guide*. North Carolina: Family Health International Publications.
- Mansfeld, Y., & Jonas, A. (2006). Evaluating the sociocultural carrying capacity of rural tourism communities: A 'value stretch' approach. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie (Journal of Economic and Social Geography)*, 97(5), 583-601. doi:10.1111/j.1467-9663.2006.00365.x
- Marzetti, S., & Mosetti, R. (2004). Sustainable tourism development and social carrying capacity: A case-study on the North-Western Adriatic Sea. In F. D. Pineda, C. A. Brebbia, & M. Mugica (Eds.), *Sustainable Tourism*, New York: WIT Press.
- Mason, P. & Cheyne, J. (2000). Residents' attitudes to proposed tourism development. *Annals of Tourism Research*, 27 (2).
- Merino, N., Bravo – Olivas, M., Chavez – Dagostino, R. & Medina – Rosa, P. (2021). Impacts of Recreational Scuba Diving on a Natural Area in Puerto Valtra, Mexico. *Medico Sustainability*, 13, 6249 -6271
- Moscardo, G. (2009). Tourism and quality of life: Towards a more critical approach. *Tourism and Hospitality Research*, 9(2), 159-170. doi:10.1057/thr.2009.6
- McCool, S. F., & Lime, D. W. (2001). Tourism carrying capacity: Tempting fantasy or useful reality? *Journal of Sustainable Tourism*, 9(5), 372-388. doi:10.1080/09669580108667409
- McGhee, N. & Andereck, K. (2004). Factors Predicting Rural Residents Support of Tourism. *Journal of Travel Research*, 43 (2).

- Μυλωνόπουλος, Δ. & Μοίρα, Π. (2005). *Θαλάσσιος Τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Interbooks.
- Nardi, P.M. (2006). *Doing Survey Research: A Guide to Quantitative Methods*. 2nd Edition. Toronto: Pearson Education
- Neto, A., Dimmock, K., Lohmann, G. & Scott, N. (2007). Destination competitiveness: how does travel experience influence choice? *Current Issues of Tourism*, 23 (13).
- Neuman, W.L. (2006). *Social Research Methods: Qualitative & Quantitative Approaches*. USA: Pearson Education.
- Neuman, W. L. & Bacon, S. (1997). *Conducting Research in Conservation: A Social Science Perspective*. New York: Routledge Publications.
- News247. (2020). Δέκα Ναυάγια στις Ελληνικές Θάλασσες που αξίζεις να δεις. Ανακτήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 2022 από <https://www.news247.gr/afieromata/deka-nayagia-stis-ellinikes-thalasses-poy-axizei-na-deis.6414593.html>
- Νόμος 3409/2005. *Καταδύσεις αναψυχής και άλλες διατάξεις*. Ελληνική Δημοκρατία. Ανακτήθηκε στις 25 Ιουλίου 2022 από <https://www.e-nomothesia.gr/kat-naytilia-nausiploia/kataduseis-anapsukhes/n-3409-2005.html>
- PADI. (2016). *PADI statistics 2016*. Ανακτήθηκε στις 6 Ιουλίου 2022 από http://www.padi.com/sites/default/files/documents/aboutpadi/statistics/PADI_2016_WW_Statistics.pdf
- PADI. (2018). *Diving in Greece*. Ανακτήθηκε στις Ιουλίου 2022 από <https://www.padi.com/diving-in/greece/>
- PADI. (2022). *About PADI*. Ανακτήθηκε στις 13 Ιουλίου 2022 από <https://www.padi.com/about/who-we-are>
- Petreas, H. P. (2004). *Alternative Forms: Scuba diving tourism*. Athens.
- Poria, Y. Reichel, A. & Cohen, R. (2013). Tourists' perceptions of World Heritage Site and it's designation. *Tourism Management*, 35 (2), 272-274.

- Qi, R., Fung So, K. K., Cardenas, D., Hudson, S., & Meng, F. (2016). *The mediating effects of tolerance on residents' support toward tourism events*. Retrieved from https://scholarworks.umass.edu/ttra/2016/Academic_Papers_Visual/4/
- Ragin, C.C. (1994). *Constructing Social Research*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Recreational Scuba Diving Council Europe. (2016). *Recreational Diving*. Ανακτήθηκε στις 16 Ιουλίου 2022 από <http://www.rstc-en.eu.org/en-gb/home/tauchtouristi.aspx>
- Ritchie, J. & Lewis, J. (2003). *Qualitative research practice: A guide of social science students and researchers*. Thousand Oaks CA: Sage Publications
- Ryan, C., & Aicken, M. (2010). The destination image gap—visitors' and residents' perceptions of place: Evidence from Waiheke Island, New Zealand. *Current Issues in Tourism*, 13(6), 541-561. doi:10.1080/13683500903215008
- Saveriades, A. (2000). Establishing the social tourism carrying capacity for the tourist resorts of the east coast of the Republic of Cyprus. *Tourism Management*, 21(2), 147-156. doi:10.1016/S0261-5177(99)00044-8
- Sea Crush. (2022). The 9 best places to dive in Mexico. Ανακτήθηκε στις 31 Ιουλίου 2022 από <https://www.seacrush.com/en/diving/mexico/>
- Skeat, H. (2003). *Management Status: Tourism & Recreation*. Australian Government
- Sproule, R.A. (2010). A note on the endogeneity of the price of utility within the consumer's static profit function. *Journal of the Economics*, 101 (2), 185-191
- Stylidis, D. Biran, A. & Szivas, E.M. (2014). Residents' support for tourism development: The role of residents' place image and perceived tourism impacts. *Tourism Management*, 45, 260-274.
- Todd, S. Graefe, A. & Mann, W. *Differences in SCUBA diver motivations based on level of development*. New Town Square. PA: USDA, Forest Service.
- Tovar, C., & Lockwood, M. (2008). Social impacts of tourism: An Australian regional case study. *International Journal of Tourism Research*, 10(4), 365-378. doi: 10.1002/jtr.667

- Townsend, C. (2008). *Dive Tourism, sustainable tourism, and social responsibility: a growing agenda*. In Garrod, B., Gosling, S, editors. *New frontiers in marine tourism: diving experiences, sustainability, management*. Amsterdam: Elsevier.
- Travers, M. (2010). Qualitative Methods and Meaning – Making. *Social Research Methods*, 3 (2), 287-322
- Τσάρτας, Π, (1996). *Τουρίστες, Ταξίδια, Τόποι*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Εξάντας
- Tzanakis, M. (2015). *Body and ourselves in scuba diving: Society and Athletism in Greece*. Athens: Alexandria
- UNESCO. (2001). *The Benefit of the Protection of Underwater Cultural Heritage for Sustainable Growth, Tourism and Urban Development. Executive Summary*. Elaborated by the UNESCO Secretariat and the Scientific and Technical Advisory Body of the Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage.
- US Diving Manual. (2008). *Diving manual*. Naval Sea Systems Command USA
- Uysal, M., Sirgy, M. J., Woo, E., & Kim, H. (2016). Quality of life (QOL) and well-being research in tourism. *Tourism Management*, 53, 244-261. doi:10.1016/j.tourman.2015.07.013
- Walter, M. (2010). *Social Research Methods*. Sydney: Oxford University Press
- Wang, Y., & Pfister, R. E. (2008). Residents' attitudes toward tourism and perceived personal benefits in a rural community. *Journal of Travel Research*, 47(1), 84-93. doi:10.1177/0047287507312402
- Ward, C. & Berno, T. (2011). Beyond Social Exchange Theory: Attitudes Towards Tourists. *Annals of Tourism Research*, 38 (4), 1556-1569.
- Weaver, D. B., & Lawton, L. J. (2013). Resident perceptions of a contentious tourism event. *Tourism Management*, 37, 165-175. doi:10.1016/j.tourman.2013.01.017
- Web Greece. (2022). *Γεωγραφία της Ελλάδας*. Ανακτήθηκε στις 5 Ιουλίου 2022 από <https://web-greece.gr/tourist-information/geography-greece/>

- Williams, J., & Lawson, R. (2001). Community issues and resident opinions of tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290. doi:10.1016/S0160-7383(00)00030-X
- Wills, K. (2010). *Analysis Qualitative Data*. In M. Walter (Ed), *Social Research Methods*. Sydney: Oxford University Press
- Wong, B. & Musa, G. (2012). *Medical Tourism in Thailand, Singapore, Malaysia and India*. USA: Routledge Publishing
- Wong, B., Thirumoorthy, T. & Musa, G. (2013). SUBA Diving Satisfaction. In G. Musa & K Dimmock (Eds.), *SCUBA Diving Tourism: Contemporary Geographies of Leisure, Tourism and Mobility* (pp. 152-158). New York: Routledge.
- World Tourism Organization. (2004). Sustainable Development. Ανακτήθηκε στις 17 Ιουλίου 2022 από <https://www.unwto.org/sustainable-development>
- WWF Hellas. (2016). *Tourism Low*. Ανακτήθηκε στις 16 Ιουλίου 2022 από <http://www.wwf.gr/images/pdfs/TourismLow.pdf>
- Yin, R.K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. USA: Sage Publications Inc.
- Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. (2013). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*. Ανακτήθηκε στις 16 Ιουλίου 2022 από <http://www.opengov.gr/minenv/?p=5145>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ημερομηνία ...//...//...

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο διερευνά τις πρακτικές, τη διαχείριση και τις επικείμενες επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει μελλοντικά η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι. Πρωταρχικός στόχος της έρευνας αποτελεί η παροχή μιας ολιστικής κατανόησης του συστήματος του καταδυτικού τουρισμού και να προτείνει στρατηγικές διαχείρισης που μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τις επικείμενες τουριστικές επιπτώσεις και να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για την τοπική κοινωνία της Λακωνίας.

Παρακαλείσθε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις με γνώμονα τις γνώσεις σας και τις προσωπικές σας εμπειρίες. Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν από την έρευνα θα βοηθήσουν στη διαχείριση και στη διακυβέρνηση μιας μελλοντικής κατασκευής ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι για την ελαχιστοποίηση των τουριστικών επιπτώσεων και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν από τους ερωτώμενους είναι καθαρά εμπιστευτικές. Δεν καταγράφονται ονόματα, διευθύνσεις ή άλλες πληροφορίες ταυτοποίησης, επομένως οι απαντήσεις σας σε αυτό το ερωτηματολόγιο δεν μπορούν να σας εντοπίσουν. Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και μπορείτε ανά πάσα στιγμή να αποσυρθείτε από την έρευνα.

-----Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας-----

ΜΕΡΟΣ Ι. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- 1 Ποιο είναι το φύλο σας;   Άνδρας   Γυναίκα
- 2 Ποια είναι η ηλικία σας;   18-29   30-39   40-49   50-59   +60
- 3 Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
- Ανύπανδρος/η   Παντρεμένος/η   Διαζευγμένος/η   Χήρος/α
4. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης σας;
- Απολυτήριο δημοτικού   Πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Απολυτήριο γυμνασίου   Κάτοχος/η μεταπτυχιακού
- Απολυτήριο λυκείου   Κάτοχος/η διδακτορικού
5. Ποια από τα κάτωθι περιγράφει καλύτερα το επάγγελμα σας;
- Ιδιοκτήτης/ρια επιχείρησης   Υπάλληλος γραφείου   Αλιέας
- Εργάτης/ρια   Αγρότης   Οικιακά
- Δημόσιος υπάλληλος   Φοιτητής/ρια   Συνταξιούχος
- Άλλο .....
6. Σε ποιο μέρος της Λακωνίας διαμένετε; .....

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

1. Πόσα χρόνια διαμένετε στη περιοχή της Λακωνίας;
- 1-5 χρόνια   6-10 χρόνια   11 χρόνια και άνω
2. Παρακαλείσθε εν συντομία, να περιγράψετε το όνομα της αιγιαλίτιδας ζώνης που χρησιμοποιείτε πιο συχνά και μια σύντομη περίληψη για τις δραστηριότητες που επιχειρείτε ενώ βρίσκεστε εκεί (κολύμβηση, ψάρεμα, χαλάρωση, καταδύσεις κτλ)
- Όνομα αιγιαλίτιδας ζώνης.....

Περιγραφή δραστηριοτήτων .....

3. Εργάζεστε σε κάποιον κλάδο που επωφελείται από τον τουρισμό; (ξενοδοχείο, λιμάνι, κέντρα εστίασης, είδη αναμνηστικών αντικειμένων, μεταφορές, τουριστικά πρακτορεία, αρχαιολογικοί χώροι)

Ναι – Παρακαλώ δηλώσετε .....

Όχι

4. Υπάρχει κάποιο μέλος της οικογένειάς σας που εργάζεται σε κάποιον κλάδο που επωφελείται από τον τουρισμό; (ξενοδοχείο, λιμάνι, κέντρα εστίασης, είδη αναμνηστικών αντικειμένων, μεταφορές, τουριστικά πρακτορεία, αρχαιολογικοί χώροι)

Ναι – Παρακαλώ δηλώστε τη σχέση που έχετε με το άτομο.....

Παρακαλώ δηλώστε το τομέα στον οποίο εργάζεται .....

Όχι

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ- ΑΝΤΙΑΗΨΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1 Συμφωνείτε με τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και στην περιοχή της Βιγκλάφιας;

Ναι Όχι

2. Θεωρείτε ότι ο καταδυτικός τουρισμός και η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι θα επιφέρει επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία και στο φυσικό περιβάλλον;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ουδέτερος Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

3. Κατά τη γνώμη σας ποιες από τις ακόλουθες επιπτώσεις μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι. Παρακαλείσθε να απαντήσετε σε όλες τις προτάσεις

Περιβαλλοντολογικές επιπτώσεις	ΝΑΙ	ΟΧΙ
--------------------------------	-----	-----

Ανεξέλεγκτη ανάπτυξη (κτήρια, εγκαταστάσεις, λιμάνια)		
Κυκλοφοριακή συμφόρηση		
Μη βιώσιμη παραγωγή απορριμμάτων		
Μη βιώσιμη χρήση ενεργειακών πόρων		
Μόλυνση του θαλάσσιου περιβάλλοντος		
Μόλυνση της ατμόσφαιρας		
Ηχορύπανση		
Οπτική υποβάθμιση του τοπίου		
Μείωση της χλωρίδας της περιοχής		
Μείωση της θαλάσσιας πανίδας		
Καταστροφή της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς		
Διάβρωση <ul style="list-style-type: none"> • Διάβρωση του υποθαλάσσιου εδάφους • Διάβρωση των παραλιών 		
Βιοποικιλότητα (μείωση των κατοίκων, ενόχληση της άγριας πανίδας)		
Καταστροφή των ενάλιων αρχαιοτήτων στο Παυλοπέτρι		
Κοινωνικές και Δημογραφικές επιπτώσεις	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Εγκατάλειψη παραδοσιακών δραστηριοτήτων. Ήθη και Έθιμα		
Συνωστισμός τουριστών και απομάκρυνση των ντόπιων κατοίκων		
Διενέξεις ανάμεσα στους μόνιμους κατοίκους και τους τουρίστες		
Συνωστισμός τουριστών και εκνευρισμός της τοπικής κοινωνίας		
Αύξηση εγκληματικότητας		
Αύξηση ατυχημάτων/ τροχαίων		
Αλλαγή στον τρόπο ζωής της τοπικής κοινωνίας		
Συνωστισμός από τουρίστες στην αιγιαλίτιδα ζώνη		
Αύξηση χρήσης ναρκωτικών ουσιών		
Προσαρμογή των κατοίκων στον τρόπο ζωής των τουριστών		
Οικονομικές επιπτώσεις		
Υψηλή εξάρτηση στις τουριστικές δραστηριότητες/τουρισμό		
Αύξηση της μαύρης αγοράς		
Εποχικότητα εργασίας και μείωση οικονομικού εισοδήματος		
Αύξηση κόστους διαβίωσης για την τοπική κοινωνία		
Αύξηση εξάρτησης σε εισαγόμενα προϊόντα		
Αύξηση δημοτικών τελών για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής		

ΜΕΡΟΣ IV: ΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1 Ποια από τις ακόλουθες δηλώσεις περιγράφει καλύτερα το πως νιώθετε για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τη μελλοντική αύξηση του τουρισμού

Είμαι χαρούμενος/η για την μελλοντική αύξηση του τουρισμού στην περιοχή μου

Είμαι χαρούμενος/η για το πως έχει εξελιχθεί το τουρισμός στην περιοχή μου αλλά δεν επιθυμώ την αύξηση του

Θα ήθελα να βλέπω την μείωση των τουριστών στην περιοχή μου

Δεν θα ήθελα να υπήρχαν καθόλου τουρίστες στην περιοχή μου

2 Πιστεύετε ότι με τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι και τη κατάλληλη πρόληψη, θα μπορούσαν να εξαλειφθούν όλες οι επιπτώσεις που θα επιφέρει η μελλοντική αύξηση του τουρισμού;

Ναι Κατά κύριο λόγο ναι, αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις

Ίσως Κατά κύριο λόγο όχι, αλλά με ορισμένες εξαιρέσεις

Όχι ποτέ

3 Αν τα οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό, υπερτερούσαν από τις επιπτώσεις, θα επιθυμούσατε μια μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη στην περιοχή σας;

Ναι Όχι Ίσως

4. Ποια από τα κάτωθι μέτρα πολιτικής θεωρείτε ως σημαντικό που θα πρέπει να ληφθούν από τις τοπικές αρχές ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις της αύξησης τους τουρισμού;

Επένδυση στην εκπαίδευση και στις δεξιότητες

Προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και απομάκρυνση των σημείων συμφόρησης σε σημαντικά δίκτυα υποδομών

Ενίσχυση της μετάβασης προς την οικονομία χαμηλών εκπομπών ρύπων σε όλους τους τομείς

Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων

Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας

Ενίσχυση της ασφάλειας και της φύλαξης της περιοχής

Ημερομηνία ...//...//...

Η συγκεκριμένη έρευνα για τις ανάγκες του μεταπτυχιακού προγράμματος «Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών & Φιλοξενίας» του Πανεπιστημίου Αιγαίου, διερευνά τις πρακτικές, τη διαχείριση και τις επικείμενες επιπτώσεις που μπορεί αν επιφέρει μελλοντικά η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι. Πρωταρχικός στόχος της έρευνας αποτελεί η παροχή μιας ολιστικής κατανόησης του συστήματος του καταδυτικού τουρισμού και να προτείνει στρατηγικές διαχείρισης που μπορούν να ελαχιστοποιήσουν τις επικείμενες τουριστικές επιπτώσεις και να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη για την τοπική κοινωνία της Λακωνίας.

Παρακαλείσθε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις με γνώμονα τις γνώσεις σας και τις προσωπικές σας εμπειρίες. Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν από την έρευνα θα βοηθήσουν στη διαχείριση και στη διακυβέρνηση μιας μελλοντικής κατασκευής ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι για την ελαχιστοποίηση των τουριστικών επιπτώσεων και τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν από τους ερωτώμενους είναι καθαρά εμπιστευτικές. Δεν καταγράφονται ονόματα, διευθύνσεις ή άλλες πληροφορίες ταυτοποίησης, επομένως οι απαντήσεις σας σε αυτό το ερωτηματολόγιο δεν μπορούν να σας εντοπίσουν. Η συμμετοχή σας είναι εθελοντική και μπορείτε ανά πάσα στιγμή να αποσυρθείτε από την έρευνα.

Σε περίπτωση ηχογράφησης, θα ζητηθεί η συγκατάθεση σας για την διεκπεραίωση της έρευνας. Μπορείτε να αρνηθείτε την ηχογράφηση.

ΗΜΙΑΔΟΜΗΜΕΝΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΜΕΡΟΣ 1- ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΟ ΠΑΥΛΟΠΕΤΡΙ

1. Τί γνώμη έχετε για τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι Λακωνίας;
2. Ποιες θεωρείτε ότι μπορεί να είναι οι επιπτώσεις μια μελλοντικής αύξησης του τουρισμού με τη δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου;
3. Ποιες θεωρείτε ότι είναι οι βασικές αιτίες και ποιοι είναι οι ιθύνοντες για τις πιθανές αυτές επιπτώσεις (π.χ. τοπικές αρχές, εργαζόμενοι στον τουρισμό, τουρίστες);
4. Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι ανασταλτικοί παράγοντες ανάπτυξης ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι;

ΜΕΡΟΣ Β- ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΔΥΝΑΜΕΩΝ, ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ, ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΩΝ ΤΗΣ ΒΙΓΚΛΑΦΙΑΣ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΕΙΦΟΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

1. Δυνάμεις:
  - α) Ποια είναι τα οφέλη του τουρισμού που λαμβάνετε μέχρι και σήμερα;
  - β) Ποια είναι τα δυνατά σημεία προσέλκυσης τουριστών στην περιοχή σας;
2. Αδυναμίες:
  - α) Τι θεωρείται ως αδυναμία προσέλκυσης τουριστών στην περιοχή σας;
3. Ευκαιρίες:
  - α) Πως θα μπορεί η περιοχή της Βιγκλάφιας να μετατρέψει τα αδύνατα σημεία της σε δυνατά σημεία;
  - β) Εκτός από τα επαγγέλματα στον τουρισμό, ποια άλλα επαγγέλματα δημιουργούν επαρκές εισόδημα;
4. Απειλές:

α) Ποιες θεωρείται ότι είναι οι άμεσες απειλές για τον υφιστάμενο τουρισμό της περιοχής σας;

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ – ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1 Υπάρχουν υφιστάμενες δραστηριότητες/ έργα που έχουν υλοποιηθεί ή υλοποιούνται για τη διαχείριση του τουρισμού;

2 Τί υφιστάμενα μέτρα πολιτικής έναντι των επιπτώσεων του τουρισμού έχουν ληφθεί;

3 Έχουν γίνει προσπάθειες για την υλοποίηση ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι Λακωνίας; Ποιοι είναι οι εμπλεκόμενοι στις προσπάθειες αυτές;

ΜΕΡΟΣ ΙV- ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑΔΥΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1 Πιστεύετε ότι υπάρχει η κατάλληλη νομοθεσία/ μέτρα για την αντιμετώπιση των πιθανών συνεπειών που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου στο Παυλοπέτρι;

2. Ποια είναι η αντίληψη σας σχετικά με τη φύση και την επικείμενη διαχείριση της ανάπτυξης του καταδυτικού τουρισμού;

3 Υπάρχουν πόροι (ανθρώπινοι και κεφάλαιο) για την παρακολούθηση και τη διασφάλιση των φυσικών πόρων της περιοχής;

4. Ποια νέα μέτρα πολιτικής πιστεύετε ότι θα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση μιας πιθανής αύξησης του τουρισμού στη περιοχή σας;

5. Ποιοι νομίζετε ότι είναι οι περισσότερο υπεύθυνοι για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει η δημιουργία ενός καταδυτικού πάρκου και η ανάπτυξη του καταδυτικού τουρισμού

Κυβέρνηση

Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Δήμος

ΜΕΡΟΣ V – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

- 1 Ποιο είναι το φύλο σας;   Άνδρας   Γυναίκα
- 2 Ποια είναι η ηλικία σας;   18-29   30-39   40-49   50-59   +60
- 3 Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;
- Ανύπανδρος/η   Παντρεμένος/η   Διαζευγμένος/η   Χήρος/α
4. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης σας;
- Απολυτήριο δημοτικού   Πανεπιστημιακή εκπαίδευση
- Απολυτήριο γυμνασίου   Κάτοχος/η μεταπτυχιακού
- Απολυτήριο λυκείου   Κάτοχος/η διδακτορικού
5. Ποια από τα κάτωθι περιγράφει καλύτερα το επάγγελμα σας;
- Ιδιοκτήτης/ρια επιχείρησης   Υπάλληλος γραφείου   Αλιέας
- Εργάτης/ρια   Αγρότης   Οικιακά
- Δημόσιος υπάλληλος   Φοιτητής/ρια   Συνταξιούχος
- Άλλο .....
6. Πόσα χρόνια διαμένετε στη περιοχή της Λακωνίας;
- 1-5 χρόνια   6-10 χρόνια   11 χρόνια και άνω

